

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøverne

ved

Haderslev Katedralskole.

Juni 1924.

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøverne

ved

Haderslev Katedralskole

Juni 1924.

.....

Nogle Prøver af Petrarcas Digtning
af Lektor Dr. phil. Moth.

Om Hjemstavns-Adelen i Sønderjylland
af Lektor Fr. Ascanius.

Taler til Ungdommen (Uddrag) af Rektor.
Skolefterretninger for Skoleaaret 1923—24.

.....

Haderslev.

A. S. „Haderslev Stiftstidende“s Bogtrykkeri.
1924.

Prøver af Petrarcas Digtning,

oversat fra Latin og Italiensk
af Lektor Dr. phil. Fr. Moth.

Francesco Petrarca fødtes den 20. juli 1304 i Arezzo, hvorhen hans forældre havde maattet gaa i landflygtighed 1301 ved den politiske omvæltning, der ogsaa jog den store Dante Alighieri i udlændighed. I aaret 1313 begav familien sig til Avignon, som dengang var sædet for den romerske kurie (pavens »babyloniske landflygtighed« 1305—1378). Sin skoleuddannelse fik Petrarca i den lille by Carpentras nær ved Avignon (1315—1319), hvorefter han studerede ved de berømte universiteter i Montpellier og Bologna. Det var hans faders ønske, at han særlig skulde lægge sig efter lovkyndighed, men de gamle romerske forfattere tiltalte ham mere, og han vandt snart en ganske overordentlig indsigt i den humanistiske videnskab, som han efter faderens død 1326 uhmindret kunde hengive sig til. Samme aar vendte han tilbage til Avignon.

Langfredag den 6. april 1327 blev for den næppe 23-aarige unge mand en skæbmedag af den allerakvovligste art; da vilde hans ulykke, at han i St. Claras kirke i Avignon saa den dejlige unge Laura, som han skulde elske haalblost i 21 lange aar, ja vel endog til sit livs sidste stund. Hvem var Laura? Ingen ved det, og Petrarcas egne skilfter og digte giver ingen tydelige oplysninger om hendes personlige forhold. Da hun var død af pesten i det rædselsfulde aar 1348, skrev han i sit Vergilhaandskrift: »Laura, berømt ved sine egne dyder og fejret viden om i mine sange, viste sig først for mine øjne i min tidlige ungdoms tid i Herrens aar 1327 den 6. dag i April maaned i den hellige Claras kirke i Avignon i mængdestunden, og i samme stad, i samme April maaned, paa samme sjette dag, i den samme første time i aaret 1348 blev dette straalende lys draget bort fra dette livs lys« At hun har været en levende kvinde af kød og blod og ikke et fantasifoster, som det stundom paastaas, kan efter dette ikke være tvivlsomt og fremgaaar desuden med al ønskelig klarhed af Petrarcas talinske breve paa vers og prosa, for slet ikke at tale om selve canzonieren (den italienske digtsamling), der umuligt kan være fingernet. Slikt la ves ikke; her er det et følsomt menneskeligt hjerte, der vander sig i nød og fontvivlelse, jubler og græder, lovsynger og krymper sig i smærte og harme eller med inderlige bønner anraaber Gud om hjælp og befrielse fra sin pinefulde lidenskab. Vi erfarer af Petrarca, at Laura var af højbaaren stand og nogle faa aar yngre end han selv. I aarene 1764—67 udgav den franske abbé de Sade en fonttrinlig og grundlig Petrarca-biografi, i hvilken han vilde bevise, at Laura var født i familien de Noves 1307 eller 1308, at hun 1325 ægtede Hugues de Sade, hvem hun fødte 11

born, og at hun virkelig døde den 6. april 1348. Hans hypothese, der støtter sig paa et omfattende materiale af dokumenter, godkendtes af de fleste forskere og synes endnu at være almindelig antaget, skønt det ikke har manglet paa stærke protester. Hvad den lænde abbé meddelelser om Laura de Sade, kan være rigtigt nok; men var denne dame virkelig Petrarca's Laura? At de døde samme dag, beviser intet; thi i dette gyselige pestaar var dødeligheden rædselvækkende. Ifølge de Sade skulde Laura allerede have været gift 1327, da Petrarca saa hende for første gang; men dette stemmer daarligt med den 15. canzones 2. strofe: »Naar jeg ser verden i ungdomsskikkelse begynde at klæde sig i grønt, tror jeg at se den skønne unge pige, der nu er kvinde (la bella giovinetta, ch'ora è donna), i hendes tidlige alder«, helt borte fra, at det er et »kors for tanken« af den allertungeste art at forestille sig alle disse elskovssuk, alle disse lovprisninger for overjordisk dejlighed og uforlignelig yndie, kort sagt alle disse superlativer af hyldiest rettede til en af en taalrig, stedse voxende børneflokk omgivet matrone. Laura har sikkert været en ung pige, da Petrarca første gang saa hende; men det var ikke synet af hende i St. Claras kirke, han oftest tænkte paa; det var et noget senere møde i den frie natur under et blomstrende træ ved en flods (Sorgue's?) grønne bred paa en dejlig, klar foraarssdag. Om denne hændelse drejede Petrarca's tanker sig stedse, den mindedes han altid naar vaaren holdt sit indtog, den har han besungen i henlige vers, og til den sigter citatet fra den 15. canzone ligesom den 47. og 69. sonet nedenfor. Er det desuden saa helt vist, at Petrarca's elskede virkelig hed Laura? Han læder i et moraliserende skrift den hellige Augustin bebrejdede ham som en ubegribelig dårskab, at han lod sig lokke af hendes navn (Laura) til at lige efter hampænkramsen (laurea). Hvo ved, om det omvendte ikke har været tilfældet, og om Petrarca ikke har kaldt hende Laura, dels for at bortlede opmærksomheden ved et fingernet navn, dels for at skabe en forbindelse mellem sin elskede og sin poetiske stræben? Gift har Laura efter al sandsynlighed været; det synes at fremgaa af de citerede end i den 15. canzone og nogle antydninger i sonetterne. Det er paa den anden side ingenlunde usandsynligt, at hun tidligt blev enke. I canzonieren bevæger hun sig som oftest med fuld frihed, ledsaget af andre fornemme damer, synes i ingen henseende trykket af husmodenpligter, deltager i selskaber og foretager udflugter med sine veninder. Hun synes trods sin aabnbare forkænlighed for rige og prægtige klæder at have været meget from og ikke saa lidt bigot. Naar hun i 21 aar formaaede at fastholde Petrarca trods hans mange alvordige forsøg paa at rive sig løs, og uden at hun indrømmede ham saa meget som et kys, kan det næppe forklares paa anden maade, end at hun har været en mester i koketteriets allerfineste kunster. Hun var ikke til sinds at tilstaa ham nogen gunst, men hun vilde heller ikke slippe ham. Hun lokkede og drog og stødte adter bort, og Petrarca fandt sig i alt; han blev jublende glad over et smil og et venligt ord, medens et strængt blik nedstyrtede

III

ham i fortvivlelsens afgrund. Man kan ikke læse canzonieren uden at føle den dybeste medynk med denne store mand, men desværre lidet mandige elsker tilligemed en vis respekt for Lauras enestaaende dygtige taktik.

Petrarca var imidlertid traadt i nær personlig forbindelse med den højbaare romerske familie Colonna; Giacomo di Colonna, der i en meget ung alder blev udnævnt til biskop af Lombes i Gascogne, blev hans særdeles gode ven, medlens Giacomos broder, kardinal Giovanni di Colonna, optog ham i sit hus og viste ham den største adelmødighed. Trods kærligheden til Laura rejste han meget; 1333 besøgte han Paris, Aachen og Köln; 1336—37 gjønde han en meget lang rejse til Rom, Spanien, Marokko og England; 1341 modtog han digterkransen paa Capitolium i Rom og kom først tilbage til Avignon det følgende aar; 1343—45 var han hele to aar i Italien; 1347 rejste han atter til dette sit højtelskede fædreland og kom først tilbage 1351 efter Lauras død. Naar Petrarca siger, at han ved sine rejser har søgt at glemme sin ulyksalige kærlighed, er der sikkert ingen grund til at tvivle paa hans ord; men det lykkedes ikke; mange digte, forfattede i Italien, aander den dybeste længsel. Et andet forsøg paa at unddrage sig Lauras farlige nærhed var hans bosættelse i Vaucluse 1337, en døjlæg dal vel c. 3 mil fra Avignon, hvor floden Sorgue udspringer i en vildt romantisk fjeldkløft. Her lovede han i en lang aarrække, om end med mange og lange afbrydelser og hyppige, for hans hjærtfred lidet heldige besøg i Avignon. Endelig forlod han i aaret 1353 Frankrig for steds for at drage til Italien; ved denne lejlighed var det, at han fra Mont Genève's tinde hüllste sit skønne fædreland i det latinske digt, der er oversat sidst i dette udvalg. Resten af sit liv tilbragte han mest i Norditalien, hvor han opholdt sig mange forskellige steder (især i Milano, Padova og Venezia). Han døde 1374 i det yndige Arqua nær ved Padova.

Petrarcas umaadelige betydning osm humanist og kulturbærer kan kun lige nævnes her. Baaide paa dette område og i sin skønne, dybe naturfølelse er han en banebryder af første rang. Som elskovsdigter beundredes og efterlignedes han gennem aarhundreder i sit hjemland og i nabolandene, en efterligning, der ikke var helt heldbringende; thi hvad der hos Petrarca var ægte følelse, blev hos hans efterfølgere desværre altfor ofte til manér, skaberi og unatur.

Af de følgende oversatte digte er sonetterne tagne fra canzonieren, de to hexametriske digte fra de latinske poetiske breve.

3. sonet.

Den dag det hændte just, da solen blegned
Af medynk med sin Skabers bitre kvilde¹),
At jeg, der hidet kun med fanem negned,
I baand blev lagt af eders øjne blide.

IV

Til Amors angreb slet sig tiden egned,
Jeg kunde, saa jeg mente, tryk mig vide,
Og derfor nu, da sorgens sky²⁾ sig tegnede
Paa alle, fremtids kval stod ved min side³⁾.
Mig Amor fandt aldeles uden vænge,
Til hjærtet vejen stod fra ojet aaben,
Som nu er blevet taarers rige kilde.
Ej ærefuldt han handled, tør jeg sværge;
I slig en stund mig saared dybt hans vaaben;
Jer ej engang han buen vise vilde⁴⁾.

¹⁾ Langfredag den 6. april 1327. — ²⁾ Langfredagsstemningen. — ³⁾ d.e.: Alle de kvaler, jeg siden skulde lide, tog deres begyndelse i den stund. — ⁴⁾ I gik ikke blot ram forbi, men følte ikke engang Amors nærhed.

3. sonet¹⁾.

Hvis under al min kval og dybe kummer
Jeg værne livet kan saa lange stunder,
At jeg, min dame, ser, at alderdommen
Har stukket eders skønne øjnes straalor
Og gjort til sølv de fine, gyldne lokker,
At ej I bærer kranse og grønne klæder,
At eders ansigtsslød, som gør mig frygtsom
Og nægter mig min nød at klage, fælmer,
Først da vil Amor sligt et mod mig give,
At jeg tør aabenbare, hvilke timer
Og dage, aaringer i kval jeg leved.
Og er vor alder fjendsk mod' ønsker skønne,
Jeg i det mindste nogen trøst tør haabe
Af eders sukke, om end sent de kommer.

¹⁾ Skønt denne og den følgende sonet i min oversættelse desværre mangler rimets næsten uundværlige pryde, giver de dog en god forestilling om Petrarca's tilbedende, men noget umandlige kærlighed.

12. sonet.

Naar mellem andre kvinder Amor viser
Sig af og til paa hendes skønne aasyn,
Saa meget øges da min elskovshigen,
Som hver og én for hendes skønhed blegner.
Jeg signer stedet, signer tid og time,
Da jeg saa højt med mine øjne skued,
Og siger: Tak du er til visse skyldig,
M'n sjæl, som fandtes slig en ære værdig.
Fra hende kommer kærlighedens tanke,

V

Der fører dig til alle Goders tinde,
 Naar mængdens higen du kun lidet agter;
 Fra hende kommer ædel, frejdig stråben,
 Som dig den rette vej til Himlen viser:
 Alt nu mig dette haab med stolthed fylder.

17. sonet.

Slig kraft naturen nogle væsner giver,
 At selv mod solens brand de blikket vender,
 Mens andre, hvem fordærv dens straalør sender,
 Først hemad nat sig løs fra divaalen river.
 Forblindet higen atter andre driver
 Mod ilden hen, hvis lyse glans dem blænder;
 Men snart de mærker, at den ogsaa brænder:
 Min plads (alk, vé mig!) blandt de sidste bliver.
 At holde stand mod lyset ej jeg ævner
 Fra denne kvinde; men paa mørke steder
 Jeg leder ej om værn til sene tider.
 Min skæbne vil, at jeg mod hende stævner
 Med svage øjne, der bestandig græder,
 Og selv jeg søger flammen, der mig svider.

47. sonet.

Jeg signer dagen, maanedien og aaret
 Og øjeblikket, timen, vaarens tild,
 Det skønne land og sted, hvor alt mit vid
 Af tvende skønne øjne helt blev daaret.
 Jeg signer hver en smærte, jeg har baaret
 Ved Amors virken, som en skæbne blid
 (Og buen, pilene¹), den sendte hid,
 Som har mig haardt og dybt i hjertet saaret.
 Jeg signer hvert et ord, bedrøvet, glåd,
 Jeg taled, mens min dames navn jeg nævned,
 Min attraa, længsel, mine taarens strømme.
 Jeg signer hvort med vers beskrevet blad
 Till hendes ry og mine tanker ømme,
 Som ingen plads for andne kvinder lævned.

¹) En kommentar bemærker: Buen er Lauras øjne, pilene deres straalør.

48. sonet.

Fæder i himlen, efter spildte dage
 (Og nætter, der kun vaagne drømme kender,
 Fordi mit hjærte vildt af attraa brænder

For ynder, alt for fagne — til min plage,
 Vær naadlig, send dit lys, for mig tillage,
 Saa jeg til daad og bedne færd mig vender,
 Og ham, min fjende gram¹⁾, sin afmagt kender
 Og saar omsider tort og skam at smage!
 Alt er det elvte aar nu svundet, siden
 Jeg maatte nakken under aaget lægge,
 Der, naar man ydmygt lyder, tynger vænne.
 Vis dig barmhjærtig! fæls mig ud af kvinden!
 Du til et bedre maal min tanke vække:
 Idag du døden led paa korsot, Herre!²⁾

¹⁾ Formødentlig Amor (nogle mener Djævelen?!). —

²⁾ Vor sonet er altsaa skrevet langfredag 1338.

De poetiske breve, første bog, sjette brev.

(Noget forkortet.)

Til Giacomo di Colonna, biskop af Lombes.

- Hvad jeg har for, hvordan jeg er stedt, og hvorledes jeg lever;
 Beder du mig at fortælle. Jeg sandheden ikke skal dølge;
 Ej vil jeg fare med løgn; til mit andet selv jeg jo taler.
 Ærens flitter jeg vrager, begærer kun, hvad jeg besidder.
- 5 Pattigdommen og jeg har sluttet et fredeligt forbund,
 Godt vi forliges, en byrdefuld gæst den synes mig ikke.
 Skæbnen bevare mig, hvis den har lyst, en ager helt liden
 Samt et tarveligt hus og saa mine bøger, de kære!.....
- 15 Ingen jeg misunder noget, og ingen jeg glødende hador,
 Ingen foragter jeg uden mig selv, om end jeg foragted
 Hver mand lige til nu og mig selv til stjerneorne hæved.
 Uden bestand er jo menneskets kaar; beviser jeg har nu
 Fuldeligt paa, hvad jeg er, hvis ej mine drømme¹⁾ mig sviger.
- 20 Sig, hvad nytter det vel, at min tørst jeg i Musernes kilde
 Slukker i ny og i na, naar en stærkere tørst og en værre
 Stedse forfarer mit bryst og evindeligt raser i hjærtet?
 Hvad kan det gavne, at her paa mit Helikon²⁾ dybt under
 fjældvæg
 Fjærnt fra den tossede mængde jeg lær ad dens stræben og
 møje,
- 25 Naar jeg er træl for en møje, der nægter mig løn eller hvil-
 le?....
- 31 Alt herfra, hvor jeg dvæler, jeg ser medlidenheds taarer
 Væde din kind (jeg har dig jo kendt gennem tider saa lange).
 Men da med faderligt sind du om alt oplysning begærer.
 Fører jeg nu paa dit bud med den kærligste lydighed penne.

VII

25 Intet jeg skjuler; maaske med et raad kan hjælp du mig yde,
Ogsaa det lindrer at lette sit sorgende hjærte med klager.

Ryg har en kvinde jeg vendt, højt elsket og dyrebar for mig,
Saare bekendt ved sin dyd og sit gamle, navnkundige ud-
spring,

Hædret og prist i min sang, der har tonet vidt over verden.

40 Atter hun træder dog frem for mit øje, med rædsler hun
skræmmer

Stolt af sin magt, og hun synes uvillig at vige fra tronen.

Kun ved naturligt behag, uden rænker, ved ukunstlet ynde

Og ved sin skønheds sødme hun fordum fængslet mit hjærte.

Alt gennem femaår tvende³) paa nakken den tyngende lænke

45 Havde jeg baaret med harme i hu, at i aaringer lange

Kvindeaaag trykket min hals; min kraft af snigende mathed

Tæredes hen, jeg var ikke mig selv, og de ulmende flammer

Alt til mit legems inderste marv sig hærgende bredte;

Døden jeg ønsked, med møje jeg bar mine slappede lemmer.

50 Higen mod frihed omsider da greb mig usalige elsker;

Nu jeg mander mig op, til at tænke paa andet mig tvinger.

Medens jeg samler min kraft for at slide mig aaget af nakken.

Ak, det er svært at jage sin elskede bort fra et herberg,

Hvor hun har levet i aaringer ti! mod saa mægtig en fjende

55 Kæmper den svage kun slet. Men jeg voved et angreb, og bi-
stand

Fig jeg fra Gud, som styrke mig gav til aaget at løse.

Han blev skylder, at sejren blev min i den farlige fægtning.

Men, skønt saaret, hun lægger dog haand paa sin flygtende

slave,

Bruger som angreb sorgen⁴), de yndigt straalende øjne

60 Giver hun ihl, der er skjult⁵), og de lifligste pile til vaaben

Ak, hvor tit, naar jeg vakled paa vejen, som nys jeg betraadte.

Bragtes til fald jeg af hende! Hvad nu? Hvor finder jeg atter

Midler til værn? End haardere baand hun mig atter bereder.

Flugten griber jeg; hvileløs rundt jeg flakker i verden;

65 Adrias bolger, det tuskiske hav under stormen jeg pløjer;

Uden frygt til den gyngende baad betro'r jeg mit hoved,

Som jeg fra aaget har løst; hvad frygteligt fører vel døden

Med sig for mig efter alt, hvad jeg led, og da livet jeg hader?..

88 Lang tid vared min vildsomme færd⁶). Alt afstanden virked:

Mindre blev sjælens ufred og frygten, smærten og vreden;

90 Søvnem begyndte at lukke de taarevædede øjne,

Stundom straaled et smil, en uvant gæst, paa mit ansigt;

Mindre farligt i angreb og mindre bydende viste

Alt den forlædtes billede sig nu for min hu og min tanke.

Ak! hvad faar du at høre! Du selv jo vil det. Jeg mente

VIII

- 95 Vanvittig elskovs saar og dens grusomt stingende pile
 Trygt nu at kunne foragte: et ar alt dækkede vunden.
 Smærten undte mig fred omsider. Saa slutted jeg rejsen,
 Men til døden tilbage jeg kom; saa grusom en skæbne
 Fulgte mig, saaledes førte vildfarelsen mig og mit hjærte!
- 100 Næppe betraadte jeg stadens grund, der min elskede huser,
 Før end sorgernes byrde fra fordum atter sig vælted
 Ind paa mit bryst, og den grusomme sot mig greb som en
 smitte.
 Hvad skal jeg sige? Hvor finder jeg ord til at skildre, hvorledes
 Atter taarerne flød? Hvem tror mig? Hvor kan jeg i verkskunst
- 105 Klarligt vise, hvor ofte til bønnen om døden min smærte
 Drev mig, hvor ofte den fristet mig har til handlinger grum-
 me⁷⁾.
 Hvilken ulidelig mæje mig tabet af friheden voldte,
 Som maatte vindes paa ny? Saa standser jeg. Men da omsider
 Lænkerne faldt (de sidste), som hvilede tungt paa min nakke.
- 110 Hele mit haab jeg satte til flugt. Vist aldrig en styrmand
 Sa a har for skærene gruet i nattens timer, som jeg nu
 Gruer for hendes aasyn og ord, der kan hjærtet bevæge.
 Hovedets guldhhaar, halsens sne med de funkende perler,
 Skuldrenes smidighed⁸⁾, øjnenes lys, der straalér saa lifligt.
- 115 Selv om det voldér min død. »Skal for tredje gang mine
 bønnen
 Falde til jorden ved det, jeg forbrød, for Gud at fortørne?
 Maatte mig times at hænge en sonderbrudt aare i templet
 Eller en røst af mit vaade gevandt! Et voxbilled vil jeg
 Vie til tak, der viser mig selv paa en elfenbenstavle
- 120 Ydmygt knælende ned⁹⁾. Mens slige bekymringer altsaa
 Fyldte mit sind, mens alt jeg med omhu prøved og vejød,
 Fjærnt paa den ensomme kyst jeg øjned en frelsende klippe¹⁰⁾,
 Som for en skibbruden mand mig tjenlig tyktes og sikker.
 Herhen satte jeg kursen ; nu skjult mellem bjærgenes klofter
- 125 Tænkér med graad jeg paa tiden, der svandt, ak, aaringer
 mange!
 Dog, hun forfølger mig atter, gør retskrav gældende, træder.
 Naar jeg er vaagen, for øjnene frem¹¹⁾, og med truende miner
 Tit under søvnen hun skræmmer mit sind og forstyrrer min
 hvile.
 Ofte (det lyder utroligt) ad trefold lukkede døre
- 130 Trængte hun ind i mit kammer i midnatstimen og kræved
 Trællen tilbage, tryk i sin ret; men en isnende rædsel
 Greb mig, i hele mit legem fra alle aarerne strømmed
 Pludselig blodet for hjærkets borg at forsvare og værne.
 Var da nogen traadt ind med en lysende kælte, han havde

IX

- 135 Fundet mig liggende gyseligt bleg (det tror jeg til visse),
 Visende sælsomme tegn paa et sind, der gyser og bæver.
 Op jeg farer af søvnen med skræk under strømmende taarer,
 Ud af sengen jeg springer, og før Tithonos's hustru¹²)
 Sender sit blik fra den lysende vogn, der bringer os dagen,
- 140 Vandrer jeg bort fra mit hus, hvis kamre har skuffet min
 tillid,
 Gangen jeg retter til skoven og bjærgene, ser mig tilbage,
 Spejder omkring mig, om hun, der for at forstyrre min
 slummer
 Kasted sig over mig nys¹³), skulde møde mig atter paa vejen.
 Næppe vil tiltro skænktes mit ord, hvis frelse jeg finder
- 145 Ud af de farlige snarer: Hvor tit har i skovenes dybder,
 Fjærnt fra menneskers færden, en mørk og uhyggelig tykning
 Eder en enligt staaende og hendes billede vist mig!
 Stundom steg hun (saa syntes det) op af en rislende kilde,
 Eder hun straaled fra skyerne frem eller svæved i luften;
- 150 Stundom ud af en klippe hun traadte med liv og med aande,
 Saa at jeg standsed af rædsel og fod ej voved at flytte.
 Saa jeg trues af elskovs garn, alt haabet er ude,
 Hvis den almægtige Gud fra slig en forfærdelig malstrøm
 Ikke mig redder og slider mig ud af svælget paa fjenden,
- 155 Saa jeg i dette mit skjul i det mindste kan sikkerhed finde.
 Herom nu slut. Men mere du vil. Saa hør da i korthed
 Her min beretning om dagenes gang og om livet, jeg lever:
 Sempel kaal er min føde, der krydres af sult og af arbejde,
 Naar jeg har fastet, fra sol staar op, til aftenen rødmer¹⁴).
- 160 Tjeneste gør mig min karl¹⁵); mig selv foruden er hunden,
 Trofast som faa, mit selskab, thi stedet skræmmer de andre:
 Elskovs lyst og dens vaaben, Cupidos flammende pile,
 Savnes jo her, mens gjerne den bor i de yppige stæder.
 Museerne, længe landflygtige, fandt i min ensomme vaaning
- 165 Atter et hjem; kun sjældent jeg huser en gæst ved min arne:
 Ene man kommer jo hid for vidundervældet¹⁶) at skue.
 Knap én gang eller to under mit étaarige ophold
 Her i den Lukkede Dal¹⁷) var vennerne samlede om mig:
 Jeg er dem kær, men stedet imod. Dog sender de gjerne
- 170 Breve herud; om mig kun de taler i natterne lange
 Foran kaminen, om mig kun ved sommer i skyggerne sval;
 Baade ved nat og ved dag er det mig, deres samtale gælder.
 Samvær tilstedes ej; de gruer for skoven og sneen,
 Kosten her ude de vrager, thi stadens eksempel har smittet:
- 175 Alt har de yppighed lært. Men jeg, der har nøjsomhed kaaret,
 Svigtes af vennerne kære, de trofaste tjenere svigter;
 Kommer af venlighed nogle, betragter de mig som en fange.

- Siger et trøstens ord og forsvinder. Bønderne undres
 Over en mand, der nydelsen skyr; lyksaligheds tinde
 180 Er den i deres bevidsthed; hvad véd de om glæder som mine?
 Jeg har en anden nydelse kær, jeg har venner¹⁸⁾, men skjulte,
 Som af mangfoldige søkler fra verdens tallose lande
 Sendes mig, straalende højt ved de herligste gaver, ved sproget.
 Krigens og fredens kunster; kun lidet de kræver, en afkrøg
 185 Blot i en tarvelig vaaning, og ingen befalinger møder
 Vægning hos dem, de altid er nær, men træthed og lede
 Volder de aldrig, de kommer og gaar, som jeg ønsker og
 byder.....
- 218 Ofte paa afsides steder jeg tilbringer dagen alene;
 Pennen jeg har i min højre, den venstre maa holde papiret¹⁹⁾,
 220 Medens mangfoldige tanker i stadig vexlen mig fylder.
 Tit, naar jeg grublende vandred, en liden kviddrende sangfugl
 Har min opmærksomhed vækket og brat forstyrret min tanke.
 Nødtigt ser jeg, at nogen mig møder paa sti under løvhang,
 Eller at nogen med dæmpet røst sin hilsen mig byder,
 225 Da jeg er fængslet af andet og sysler med arbejder store²⁰⁾.
 Stilheden her i den vældige skov indsuger jeg salig;
 Hver en lyd den forstyrrer, undtagen naar floden den klare
 Risler i sandet, hvad eller en luftning slaar mod papiret,
 Eller jeg versene læser med dæmpet nynnen i taktslag.
- 230 Skyggen, der strækker sig langt af mit eget legem, helt ofte
 Først mig maned til oprud og manded om tiden til hjemfærd;
 Stundom nødte mig natten til hjem fra marken at vandre;
 Aftenstjærnen viste mig vej, saa jeg tornene undgik,
 Eller Diana²¹⁾ der lyser, naar Phoebus synker i døden²²⁾.
- 235 Saadan jeg lever og virker; hvis sorgernes tyngde forlod mig,
 Fuldt ud lykkelig var jeg og født under gunstige stjærner.

¹⁾ Hvad der menes, vil vi senere erfare. — ²⁾ Petrarca omtaler ofte en lille have højt oppe under fjældvæggen ved Sorgue's kilde, hvor han gerne dyrkede poesien, og som han derfor kaldte sit »transalpinske Helikon«. — ³⁾ 1327—37. — ⁴⁾ Saaledes forklarer jeg *In cursa t que dolens*. Den smærte, den kolde, kokette Laura lægger for dagen ved at miste sin lydige træ, er hendes (overmaade farlige) vaaben. — ⁵⁾ *facibus tectis*: Man ser ikke ilden og tager sig derfor ikke i agt, men des mere føler man virkningen. — ⁶⁾ Jeg har sammentrukket v. 68—88 til disse faa ord. Der er sikkert tale om Petrarca's rejse til Rom (novbr. 1336) og vidtløftige hjemrejse, der synes at have ført ham til Spanien, Marokko og England. I august 1337 var han atter i Avignon. — ⁷⁾

quotiens precibus deprecere mortem

Me dolor impulerit, quotiens graviora parare.

Det er formasteligt at bede Gud om døden; men værre er det at søge den selv. Hertil siger utvivlsomt *graviora parare*. Flere steder i Lauradigtene siger P., at han har følt sig fristet

til selvmord. — ⁸) *agiles humeros*. Maaske tænker Petrarca paa skuldrenes bevægelser under det udslagne haar, som ganske særligt fortryllede ham. — ⁹) Vers 115—120 er meget vanskelige (og texten rædselsfuld), men jeg tror saa temmeligt at have truffet meningen: Petrarca anfører et eksempel paa sine urolige tanker i den tid; han sammenligner sig med en mand i havsnød, der gør løfter til Gud for sin frelse. — ¹⁰) Bjærgdalen *Vaucluse*. — ¹¹) Der er absolut ikke tale om virkelighed, kun om drømme (som v. 137 viser), fantasifostre eller hallucinationer, og Petrarca er meget langt fra at mene, at Laura anvender hexekunster imod ham. I det højeste formoder han maaske, at Djævelen er paa spil (se v. 144 f. og 154). — ¹²) Aurora, morgenrøden. — ¹³) *Venerat incubens*. Et meget stærkt udtryk, der minder om middelalderens tro paa de utugtige djævelske aander *incubi* og *succuba*. Havde det været 150 aar senere, da hexevanvidet blomstrede, og havde elskerens da været en overtroisk præst, kunde Laura godt være blevet brændt som hex. Slige fantasier har sikkert bragt mange kvinder paa baalet. — ¹⁴) *longi...jejunia Solis*. Petrarca maa selv svare for sandheden. — ¹⁵) Petrarca har sat denne prægtige mand, den trofaste vogter og bestyrer (*villicus*) af hans ejendom i en lang aarrække, og hans flinke og flittige hustru, begge ganske jævne bønder, et smukt minde i flere af sine latinske prosabreve. Den gamle bestyrer døde pludseligt i januar 1353. — ¹⁶) *Sorgue's* berømte kilde, allerede dengang et maal for turister. — ¹⁷) i *Vaucluse* (*Vallis Clausa*). — ¹⁸) De gamle forfattere. — ¹⁹) Blækhuset bar Petrarca rimeligvis i sit bælte. — ²⁰) Petrarca udfoldede en meget omfattende litterær virksomhed i *Vaucluse*. — ²¹) *Maanen*. — ²²) d. e.: naar solen gaar ned.

69. sonet.

De gyldne lokker frit for vinden laa.
 Der syntes dem i liflig leg at fange;
 Med straalers væld saas hine øjne¹⁾ mange,
 Der nu mig sender — ak! — kun saare faa.
 I hendes ansigtslød jeg medynk saa;
 Dog gør min tydnings uvished mig bange²⁾.
 Hvad under, at ved slige ynder mange
 Jeg maatte strax i lyse luer staa!
 I gang og holdning ingen jordisk kvinde
 Hun lignød, men en engel; hendes ord
 Blev af en hertig, himmelsk tone baaret.
 Jeg saa en sol, en lysets aand, der hor
 I Edens land; vil nu man andet finde,
 Om huen slappes, læges ikke saaret³⁾.

¹) De øjne, jeg saa ofte har forherliget i mine sange. —
²) Ordret: »Jeg véd ikke, om jeg saa rigtigt eller forkert;
 men det syntes saa.« — ³) d. e.: Selv om man finder hende
 mindre smuk nu efter saa mange aars forløb, er mit hjær-
 tesaar ulæggeligt. Hendes skønheds spændte bue slog saa-
 ret; er end huen slappet (er end hendes skønhed falmet),
 er min kærlighed dog lige stor og uforanderlig.

XII

88. sonet.

Hun, som mit hjærte i sit aasyn bar¹⁾,
 Stod for mig brat, hvor jeg i tanker kære
 Fordybet sad, og strax til hendes ære
 Jeg bleg stod op, da jeg blev hende var.
 Hun til at se min elskovshu var snar
 Og viste mig saa skønne farver skære²⁾,
 At raseri de kunde mildhed lære
 Og gøre tordengudens pande klar.
 Jeg sammen fo'r; hun taled til mig, vendte
 Sig nu til gang; men hendes ord mig rysted³⁾,
 Og øjets straaler gik til hjærtet ind.
 Saa stor en glæde næppe før jeg kendte,
 Og hendes milde hilsen saa mig trøsted,
 At sorg og smærte helt forlod mit sind.

¹⁾ Om Petrarcas hjærte skal føle glæde eller sorg, afhænger af Lauras milde eller strænge miner. — ²⁾ d.e.: en fin, skøn rødme og venlig miner. — ³⁾ Ikke af skræk, men af den største elskovsbetagethed.

102. sonet.

Er elskov det, jeg føler alle dage?
 Og er det saa, hvad kan vel elskov være?
 Hvis den er god, hvorfor saa tung at bære?
 Og er den ond, hvi synes lyst min plage?
 Har selv jeg valgt den, hvortil graad og klage?
 Blev ej jeg spurgt, hvad nytter det at kære¹⁾?
 O, liv, som dræber, fryd med sorger svære,
 Hvi kan du mod min vilje saa mig drage?
 Og vil jeg selv, jeg klager ej med rette.
 I slud og uvejr, uden ror, paa havet
 Omkring jeg i en ussel jolle driver;
 Jeg véd ej, under under vanraads vægt begravet,
 Til hvilken side jeg skal kursen sætte;
 Om somren kold, om vintren hed jeg bliver.

¹⁾ d.e.: beklage sig.

127. sonet.

Med dybest andagt jeg og Amor signer
 Den fagre, naar hun taler eller ler:
 Sig selv kun, ingen jordisk viv hun ligner,
 I verden ingen hendes mage ser.
 Fra brynets tvende klare, skønne buer
 To lys, der tro mig fører, straaler saa.
 At hvo der søger renest elskovs luer,

XIII

Vil ingen bedre ledestjerne faa.
 Hvor skønt, naar som en blomst blandt urter grønne
 Hun sidder eller træet sin baam den hvide
 Mod græsset læner, herlig, underfuld!
 Hvor yndigt, naar i vaarens dage skønne
 Hun ene gaar med sine tanker blide
 Og fletter sig en krans til haarets guld¹⁾!

¹⁾ Trods sin plads langt henne i canzonieren, tilhører denne sonet vistnok en tidligere tid. Jeg tror, at den er betydeligt ældre end nr. 69.

174. sonet.

Det skønne land, hvor jeg mig selv forlod¹⁾,
 Hvorfra jeg aldrig kan min tanke skille;
 Nu kommer nær²⁾, og altid, aarle, silde,
 Jeg føler Amørs byrde sød og god³⁾.
 Det mange gange som et under stod,
 At aaget, jeg saa ofte bryde vilde,
 Jeg bære maa trods alt mit vid og snille;
 Tilbage fører stedse mig min fod.
 Som hjorten, af en jæger anskudt, bærer
 En giftig od og flygter i sin kvide,
 Men ikkun øger smærten i sit saar,
 Saa jeg med pilen i min venstre side,
 Som dels mig fryder, dels min kraft fortærer,
 Af flugten trættes og af kval forgaar.

¹⁾ d. e.: hvor jeg mistede min frihed og hele mit eget væsen for kun at tilhøre min elskede. — ²⁾ Tiden synes at være 1345. Petrarca vendte tilbage efter to aars ophold i Italien. I Lyon gik han formodentlig om bord paa en flodbaad, fra hvilken han nu ser højene ved Avignon komme nærmere. — ³⁾ »sød og god« strider egentlig mod de sidste sex vers; men Petrarca taler selv her om sin *caro peso*, »kære byrde«.

210. sonet.

Hvo som vil skue, hvad naturen ævner,
 Han komme hid; han vil en himmel finde,
 En Sol — ej blot for mig, men for den blinde,
 Den sløve hob, der dyden daarskab nævner.
 Men snart han komme maa; thi døden lævner
 De slette, mens de godes rækker svinde:
 I Himmerig hos Gud man venter hende;
 Alt skønt paa jorden snart mod graven stævner
 Hver dyd han finde vil, saafremt han haster,
 Al dejlighed og renhed, verden kender,

XIV

Forenede hos én som ved et under.
Da tænker jeg, at mine vers han laster
Og ser, hvor lysets straalers aanden¹⁾ blænder.
Men tøver han, da har til graad han stunder.

¹ d.e.: min digteraand.

De poetiske breve, 3. bog, 24.

Til Italien.

Hil dig, Guds elskede land, mellem alle det helligste,
hil dig!
Land, for de gode til værn, for de frække til bævende
rædsel,
Land, ærværdigst blandt alle navnkundige riger til hobe,
Frødigst af alle paa jorden, saa dejligt som intet i ver-
den,
5 Favnet af havene tvende, med bjærge, saa herlige
smykket,
Baade for lov og for vaaben en ærefrygtbydende hjem-
stavn,
Musernes hellige bolig med rigdom paa guld og paa
helte,
Land, til hvis straalende hæder naturen og kunsten har
virket,
Strøbende skulder ved skulder, og gjort dig til lærer
for verden!
10 Længselsfuld atter til dig efter tider saa lange jeg
drager;
Her vil for stæde jeg bygge: Du sikkert den modige
vandrer
Skænker et fredeligt ly; naar i døden den kolde jeg
blegner,
Hvad jeg har nødig af muld til mit legem, du sikkert
mig yder.
Glad jeg Italien ser fra det løvrige, høje Gehenna¹⁾.
15 Skyerne ryggen jeg vender, men solglans moder mit
øje,
Luftninger blide sig hæver og vifter omkring mig til
velkomst;
Grant jeg mit fædreland skuer, og jublende lyder min
hilsen:
Hil dig, min dejlige moder, du dronning blandt landene,
hil dig!

¹⁾ Formodentlig en latinisering af Mont Genève.

Om Hjemstavns-Adelen
i Sønderjylland

af

Lektor F. Ascanius.

Denne lille Oversigt er først og fremmest bygget paa de mange Stamtavler, der findes i de forskellige Aargange af Danmarks Adels Aarbog. Desværre mangler der endnu en Del Stamtavler, ogsaa over sønderjyske Slægter. Hertil slutter sig Thiset og Wittrup: Nyt dansk Adelslexicon.

I Danmark opstaar Adelen, ligesom i det øvrige Europa i det 13de og 14de Aarhundrede, maaske dog noget senere end i de sydlige Lande. Og Sønderjylland har naturligvis ogsaa haft sin hjemlige Adel, ligesom Fyen havde sin og Sjælland sin.

Begyndes der sydfra, findes der i Svansø ingen Storbønder, der har hævet sig op i Adelsstanden, og Grundten var, at den indtrængende holstenske Adel hurtigt gjorde Ende paa de danske Bønders Attraa i saa Henseende. Thi Bønderne var i det 13. Aarhundrede alle danske. Halvøen synes i lange Tider at have været tyndt befolket eller næsten ¹⁾mennesketom; dette ses ogsaa af en Tale, som ²⁾Esbern Snare, Erkebiskop Absalons Broder, holdt paa et Danehof c. 1190, thi i den omtaler han Landet mellem Danmark, Slavien (d.e.: Vagrien, Østholsten) og Holsten som en stor Ødemark. Nogle Indbyggere, især ved Kysterne, har der vel nok været; men af gamle Aktstykker³⁾ ses, at der i det 13de Aarhundrede nævnes den ene Landsby efter den anden; ikke mindre end 14 Navne paa Bebyggelser anføres i Tiden fra 1231—85, saa Opdyrkningen af Landet aabenbart er gaaet rask for sig. Indvandringen i Halvøen skete nordfra; Ligheden af Landsbynavne i Angel og Svansø viser det; der er paafaldende mange Overensstemmelser.

Indvandringen af Holstenerne og Sachserne i Svansø skriver sig fra Begyndelsen af det 14. Aarhundrede, efter at Kong⁴⁾ Erik Menved 1313 havde overgivet til Hertug Erik (Kong Abels Sønesønsøn) Krongod-

¹⁾ Kock: Volks- und Landeskunde der Landschaft Schwansen. S. 36. — ²⁾ Scriptorum rer. Dan. V 348. — ³⁾ Kock: 38, ff. — ⁴⁾ Huitfeldt I, 366.

set (d.e.: især Landet mellem Eider og Sli) »udi vor Liffsdage, saa meget vi nu haffuer udi Vænge«. Hertug Erik var gift med en Søster til Grev Gert, og han har sikkert ladet den holstenske Adel trænge frit ind og sætte sig fast i de ¹⁾kongelige Domæner, som de forvandlede til Adelsgaarde, — og der var ingen dansk Adel til at modstaa den. Kock har i sin Bog anført nogle Tabeller over Navnene paa Indbyggerne i nogle Landsbyer og sondrer der mellem danske og tyske Navne. En Landsby, Ellebjerger i Svansø Sogn, er særlig interessant; i den fandtes 1463 kun 2 danske Navne, 1554 var der otte, men 1665 var der 21 danske Navne og kun et tysk, og Kock har sikkert Ret, naar han skriver, at der der ved Siden af nedertysk ogsaa taltes dansk. Og den stille Kamp mellem Sprogene fortsattes til efter 1800. En unævnt ²⁾Fonfatter underretter os 1813 om, at »det danske Sprog ogsaa ophører hos Landbefolkningen i Svansø, og at det plattske udefukkende træder i Stedet derfor«. Saa længe holdt det danske Sprog sig i Svansø.

Efter 1313 trængte den holstenske Adel ind paa Halvøen. Først kom ³⁾Sehestedterne, der allerede 1332 fik Besiddelser i Svansø, og senere kom Breider, v. der Wischer, Pogwischer osv., og de fyldte Landet med Herregaarde, saa at alt kort efter 1500 var ⁴⁾Adels- eller Kirkegods. Og for at oprette Herregaarde nedlagdes den ene Landsby efter den anden, og deres Jorder blev Herregaardsmarker, og Livegenskabet trængte ind fra Holsten. Om ved 1864 var der 26 ⁵⁾adelige Godser, og de eksisterede ogsaa 1908, dertil kommer en Del Forpagtergaarde (Mejerigaarde), som er bleven udskiftede fra Hovedgaardene, da disses Areal var alltfør vældigt til at kunne drives ordentligt. Det er forhaabentlig ret enestaaende, at der paa en saa lille Landstrækning (5 Kvadratmil) findes saa mange Godser, og det er forstaaeligt, at Svansø trods sin Frugtbarhed er tyndt befolket.

¹⁾ Kock: 42. — ²⁾ Reise durch einen Teil von Dänemark und Sachsen. Altona 1813, her efter Kock. — ³⁾ Denne holstenske Slægt maa ikke forveksles med den danske Æt Sehested, der stammer fra Vendsyssel; til denne Slægt hører Statsmanden Hannibal S., gift med Frøken Christiane, Datter af Christian IV. og Kirstine Munk:— ⁴⁾ Kock 42. — ⁵⁾ Trap 632 og Kock.

Nord for Svansø, kun skilt derfra ved den sagnrige Sli, ligger det skønne, frugtbare Angel. Der fandtes nogen dansk Adel fra gammel Tid, danske Storbønder, der hævede sig over den almindelige Bondestand. Angels fortjente Historieskriver, Pastor Jensen¹⁾, nævner en hel Række Gaarde, hvor der har været eller endnu er Voldsteder, hvor den spirende Adelsstands faste Huse har ligget. Men Navnene paa de Slægter, der har boet der, kender vi ikke. Først midt i det 13de Aarhundrede træffes Slægten Bost, hvoraf den første, der kendes, er Hertug Abels Kammermester Tyge, som førte den fængslede Kong Erik Plovpenning ned i Baaden, der førte ham til Døden. Hertug Abels Borg laa paa den Ø, der nu kaldes Maa-geen, men dengang Jørgensborg. I Begyndelsen af det følgende Aarhundrede ses Slægten Skram at have Besiddelser i Angel. Den første Mand, Peder Skram, nævnes 1315, og fra ham nedstammer den kendte Peder Skram, »Danmarks Vovehals«, † 1581, hvis Gaard Urup, bygget af ham, endnu findes 2½ Mil Nordvest for Horsens. Den første Peder Skrams Datter, Sidsel, bragte Gaarden Runtoft til Holstenerne, idet hun ægtede Segebod Krummedige; hendes Son Erik blev Stamfader til de danske Krummediger, der spillede en overmaade stor Rolle i Unionskrigene; han blev dansk Rigsraad, men mistede 1431 Runtoft, som jævnedes med Jorden af Holstenerne. Ogsaa Slægten Lund synes at stamme fra Angel; i flere Slægtled ejede den Lundsgaard i Grumtofte Sogn; efter at have solgt Gaarden flyttede den Gren af Slægten til Als. I 15de Aarhundrede træffes Slægten Petersen, som til 1619 ejede Nørregaard i Stenbjærg Sogn; den kaldte sig altid med Navne paa sen, Otte Petersen, Peter Ottesen osv., først da den fik Ejendomme paa Fyen, antog den i 17de Aarhundrede Navnet v. Deden. Anne, en Datter af Otte Petersen til Undevad i Grumtofte Sogn, bragte Gaarden til sin Mand, Christoffer Schack af en mecklenborgsk Familie, hun blev Moder til den i Svenskekrigen (1657—60) berømte Feltherre Hans Schack. Københavns Guvernør under Belejringen, han blev født paa Undevad 1609. Kun en kort Tid havde den sundvedske Familie Magnussen i to Slægtled Sønderlø i Sørup Sogn i Eje. Heller ikke

¹⁾ Jensen: Angeln (1922) 205 fh.

i Angel fik den danske Adel Tid til rigtig at udvikle sig, den holstenske Adel (Sehestedter, Pogwischer, v. d. Wischer, Rumohrer) trængte ind og fik store, meget store Strækninger i deres Magt. Dog blev Angel aldrig saa opfyldt af Godser som Svansø, og Livegenskabet trængte ikke meget ind, kun i den sydlige Del af Landskabet.

Adel og Jordejendom hører sammen,; vel træffes Adelsmænd, der var Borgere i Byerne, men efter 1600 skal en Adelsmand have en Hovedgaard, han kan skrive sig til. Og Adelen følger her som alle Vegne den gode Jord. Den grundige Kender af holstensk Adelsliv Dr. L. Bobé anfører¹⁾ at der 1358 i Sundeved og paa Als paa et Omraade af 8—9 Kvadratmil boede ikke mindre end 37 adelige, hvoraf endnu $\frac{2}{3}$ tilhørte den gamle Landsadel, Resten var fremmed Adel. Men ikke alene her, men paa hele Østkysten og Vestlandet helt ned til lidt Nord for Husum findes Adelsmænd med gode danske Navne: Juel, Urne, Daa, Rosenkrantz, Munk osv.; andre kalder sig med Navne paa sen og har kun paa den Maade fulgt Frederik I.s Anmodning til Adelen 1526 om at tage faste Slægtsnavne; enkelte Slægter opnaar intet fast Navn, f. Eks. Slægten fra Rødding. Denne Adel gør mere Modstand mod de fremtrængende Tyskere end Adelen i Angel. Det er nu ikke let at se, hvorledes Holstenerne borede sig ind, men de havde en større Pengemagt og lod ofte Vaabnene tale med. A. D. Jørgensen²⁾ giver i faa, knappe Ord lidt Besked om denne forbitrede Kamp i Erik af Pommerns Tid: »Jeppe Iversen har mistet Holbæk i Adsbøl Sogn med tilliggende Bøndergods, der er frataget ham af Herremændene paa ³⁾Søgaard. Lave Urne har mistet Gods baade i Angel og Sundeved. Peder Vagnsens Bønder i Saatrup, Ullerup og Blans er bleven udplyndrede og mishandlede af de holstenske Herrer i Sønderborg. Palne Daa i Blans, Ludvik Skovmann, Las Thygesen, Peder Uke, Hartig Jensen og andre Adelsmænd har alle lidt større eller mindre Tab.«

Det var urolige Tider, og det var ikke altid lige let at være dansk Herremand eller dansk Bonde. Flere

¹⁾ Bobé: Slægten Ahlefeldts Historie I. S. XLIII. ²⁾ Hist. Ath. IV. 407. — ³⁾ Claus Ahlefeldts Enke, Fru Anna Pogwisch, ejede da (1409) Søgaard. Bobé I. 46.

og flere Slægter gaar mod Nord og over Lillebælt, og sønderjydske Adellsslægter breder sig over hele Danmark lige til Skaane og Lolland. For at nævne nogle af de mere kendte Slægter forlader i 14. Aarh. Slægterne Urne og Rudbek Sønderjylland; denne Slægt¹⁾ Rudbek stammer fra Vedsted og maa ikke forveksles med den svenske Slægt Rudbek fra Hoptrup Sogn, i 15de Aarh. Daa, Friis (med Skaktavlen), Frille og Skram, i 16de Aarh. Hartvigsen og Lindenov, i 17de Aarh. Petersen (v. Deden) og Magnussen.

Paa Sønderjyllands Vestland spillede Adelen ikke saa stor en Rolle som paa Østlandet. Dog findes ogsaa her adskillige danske Slægter. Der er Slægten Friis fra Anlevad (1 Mil Nord for Husum), den er ikke meget kendt, men efter dens mange Forbindelser med Roskilde at dømme var den dansk, endvidere Slægterne Frille, Rudbek, Snafs, Sappi og en Gren af Rosenkrantzernes kendte Slægt.

Man kunde nu spørge, om der ikke var andre Grunde end Strid med Holstenerne, som bevirkede, at saa mange af de danske Adelsmænd forlod Landsdelen; det var der: Holstenernes²⁾ Pengemagt, der synes at være forbausende stor, og Kongernes og Hertugernes Godskøb. 1583 køber Kronen³⁾ Heisagergaard af Jomfruerne Magdalene og Marguette Emmiksdøtre; i de følgende Aar købtes Tornumgaard (af Frederik Lange) og Lindenovernes gamle Stamsæde Fovslet; det var en stor Ejendom, til den hørte 40 Bøndergaarde, 19 Bol og 3 Gadehuse. Mogens Kaas' Enke, Fru Anna Rantzov, sælger Halvdelen af Gaarden Brendøre, og Fru Kirsten Ulfeld, Morten Ornings, Bjærndrupgaard med dertil hørende Gods. Men ogsaa Holstenerne, der havde erhvervet Gods, sælger til Kronen, f. Eks. Ahlefeldt, Rantzov og Breide. I Sundevod og paa Als var det ikke Kongen (Frederik II.), men hans Broder Hertug⁴⁾ Hans den yngre, der optraadte som Godskøber. Han køber Helvedgaard og Gammelgaard af Cathrine Sture, Rønhave af Holckerne, Tandsgaard (Lund), Munksgaard (Hartvigsen) og Melvedgaard (Magnussen); desuden erhvervede han sig Gods fra holstenske Adelsmænd (Rumohr, Blome).

¹⁾ Sønderj. Aarb. 1890, S. 276. — ²⁾ Bobé I, LXVIII. — ³⁾ Kronens Skøder I. 264, 273, 316, 318. — ⁴⁾ Bobé I, LXXI, S.-Holst. Jahrb. 1920. S. 67.

I Sundeved købte Hertugen Ukernes gamle Herregaard Avnbøllund, i Angel Nørgaard (Petersen [v. Deden]) og desuden en Række Gaarde af Holstenerne, men han havde ogsaa 12 Sønner og 11 Døtre at sørge for. Ved disse Gaardsalg svækkes den hjemlige Adel, og tilmed uddør den ene Slægt efter den anden. Det gik her som i Norge i Unionstiden; der bredte den dengang frodige danske Adel sig, og den norske sygnede hen. Allerede under Christian II. var Norges Adel »fast uddød«. I et Stridsskrift, som Frederik I. lod udgaa mod Christian II., siger han¹⁾, at der kun var fire tilbage af den norske Adel; selv om vi nu véd, at det var en Overdrivelse, viser det tydeligt, at den norske Adel veg for den danske.

Nogle af disse Slægter fortjener dog nærmere Omtale, og passende er det saa at begynde med den Slægt, i hvis Aarer der flød det blaaeste Blod, den Slægt, som betegnes med Navnet Sappi. Hertug Valdemar IV. († 1312) af Sønderjylland, Kong Abels Sønneson, havde en naturlig Søn Hr. Abel Valdemarsen, der blev Stamfader til denne Slægt, der uddøde lidt før 1400. Slægten var dansk, deres Hustruer danske (med en Undtagelse, der vist var vendisk), og Døtrene dansk gifte. Den sidste Mand af Slægten, Valdemar Sappi, stod støt ved Valdemar Atterdags Side og var en af hans vigtigste Raadgivere. Slægten førte som Vaaben 8 røde Hjerter paa gylden Bund; dette Vaaben er taget fra det danske Kongevaaben: 3 blaa kronede Løver paa gylden Bund, oversaaet med røde Hjerter. Abel førte som Hertug af Sønderjylland 2 Løve, hans Brøder Kristoffer (senere Kr. I.) som Hætte over Lolland og Falster 1 Løve. Valdemar den Stores og Valdemar Sejrs naturlige Sønner og deres Efterslægt (Skarsholm-Slægten) førte et Skjold, i hvis øverste Felt der saas en gylden Løve paa blaa Bund, og hvis nederste Felt var en Sølvbund, bestrøet med ti røde Hjerter. Til den ældre Linie af denne Slægt hører Grev Jakob af Halland og Niels Hallandsfar, som alle kender fra Ingemanns Romaner. Medens den ældre Linie uddøde c. 1314, fortsattes den yngre Aarhundredet ud, idet den sidste Mand af Valdemar Sejrs Æt, Hr. Barnum Eriksen (til Skarsholm, Sjælland) døde 1401. Slægten Løvenbalk, der nedstammede fra Kri-

¹⁾ Allen: Tre nord. Riger I. 49, 627.

stoffer II., førte ligeledes en blaa Løve i Guld. Altsaa: Kongerne fører 3 Løver, Hertugen af Sønderjylland 2, Kongernes naturlige Sønner 1 Løve, medens Hertugens naturlige Søn ikke faar Løven, men maa nøjes med Hjerterne alene.

Den ældste af de sønderjydske Adelsslægter er Urnerne, hvis Stamfader Kjeld Urne boede i Landsbyen Urne i Bjolderup Sogn ved Aabenraa, herom vidner en Runestem, der laa paa Bjolderup Kirkegaard, med Indskriften: Ketil Urnæ ligir hir. (Stenen blev senere ført til Museet i Kiel). Mattis Urne nævnes 1238, hans Sønnesønner forlod Sønderjylland; dog har Lave Urne en vis Forbindelse med Landsdelen, idet han 1409 klager over, at Hartvig Pogwisch i mere end 40 Aar har forholdt ham og hans Forældre Hovedgaarden Stenbjerggaard og Gammelbygaard i Angel, ligesom Claus Breide havde taget deres Gaard Grønnebjerggaard (S. Rangstrup Herred). Man faar det Indtryk, at Urnerne drog bort som Følge af Ufred med Holsternerne. Denne Slægt skænkede Danmark adskillige fortjente Mænd som Lave Urne, Biskop i Roskilde, † 1529, Christoffer U., Statholder i Norge og Rigskansler, † 1663, samt Rigsmarsk Jørgen Urne († 1642), hvis Datter Sophie blev hemmelig gift med Ulrik Fr. Gyldenløve, Frederik III.s Søn (J. P. Jacobsen: Fru Marie Grubbe, H. C. Andersen: Hønseregates Familie).

Ogsaa Daaerne synes at have forladt Sønderjylland af samme Grund som Urnerne, idet Chr. Daa (nævnt 1439) skal være gaaet til Kongeriget paa Grund af Uenighed med Hertugen »udi Lante Holsten«. Den sidste Mand af Slægten var Generalmajor Gregers Daa, der faldt i Slaget ved Gadebusch 1712; han var Søn af »Guldmageren« Valdemar Daa, som kendes fra H. C. Andersens Eventyr: Vinden fortæller om V. Daa og hans Døtre.

Af de forskellige Slægter Friis, der kendes, stammer foruden Friiserne paa Arlevad mindst 3 fra Sønderjylland. Den berømteste er vel de Friiser fra Hesselager (Egarn-Friiserne), men allerede i 14. Aarh. var Slægten bosat paa Fyen; til denne Slægt hører Kongens Kansler, Johan Fr. († 1570), der byggede to af Danmarks skønneste Herregaarde, Hesselager paa Fyen og Bonreby paa Sjælland. Friiserne fra Haraldskær (Skaktavl Fr.) ejede fra 1361 eller før i henved 200

Aar Støllig ved Aabenraa. Biskop over Viborg Stift, Jørgen Friis, der vilde fængsle Hans Tavsens, er af denne Slægt. I sidste Halvdel af 17. Aarh. forlod Slægten Sønderjylland. Den tredje Slægt er Friiserne fra Vadskjærgaard; af denne Slægt sluttede Mogens Friis sig til Frederik III. efter Enevældens Indførelse, blev Greve 1671 og oprettede Aaret efter Landets største Grevskab, Friisenborg. Til samme Slægt hører forøvrigt de 3 Brødre Friis, der paa Viborg Gade overfaldt og afhuggede højre Haand paa den unge Peder Skram (af den nørrejydske Slægt Fasti). Sagen kom for Rigsraadet, der mente, at Angriberne efter Lovens kun kunde straffes med en Pengebøde, men da greb den unge Christian IV. ind (»Skal en skaansk Træl da have mere Ret end en jydsk Adelsmand?«) og de blev dømt til Lovens 3 Marks Bøde samt til at miste deres Ære og gode Navn.

Paa Kogsbøl (Højer Sogn) boede i over 200 Aar (c. 1395—c. 1610) en Linie af Rosenkrantzernes Slægt; til denne Linie hører Christian II.s Kansler Gotskalk R. En egen Slags Berømmelse erhvervede ¹⁾Kristoffer R., der ved falske Gældsbreve krævede 5000 Rigsdaler af Fru Karen Strangesen, Enke efter Erik Juel til Donslund, men Christian IV. tog sig af Fru Karen, og Kr. R. blev dømt til Døden (Vægmaleri af Dommen over Kr. R. i Christian IV.s Kapel i Roskilde Domkirke).

Om de alsingske og sundvedske Slægter har A. D. Jørgensen²⁾ givet god Besked. Disse Slægter (Holck, Hartvigsen, Magnussen osv.) gaar, efter at Hertug Hans havde købt deres Gaarde, især til Fyen. Slægten Magnussen (i de sidste Slægtled kaldte den sig Mangelsen) ejede i 5 Generationer Blansgaard i Sundved. Markvard Mangelsen blev Officer og garnisoneerede i Norge. Hans Søn ³⁾Johan (1694—1769) blev som Oberst (i Trondhjem) Medlem af den 1736 nedsatte Kommission til Fastsættelse af Grænselinien mellem Norge og Sverige. Med den svenske Oberst Klinckowstrøm afsluttede M. den endnu gældende Grænsetraktat mellem Rigerne. Flyttede senere, som Generalmajor, til Christiania, hvor han købte den under Navnet »Mangelsgaard« kendte Ejendom.

¹⁾ Troels-Lund: Hist. Fortæll. I., 197 ff. -- ²⁾ Hist. Afhandl. IV. — ³⁾ Biogr. Lex. Suhms saml. Skrifter 13. S. 33.

Han var den sidste Mand af Slægten. Om Navnet Magnussen siger en gammel tysk Krønike¹⁾ ganske fornøjeligt: »Ich halte es aber dafür, Ihre Anherr, davon sie den Namen bekommen, werde Magnus geheissen haben.« Det kan der være noget i.

Slægten Sture var især knyttet til Als; Tomas Sture († 1563) byggede paa ²⁾Østerholm (Helvedgaard) et med Volde og Grave omgivet Slot (en Afbildning af det findes i Trap: Hertugd. Slesvig (gamle Bygninger udenfor Købstæderne). Han var Slægtens sidste Mand. Af denne Slægt førte Karen Sture Navnet til Sverige; hun ægtede en svensk ³⁾Adelsmand Bo Bosson Natt och Dag; deres Søn Niels antog sin Moders Navn Sture, da der knyttede sig uhyggelige Minder til hans fædrene Navn, siden hans Fætter Mogens Bengtson Natt och Dag havde dræbt den forgydede Folkefører Engelbrecht Engelbrechtson 1436. Niels var Fader til Sveriges anden Rigsforstander i Unions-tiden Svante Sture (den første Rigsforstander Stéen Sture den ældre var af en anden Slægt), og Svantes Søn Steen Sture den yngre var den tredje Rigsforstander.

Fra Landsbyen Uge, 1½ Mil Sydvest for Aabenraa, stammer Slægten Uke eller Uk, mest kendt af den Tragedie, der overgik Slægten sidst i det 16. Aarh. Holsteneren Hans ⁴⁾Blome havde af 2 nedlagte Bøndergaarde dannet sig en lille Herregaard Ornum (Varnæs S.). Han skød sin Nabo Poul Uke til Skovbølggaard, da denne besøgte ham paa Ornum (1589). Efter denne Bedrift drog Hans Blome til Mecklenborg og opholdt sig der i to Aar. Kort efter sin Hjemkomst overfaldt han om Natten den dræbte Poul Ukes Fætter, som ogsaa hed Poul, paa hans Gaard Avnbøllund, men Udfaldet blev, at Blome selv blev dræbt. Dette gav Anledning til, at Poul Uke solgte sin Gaard til Hertug Hans. Han havde ingen Sønner, den dræbte Poul Uke derimod havde en Søn, Klavs, der købte en Gaard paa Fyn. Slægten gik i økonomisk Henseende

¹⁾ Angelus: Holsteinische Chronica, Leipzig 1597, S. 70.

— ²⁾ Trap 405. — ³⁾ Allen I. S. 68 og Odhner: Sveriges, Norges og Danmarks Hist. 92. Slægten har taget dette noget mærkelige Navn af sit Vaaben, et af Sort og Hvidt delt Skjold. —

⁴⁾ A. D. Jørgensen IV., 430.

stærkt tilbage. Maaske var ¹⁾Sadelmagersvend Albrecht Christoffer Uke (Ucke), der døde 1808 i Brylle paa Fyen, Slægtens sidste Mand.

Slægten Lindenov boede paa Fovslet i Ødis Sogn. De tidligste Led havde alle Navne paa sen, først i det 16. Aarh. antog den Navnet Lindenov. Til denne Slægt hører Landsdommer i Nørrejylland Hans Lindenov, en god Ven af og Støtte for Færingen Mogens ²⁾ Heinesen, som Rentemester Christoffer Walkendorf havde ladet henrette for Sørøveri (1589), samt Hans Lindenov, der var gift med Frøken Elisabeth Augusta, Datter af Christian IV. og Kirstine Munk.

Til sidst i denne Forbindelse kan nævnes Slægten Blaa, en Slægt, der mere omtales i Folkevisen (Ingemann: Kong Erik og de Fredløse. »Saa fri rider han i Sadlen.«.) end i Historien. Den synes at stamme fra Sønderjylland og havde Gods der; i al Fald pantsatte Johannes Eriksen, Erik Blaas Søn, 1367 Gods i Sønderjylland til sin Broder Hartvig, og 1369 pantsatte han Gods i Korup i Slogs Herred til samme Broder. I Burkal Sogn kaldte 1613 to Besiddere af Fæstebol sig »Blomenchtener, woraus geschlossen wird, das hier früher adlige Untergehörige gewesen sind, vielleicht Dienstleute der ehemals hier begüterten Familie Blaa«.

En Slægt, der ikke hørte til den indfødte Uradel, fortjener dog Omtale. Det er Slægten Giordsen, et Navn, der lyder helt dansk. Men den stammede fra Meklenborg eller Holsten og hed Gøritz, Gørtz, Gørse o. lign. Af denne Slægt kom Mads Giortz³⁾ c. 1400 i Besiddelse af Solvig ved Tønder ved sit Giftermaal med Anna Sappi. Hele deres Slægt kaldte sig Giordsen, og Slægten blev helt dansk. Hustruerne var alle danske, og Døtrene i Slægten, der ikke forlod Landsdelen, var paa een nær alle gifte med danske Adelsmænd.

Næsten alle disse Slægter, som her er talt om, og de, som ikke er taget med i denne Oversigt, er nu uddøde, kun Slægten Holck og vistnok v. Deden (Petersen) blomstrer endnu. Men maaske kan der endnu findes Ætlinge i Bondestanden. Det var ikke saa sjældent, som man tror, at en Adelsmand ægtede, hvad man da

¹⁾ Bobé I., Henv. 34. — ²⁾ Troels-Lund II. — ³⁾ Oldekop: Topografi des Herzogthum S. X 42.

kaldte en ufri Kvinde, men deres Børn mistede deres Adelskab. Men slige Forbindelser var ikke velsete; den sjællandske Adelsmand Oluf Ebbesens Datter giftede sig c. 1355 med en ufri Mand, »hvorover der kom stor Uvilje under nogen af Adelen, deres Slægt og Venner«. Den stormægtige Ridder Niels Bugge, der fra sin Borg Hald ved Viborg trodsede Valdemar Atterdag, havde sikkert ikke tænkt sig, at hans Sønnesøn skulde miste sin Adel ved Giftermaal med en Pige af ringe Stand. Og der kan nævnes mange andre Eksempler (f. Eks. Barfod, Ged, Lykke osv.).

Det er vanskeligt at afgøre, hvor megen Forbindelse, der har været mellem de danske og de indvandrede Herremænd. En Hjælp til at klare dette Forhold kan dog faas ved at gennemgaa de foreliggende Stamtavler, som desværre endnu ikke omfatter alle Slægter, og undersøge, om mange af den danske Adel i Sønderjylland har søgt deres Hustruer blandt den holstenske Adel, og om de danske adelige Jomfruer har valgt holstenske adelige til Ægtemænd. Ikke en eneste af de danske Adelslægter er i sin Helhed gaaet over til at blive tysk, men af et Par Slægter (f. Eks. Abildgaard og Lund) kan man finde Linier, der er bleven tyske og er gaaet mod Syd. Markvard Abildgaard † 1628, af den Familie, som kendes fra Ingemanns Romaner, Hertugens Drost Tyge Abildgaard omtales atter og atter, ægtede Barbara Ahlefeldt og tog Ophold i Pløen, men den Linie uddøde i næste Slægtled. Af Slægten Lund (fra Als) gik Jørgen Lund († 1531) mod Syd, og de fleste af den Liniens Medlemmer boede i Lybæk, og den Gren uddøde c. 1600.

Undersøger man disse Slægters Ægteskabsforhold, er der straks den Vanskelighed, at man i de ældste Slægtled ikke kender Hustruernes Navne, ej heller Døtrenes, der ofte slet ikke findes nævnt. Dog kan det maaske alligevel have nogen Interesse at se, i hvilken Grad der har været Forbindelse mellem den hjemlige danske Adel og den fremmede holstenske. Der er kun taget Hensyn til Slægterne, saa længe de havde Ophold i Sønderjylland.

Slægten Abildgaard (Hovedlinien): 2 danske Hustruer, 1 tysk, 3 Døtre gift med danske Adelsmænd, 2 gift med tyske Adelsm. Daa: 2 da. Hust., 1 ty. Petersen (v. Deden): 8 da., 6 ty., 3. da., 2 ty. Emmiksen: 8

XXVIII

da., 6 ty., 5 da., 4 ty. Friis (Haraldskær): 3 da., 0 ty., 1 da., 1 ty., Friis (Arlevad): 2 da., 0 ty., 1 da.(?), 1 ty. Frille: 1 da. Hartvigsen: 1 da., 1 ty. Lindemov: 8 da., 2 ty., 4 da., 2 ty. Lund (Hovedlinjen, der blev i Sønderjylland): 5 da., 4 ty., 4 da., 0 ty. Linnet-Slægten: 3 da., 0 ty., 2 da., 0 ty. Magnussen: 1 da., 6 ty., 1 da., 4 ty. Rosenkrantz: 12 da., 4 ty., 8 da., 1 ty. Sappi: 2 da., 1 ty. (væddisk), 2 da., 0 ty. Skram: 6 da., 0 ty., 1 da., 1 ty. Snafs: 1 da., 1 ty., Staverskov: 1 da., 1 ty., 1 da., 0 ty. Urne: 0 da., 0 ty., 1 da., 0 ty.

Ved at lægge disse Tal sammen faar man til Resultat, at 66 Mænd har taget danske Hustruer, 35 Mænd tyske, samt at af Døtrene har 37 søgt Ægteskab med danske Mænd, 18 med tyske. Af disse 66 danske Hustruer var 40 hørende til danske Slægter, hvis Hjemstavn var Nord for Kongeaaen, og af de 37 unge adelige Jomfruer blev de 25 gift med danske Adelsmænd udenfor Landsdelen. Man ser, at der har været en ikke ringe ægteskabelig Forbindelse mellem Adelen i Sønderjylland og den øvrige danske Adel. De tyske Ægteskaber, for at bruge et kort Udtryk, fandt mest Sted med Mænd og Kvinder, hørende til den holstenske Adel, dog maa af disse sikkert adskillige være paavirkede af deres danske Omgivelser, da de jo ofte boede i rent dansktalende Egne. Et Eksempel herpaa kan anføres. Oberst Sigvard Urne anbefaler 1650 Hans ¹⁾Ahlefeldt til Graasten, Stoltelund og Halvdelen af Søgaard som en »god dansk Mand« til øverste Sekretær, senere Rigsraad Otto Krag, kendt fra sit Sammenstød med Borgmester Nansen ved Enevældens Indførelse.

Det Spørgsmaal kan nu stilles, om der da ikke har været nogen indfødt tysk Adel, eller om denne da helt og holdent bestod af indvandrede. Saa at sige alle er vist kommen fra Landet Syd for Eideren. Der synes kun at være en eneste indfødt tysk Adelslægt, og den endte endda som en dansk Slægt, det er den Æt, som paa tysk kaldes Tetinhusen, paa dansk Tinhus. Selv hævdede Slægten, at den nedstammede fra en Broder- eller Søstersøn af Ænekebiskop Absalon og havde taget Navn efter et Slot Tedinghusen i Omegnen af Bremen, men der menes, at den stammer fra Landsbyen Tetinhusen i Krop Sogn, Syd for Dane-

¹⁾ Bobé III. 133.

virke. Den nævnes første Gang 1313, men allerede inden Aarhundredet var forløbet, var en Linie gaaet til Fyen, hvor den kalder sig Skinkel, den uddøde c. 1555. Den anden Linie beholdt i flere Slægtled Navnet Tegenhus, men ændrede det i de sidste Led til Tinius; den ejede især Gods i Koldingegnen, men ogsaa paa Sjælland, hvor den desuden havde Len; den uddøde noget før 1500.

I denne lille Oversigt er kun behandlet den saakaldte Uradel, de Storbønder, der hæver sig op over de andre Bønder og faar Skattefrihed mod at paatage sig Rostjeneste. Til den saakaldte »Brevadel«, der blev adlet af Kongen, er der ikke taget Hensyn, men den var for øvrigt ikke talrig. Den ældste Del af denne danske Adel har ikke været i Besiddelse af store Godser og har derfor ikke altid været i Stand til at væрге sig saa godt, som den kunde have gjort, hvis dens Midler havde været større, men paa den anden Side kunde den, en lidet besiddende Landadel som den gennemgaaende var, ikke være i Stand til at øve det skadelige Tryk paa Bønderne, som kendes andre Steder.

Af Tale ved Slutningsfesten 1923
og Tale til Ungdommen 5. Juni

af

Rektor Dr. phil. Karl Mortensen.

Ved Slutningsfesten 28. Juni 1923.

Efter den almindelige Redegørelse for Skolens Stilling og Aarets Arbejde udtalte Rektor omtrent følgende:

Maa jeg have Lov til først at fremføre et Par almindelige Bemærkninger, rettede til Hjemmene, som i Dag er saa talrigt repræsenteret i vor Festsal.

Vel er Haderslev Katedralskole en Ungdomsskole og en Opdragelsesskole, men den er tillige Statens Eksamensskole, hvor hver eneste Elevs Undervisning koster Staten mange Penge, samtidig med at den er ganske gratis for ubemidlede Forældre. Heraf følger to Ting: for det første, at Skolen udelukkende er beregnet paa velbegavede og flittige Elever, der er i Stand til med ordentligt Resultat at føre et helt Eksamenstudium igennem, og for det andet, at Forældre gør stor Uret i at sætte tungt arbejdende Børn ind i vor Skole for saa ved Konfirmationsalderen at tage dem ud igen, uden at de er naaet Mellemskolen igennem, og uden at de altsaa har faaet afsluttende Kundskaber i noget Fag. Vi har i de tre Aar haft adskillige Elever af denne Slags og har endnu, men en dansk fuldstændig højere Almenskole bør ikke bruges som en Fortsættelsesskole eller en Højskole til et kortere Vækkelsesophold.

Der næst vil jeg paa Skolens Vegne ogsaa i Dag indtrængende lægge Forældre og Værger paa Sinde, at de ikke beder om særlige Fritagelser for deres Børn. Børn bør ikke fritages for Gymnastik, Boldspil og Badning uden aldeles tvingende Grunde, og man bør ikke lade Børn forsømme Skolen kortere eller længere Tid for at deltage i Rejser eller f. Eks. Bryllupper og andre Festligheder uden for den altsagnævreste Familie. Det forekommer mig, at man her i Forældrenes Kreds ikke rigtig har faaet Øjet op for,

hvor skadeligt slikt er for de unge selv og for Skolen og dens Arbejde, og jeg er nødt til stærkt at fremhæve, at det er Skolens Ret og Pligt at stille sig afgjort vrangvillig i saa Henseende.

Efter at have lettet mit Hjerte paa disse Punkter er det mig saare kært at bringe en varm Tak til Forældrekredsen for den Hengivenhed og Velvilje, den i Almindelighed viser Skolen, og dens Gerning. Hvis Hjem og Skole trækker til hver sin Side, er det ikke meget bevendt med Arbejdet, og det er navnlig de unge selv, der lider under et saadant Forhold. Ogsaa rent personligt maa jeg have Lov til at sige en hjertelig Tak til de mange Forældre, som har vist mig Forstaaelse og Støtte ogsaa i Modgangstider. —

Jeg vender mig dernæst til Skolens Midtpunkt og egentlige levende Indhold, Ungdomsflokken, som man har betroet os at undervise og vejlede, og skal da først gøre Rede for de afsluttende Eksaminer. Vi har i Aar dimitteret 16 Studenter og 30 Realister, mange med udmærket, alle med hæderligt Resultat.

Saa skal jeg da udtale en hjertelig Lykønskning til denne Flok af unge Mænd og Kvinder og samtidig bringe dem Skolens Farvel. Der er altid noget vemodigt i at tage Afsked, naar man har fulgtes ad et godt Stykke Vej. Vi vill savne jer, og jeg ved og føler, at ogsaa I trods al Glæde over den opnaaede Eksamen og den attraaede Frihed føler jert Hjerte sært bevæget ved for sidste Gang at sidde som Elever i Haderslev Katedralskoles Festsal. I er Katedralskolens danske Lærlinge, og man vil dømme Aand og Arbejde her efter jeres Færd ude i Livet. Vær derfor trofaste mod jer gamle Skole og sørg for ikke at gøre den Skam! I dimitteres under Dannebrog, vor ældgamle rød-hvide Korsdug, Verdens skønneste Fane. I er, bevidst eller ubevidst, indvidede til Vogterne og Væmre af alt det, Dannebrog betyder: Danmarks Ære, Fædrelandets Trivsel og Vækst, Landets Frelse og Fremgang baade i Nød og Lyst. Vær derfor trofaste mod Korsbanneret. Lad den hvide Farve minde jer om at føre et rent og smukt Ungdomsliv under Korsets Tegn og den røde Bund fortælle jer, at hvad der duer og faar Betydning i Verden, ligger ikke i Overfladen, men gaar i Dybden lige til Hjerteblodet.

I kære 16 sønderjydske Studenter, som vi i tre Aar har levet sammen med, jer har vi meget godt at sige

Tak for, ikke blot mine 7 nysproglige, som jeg skulde vejlede i det latinske Sprogs ikke altid lige lette Løngange, men hele Flokken, som jeg havde den Lykke at tolke Modersmaalets Herlighed for. Jeg har prøvet paa efter ringe Evne at holde den hellige Ild vedlige i jeres unge Sjæle, jeg har fortalt jer det bedste, jeg vidste og kendte, og I har vaagent og villigt lyttet til mine Ord. Det er mit inderlige Ønske, som enhver Fader og Moder, som enhver Skolemand ønsker det og haaber det, at vi har faaet saaet et eller andet sundt og godt Frøkorn, der kan vokse op til levende Menneskeføde. Jeg vil savne jer, og vi vill alle følge jer med vore varmeste Ønsker. Gid I maa kunne bevare en god og ren Vilje, gid I maa kunne udvikle en klar og dygtig Forstand til Gavn for jer selv og til Ære for Fædrelandet, som I skylder alt, hvad I kan udrette.

5. Juni 1923. Ungdomsmøde i Vedsted Præstegaardshave.

— Det er som Skolemand og Ungdomsvejleder, jeg skal tale til Dem. Jeg vil da tale til Dem om, hvorledes jeg synes, at dansk Ungdom bør være for at svare til Navnene d a n s k og u n g, og jeg vil for en stor Del hente Billeder og Udtryk fra vor rige og herlige Litteratur, som jeg elsker og efter Evne tjener og takker. Og Hovedemnet for min Tale til Dem skal være den Paastand og Fordring: Dansk Ungdom, som fortjener at kaldes dansk og ung, maa ikke tage Bolig i d e d ø d e s R i g e, men skal søge sit Hjem i d e l e v e n d e s L a n d, og jeg maa da først forklare Dem, hvad jeg mener med disse Ord. Ved d e d ø d e s R i g e forstaar jeg ikke det sædvanlige bibelske Udtryk f. Eks. i anden Trosartikel Jesus nedfaren til Dødsriget, hvor Sjælene er i Forvaring. Nej, jeg tænker paa det d e d ø d e s R i g e, som Henrik Pontoppidan har skildret beskt og trist i sin sidste store Samfundsroman, der tegner Raaddenskab og Forløjetheden i det politiske Liv, i det sociale Liv, i religiøs Partivæsen, i det enkelte Menneskes personlige Liv, saaledes som det viser sig, naar Magtstræb og Egenkærlighed faar Lov til at tyrannisere Lande og Folk og odelægge og forgifte Menneskesjæle. De døde Rige i denne Forstand

er udstrakt over hele den vide Verden, og Henrik Pontoppidan har med ætsende Skarphed og forfærdende Klanhed tegnet for os, at ogsaa Danmarks Rige er blevet en Provins under de dødes Verdensherredømme.

De levendes Land taler Grundtvig om i sin dejlige Salme, naar han synger:

O Vidunder-Trot!

Du slaar over Dybet din gyngende Bro,
som Isgangen trodser i brusende Strand;
fra Dødnings-Hjem til de levendes Land.

Her tager han Ordet de levendes Land i religiøs Betydning, men allerede 1839 har han i det aabne Brev til sine Børn advaret mod det glimrende, som Verden tillbeder, men hvis Tomhed den i Grundten føler med Smerte. I Modsætning hertil stiller han det Billede af de levendes Land, som De alle kender i Ord og Sang:

Et jævnt og muntert, virksomt Liv paa Jord,
som det, jeg vilde ej med Kongens bytte:
Opklaret Gang i ædle Fædres Spor,
med lige Værdighed i Borg og Hytte.
med Øjet, som det skabtes, himmelvendt,
lysvaagent for alt skønt og stort hemeden,
men, med de dybe Længsler vel bekendt,
kun fyldestgjort af Glans fra Evigheden.

De levendes Land er Landet, hvor man lever i Friskhed og Fylde, ikke i Overfladiskhed og Tomhed, hvor man lever i Kamp og Krig, ikke for Magt og Ære, men for at sejre over sig selv. Kort og skarpt er det udtrykt af Henrik Ibsen, naar han siger:

At leve — er Krig med Trolde
i Hjertets og Hjernens Hvælv,
at digte — det er at holde
Dommedag over sig selv.

Og det er ikke blot Digteren, men hver eneste levende Sjæl i de levendes Land, der skal holde Dommedag, ikke over sin Næste, men over sig selv. Men det er ikke nok, at Krigen med Trolde fører til Sejr over Selvkærligheden. I de levendes Land skal man

XXXVII

ville noget i Kærlighed til andre. Eller som Hostrup udtrykker det:

Det at leve er at ville,
det at ville er at elske;
som man elsker Dag for Dag,
saa er Livets Vingeslag.

Efter at jeg nu forhaabentlig har givet Dem en Forestilling om, hvad det er, jeg mener med de to Udtryk de dødes Rige og de levendes Land, skal jeg prøve paa at fortælle Dem lidt om Livet i disse tvende Verdensriger.

Hvorledes ser det ud i de dødes Rige?

Der er travlt Arbejde i dette Land. Der er ikke mange Bibelord, Indbyggerne tror paa, men Gud Herrens Ord efter Syndefaldet: I dit Ansigts Svød skal du æde dit Brød, er gaaet ind i deres Bevidsthed som Livets Forbandelse. Arbejdet er dem en Forbandelse, og dog arbejder de fleste af dem med fortvivlet Energi, ofte med glimrende Dygtighed. Nogle vil vinde Magt og Ære som Herskere eller Hærførere, som Ministre eller Rigsdagsmænd. Andre vil gøre sig gældende ved Rigdom og Pragt, lige fra Krigstidens Spekulanter og Storforbrydere til Pigen fra det jævne Hjem, der sætter enhver Skilling, som hun tjener, i Pynt og Fjas. Alle vil de Livsnydelse og Morskab. Derfor arbejder de af karsken Bælg, godt eller ondt, smukt eller grimt, det faar hjælpe sig. De arbejder kun for sig selv, for det de vil opnaa, og føler derfor i Virkeligheden Arbejdet som en Ulykke, ja som en Forbandelse.

Indbyggerne i de dødes Rige har en Hersker-vilje og kender ikke noget til Tjenersindet, lige fra en Napoleon, hvis Stjerneskuks Vej i Historien er brolagt med ødelagte Menneskeliv og knust Menneskelykke, til Stortyrannen, Hustryannen, til dig og mig, naar vi for at fremme vor Lyst eller vore Formaal tramper alt og alle ned, som staar os i Vejen. Den Kæltring, som snyder andre i stort eller smaat for sin egen Fordels Skyld, den Slyngel, som forfører en hæderlig Pige for sin Lysts Skyld og saa svigter hende, de har fast og sikker Børgerræt i de dødes Rige.

I de dødes Rige afskyr man Livets Alvor, man

gaar uden om det tunge og ubehagelige. Man lever i Øjeblikket, og ramler det en skønne Dag sammen om en, tager man Afsked med en Brander eller fræk Vittighed, som Svindleren, vi nylig læste om i Aviserne. Eller man fantaserer sig bort fra Livets Alvor og dets Opgaver. Man strikker Strømper til Negerbørn i Afrika, men skal nok forsigtig holde sig borte fra de snavsede og frysende smaa Stakler, der møder en paa Gader og Stræder og gør et ubehageligt Indtryk paa ens fine Nerver. Man samler ind til Folkeopdragelse af Kinesere og Indere, men at ens egen Ungdom gaar for Lud og koldt Vand Pokker i Vold er en beklagelig Kendsgerning, som er højst ubehagelig, men ikke kommer en ved. Vor udmærkede Digter Poul Møller fortæller om en ung Pige og hendes gamle Moster. Mosteren var gigtsvag og skulde hver Aften gnides med en Flonelsklud og havde nu sat sig i sit gamle Hoved, at Niesen bedst kunde udføre dette Arbejde. Pigebarnet holdt forfærdelig meget af sin gamle Moster, hun kunde gøre alt for hende, ja hun vilde gerne dø for hende, hvis det behøvedes — men gnide hende med Kamferolie paa en Flonelsklud, det var dog et for lavt og nedrigt Arbejde, som hun meget maatte betakke sig for. Er der ikke nogen blandt jer unge, der er lige saa hange som hun for Mosters Flonelsklud? Saa bliv kun i de dødes Rige, hvor man ikke gnider med Klude.

I de dødes Rige holder man meget af gamle Ordsprog, som man har sin egen Fortolkning af. Alvor og Gammen kan bedst sammen, siger man med Eftertryk, især naar man skal til Gilde. Hvordan det staar til med Alvoren, har jeg talt om. Lad os nu se lidt paa Lystigheden, som de kalder Gammen. Vi kan jo fra en stille Krog overvære et Ungdomsbal i et eller andet Forsamlingshus i de dødes vidtløftige Rige. Det behøver jo slet ikke at være i Haderslev Amt, ikke engang i Sønderjylland. Der danses, der bandes, der drikkes. Der bagtales og skældes ud. Efterhaanden som Sveden triller og de hvide Kjoler krølles, afsløres den ene unge Pige efter den anden som det, Paludan-Müller kalder Døgnets Flaner, rendt fra Bog og Naal. De hviner og hujer, de smiler ikke, der ikke engang, men hviner. Og Kavallererne med Kasketten paa Snur og Cigaretten skraas i Mundviggen aabenbarer sig som fremragende Danscheste,

der onesteppe og twosteppe, er nærgaaende mod Pigerne, der hviner og fryder sig, er simple i Ord og Adfærd og ligeglade for, hvad ondt de forvoilder. Saa-dan er de dødes Riges Danschingste og Danschopper. De har kun en Slags farlige Konkurrenter, nemlig Sportsidioterne, hvis Klenodie er Fodbolden, hvis Ideal er Mesterspjøttet, eller Kilometerslugerne, enten de saa pedaler en Cykle eller stinker af Sted pr. Motor paa en eller anden Maade.

I de dødes Rige hører Respektløsheden hjemme. Alt hvad stort og smukt og betydeligt, der høres om fra de levendes Land, føler man Uvilje mod, for man forstaaer det ikke. Helst spotter og haaner man det, og kan man ikke komme af Sted hermed, gaar man surmulende uden om det. Naar de dødes Lystighed er forbi, dyrker de nemlig Surmuleriet, der kan vokse til Sortsyn og Fortvivlelse, og bliver det for broget, har man jo Revolveren, Strikken eller Mergelgraven.

For i de dødes Rige haaber man ikke. Man har igen sit eget Ordsprog: En Fugl i Haanden er bedre end ti paa Taget. Man tror ikke, i hvert Fald ikke paa Abrahams, Isaaks og Jakobs Gud, endnu mindre paa Djævelen, som er til at skræmme Born og gamle Kællinger med, i det højeste paa Døden, Knokkelmanden med Leen og Timeglasset, han som sætter Punktum for Lystigheden, Punktum og fær-dig, ikke saa meget som en Tankestreg bag ved.

Og er der Told paa Haab og Tro, naar man vil indføre dem fra de levendes Land, er der fuldstændig Forbud mod Kærligheden. I de dødes Rige er man sig selv og sig selv nok. Kærlighed mellem Mand og Kvinde — ja naturligvis, de parrer sig ligesom Aberne, som de nedstammer fra; Kærlighed til Fædrelandet — Floskler og Talemaader: det er Pengene og Nydelsen, det kommer an paa; hvor jeg har det bedst, der er mit Fædreland; Kærlighed til Gud — Indbildning, for Gud er jo kun en Indbildning eller i hvert Fald en højst tvivlsom Forestilling, der ikke kommer en ved. Naturligvis, man har Kærlighed til sin Pige, saa længe hun morer en, til sine Venner, saa længe man har Nytte af dem, til sit Land, saa længe man kan tjene Penge i det. Det er noget, som skifter, dette med Kærlighed. Hvad der bliver, er Hadet

til enhver, som er mig til Besvær eller staar mig i Vejen. —

Saalunde ser det ud i de dødes Land, og vil De sige, at jeg har malet med for sorte Farver; saa drag ud i Verden og se Dem om. Tænk paa, hvad der er sket under og efter Verdenskrigen, tænk paa Rusland, eller tænk paa, hvad der er sket og sker i vort Land. Gaa rundt i vort Land, gaa ind i dit og mit Sind, spørg oprigtig og svar ærlig: Finder du ikke et Hjørne af de dødes Rige der?

Det fremgaar modsætningsvis af, hvad jeg har sagt, hvorledes det ser ud i de levendes Land. Lad mig prøve paa med nogle faa Hovedtræk at tegne Dem dette Rige.

I de levendes Land arbejder man trofast og støt og ærligt, og man finder sin Lykke og Tilfredshed i Arbejdet. Man arbejder for sig selv i Kraft af Naturens Lov og Selvopholdelsesdriften, idet man lytter til den indre Stemme, der klart forkynder, at den, som ikke vil arbejde, skal heller ikke have Føden. Man arbejder for sit Hjem og for sine kære for at bane dem Vej og skaffe dem gode Livsvilkaar. Man arbejder for sin By, sin Egn og sit Land, idet man siger med vor store Sprogforsker Rasmus Rask: Sit Fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette. Vinder man Tak og Anerkendelse for sit Arbejde, tager man med beskeden Selvfølelse derimod, fordi man ved, at man har gjort, hvad man kunde, med redelig Vilje. Faar man ingen Tak, og det er det sædvanligste, trøster man sig med sin gode Samvittighed.

I de levendes Land vil man det gode for det godes egen Skyld og for Guds Skyld. Viljen, den gode, rene Vilje, præger ens Liv og Færden, men det er Tjenerviljen, der fornægter sig selv, ikke Herskerviljen, der søger sit eget. I de levendes Land kender man ogsaa de gamle Ordsprog, men man bruger og tolker dem paa en anden Maade: Den, som overvinder sig selv, er større end den, som erobrer en Stad, siger man, og om den egenkærlige synger man med Bjørnson:

Hvo ej kan bygge sit eget Hus,
 hvad stort han bygger, gaar og i Grus.
 Med Sejr fra Moskva til Kartagena,
 han dør dog ensom paa St. Helena.

Indbyggerne i de levendes Land er prægede af Livets Alvor. For dem er Livet en Gave, en Opgave, en Fremfærd og en Udvikling, og baade Gaven og Opgaven skal behandles med Alvor og Forstand, for Døden er ikke Knokkelmanden, der sætter Punktum, men Guds Sendebud, som aabner den hemmelighedsfulde Port ind til Regnskabslandet.

De levende kender ogsaa Ordet om Alvor og Gammen, som kan bedst sammen. De fører, som Grundtvig siger det, et jævnt og virksomt, muntert Liv paa Jord. De er ikke Surmulere og Sortseere, men har det Lyssind, som vore hedenske Forfædre allerede kendte, naar de tilbad den varme, lysende Sol som deres Gud. Det kendes paa dem som Lysets Børn, at Natten hun er nu omme.

Med Lyssindet følger det lyse Smil, det stille Lune og det gode Humør i Stedet for Grimet og den giftige Spot, og i Stedet for Abevrenngningen ad alt stort og fint og smukt kommer Respekten, den stille Ærbødighed, der synger med Grundtvig

Lovet være Himlens Gud:
De ædles Æt dør aldrig ud.

Denne Respekt er bestemt af beskeden Selverkendelse og Begrænsningsfølelse. Det er ikke enhver givet, siger Sveriges Tegnér, at lodde Verdensgaadernes store Dybder, men enhver kan lytte med Ærbødighed til de store Søfærere, naar de skildrer deres Oplevelser og Syner; men for Skipperløgnene og de halvstuderede Røvres Tale skal man vogte sig. Og det glemmer man ikke i de levendes Land: Kun Mennesket kan smile og vise Ærbødighed, det kan intet Dyr, ikke engang Abe-Stamfædrene i de dødes Rige.

Endelig: i de levendes Land har man Troens faste Overbevisning, Haabets bestandige Styrkekraft og Kærlighedens indre Ild, der snart med rolig Gløden, snart med lysende Flamme lærer, at man skal elske Gud af sit ganske Hjerte, Sjæl og Sind og sin Næste som sig selv. Saa blive da de tre, Tro, Haab og Kærlighed, men størst af dem alle er Kærligheden.

O, Kærligheds Aand!
Det evige Liv i Fuldkommenheds Baand!
O, smelt du vort Hjerte ved Højaltrets Ild,

XLII

og klar du Jordklimpen i Solglansen mild,
saa glade vi føle, os skabes i Bryst
de levendes Lyst!

De dødes Rige er uden om os, er inden i os, Verden over. Stor, ja uendelig er dets Udstrækning. Det er den aandelige Verdens vældige Ørkenstrækninger, men Sandet er guldigt og værdiløst, som det ligger, uden Livskraft og uden Betydning. Det er Oaserne med det friske Livsvæld, der bestemmer Verdens Vækst og Grøde.

Livsoaserne findes uden om os og inden i os. Naar Livsvældet udtørres, dør Livet ud, og vi glider fra de levendes Land ud i de dødes Riges Ørkensand. Ørkensandet er ved at kvæle hele Folk og hele Lande i det gamle Europa, hvis nye Skikkelser og Skæbner vi næppe kan forestille os endnu. Efter Verdenskrigens forfærdelige Sammenbrud er der efter Aarhundreders trange Tider rundet en Lykkens Sol op over vort gamle Fædreland. Skal den varsle en ny Dag og en god, lang Sommer, eller er det kun et Blændværk, der snart vil blive fulgt af bælgmørk Nat. Derfor raader den gamle af Dage, men hans Rige er de levendes Land. Nu spørger jeg jer, danske Mænd og Kvinder, men mest jer, sønderjydske unge: Vil I kende jer Besøgelsestid, at nu stunder det danske Folks Skæbnetime til? Vill I i jert Liv og Virke vise, at I ikke hører hjemme i de dødes Rige, men at Danmarks ældgamle Rige er og vil være de levendes Land?

Det er mit inderlige Haab, at dette maa ske. Gud give os Lykke og gode Raad, sin Naades Lys os nedsende!

I dette Haab vil jeg paa 5te Junidagen udbringe et Leve for vort Fædreland, at det maa være og blive de levendes Land med en Ungdom, der ikke blot vil synge om, men vil leve

Et jævnt og muntert, virksomt Liv paa Jord.

Leve Danmarks ældgamle Rige med Arvelod og Del i de levendes Land!

Danmark leve!

Efterretninger
om
Haderslev Katedralskole
i Skoleaaret 1923—24.

I. Skolens Indretning.

Haderslev Katedralskole er i Overensstemmelse med Loven af 24. April 1903 en fuldstændig højere Almenskole for Drengene og Piger, der undervises sammen undtagen i enkelte Særfag. Skolen bestaar af Mellemskolen, Realklassen og Gymnasiet.

Mellemskolen er en Barneskole, der i Tilslutning til Folkeskolens Undervisning for Børn i 11—12 Aars Alderen meddeber sine Elever en for det givne Alderstrim egnede højere Almenundervisning gennem fire etaarige Klasser.

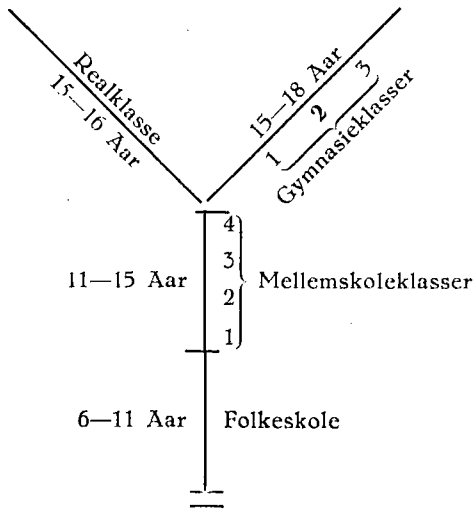
Mellemskolens Undervisning skal omfatte Religion, Dansk (med lette Læsestykker af Svensk), Engelsk, Tysk, Historie, Geografi, Naturhistorie, Naturlære, Regning og Matematik, Skrivning, Tegning, Legemsøvelser, kvindeligt Haandarbejde og Sang. Under Naturfagene medtages de væsentligste Træk af Sundhedslæren og nogen Kemi. Desuden kan der gives Undervisning i Sløjd eller andet Legemsarbejde, og i øldste Mellemsklasse er Latin valgfrit Fag.

Realklassen fortsætter Mellemskolens Undervisning efter den afsluttende Aarsprøve, og dens Elever underkaster sig efter et Aars Forløb »Realkksamnen«, som giver Adgang til Ansættelse i Trafikstaterne og til at læse videre ved forskellige højere Lærestanstalter (ofte dog med Tillægsprøver), ligesom den i Almindelighed kræves i Banker og Handelsvirksomhed.

Gymnasiet er treaarigt og bygger paa Mellemskolens Grundlag. Det bestaar af en klassisk-sproglig, — der dog kun oprettes, naar der melder sig mindst 5 Elever —, en matematisk-naturvidenskabelig og en nysproglig Linie. Der undervises i Religion, Dansk med de øvrige nordiske Sprog, Engelsk, Tysk, Fransk, Latin, Græsk, Oldtidskundskab, Historie, Na-

turlære, Naturfag, Matematik, Legemsøvelser og Sang. Særfagene paa de tre Linier er Latin, Græsk — Matematik, Naturlære — Engelsk, Tysk.

Billedligt kan Skoleordningen fremstilles saaledes:

Studenter af klassisk-sproglig Retning har Adgang til samtlige Fagstudier ved Universitetet; det samme gælder for nysproglige Studenter, der dog for at blive Teologer maa underkaste sig en Tillægsprøve i Græsk. Studenterne af den matematiske Retning har Adgang til polyteknisk Lærestanstalt og til Universitetets matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, til de andre Fakulteter med Tillægsprøve i Latin (for Teologer ogsaa Græsk).

Som Fordele ved den danske Almenskoleordning skal her fremhæves:

1. Barnet kan, hvis det har gode Evner, gaa fra Folkeskolen over i Mellemskolen ved 11 Aars Alderen.
2. Der skal ikke foretages noget Valg før ved Udgangen af Mellemskolen; i sidste Mellemskoleklasse undervises der i Latin, som kræves til Gymnasiets sproglige Linier. Skolen anbefaler alle Elever, som kan magte det, at deltage i Latinundervisningen.

3. Den samme Skole giver Adgang til Mellem-skole-, Real- eller Studenterafslutning.

Optagelse i Skolen

finden i Almindelighed kun Sted ved Skoleaarets Begyndelse og efter foregaaende Optagelsesprøve.

Til Optagelse i 1. (yngste) Mellem-skoleklasse kræves:

1. **Dansk, mundtlig.** Der kræves af Eleven sikker, flydende og forstandig Oplæsning af et Stykke læst Prosa; desuden skal han (hun) prøves i Oplæsning af et Stykke ulæst fortællende Prosa, som efter Indhold og Sprogform maa antages at ligge inden for hans Aldenstrims sædvanlige Faaetevne, og vise nogenlunde Sikkerhed deri. Efter Oplæsningen maa han, vejledet ved Eksaminators Spørgsmaal, kunne genfortælle, hvad han har læst, og vise, at han forstaar det. Han maa kunne udenad nogle enkelte, væsentlig fortællende Digte og være i Stand til at gøre Rede for deres Indhold. Ved Samtale paa Grundlag af det læste skal Eksaminator tillige forvise sig om, at han har Øvelse i at finde Hovedleddene i en Sætning og i at kende de vigtigste Ordklasser og deres Bøjning.

2. **Dansk, skriftlig.** Han maa uden væsentlige Fejl i Retskrivningen kunne skrive et i Omfang passende Stykke, som dikteres langsomt for ham med Angivelse af Skilletegnene, og som ikke indeholder sjældne Ord eller Ordforbindelser. Fremdeles maa han være nogenlunde indøvet i at kunne gengive i Skrift et ham fortalt eller langsomt forelæst fortællende Stykke, som ikke er synderlig langt, og hvis Sætningsbygning og Indhold er let fatteligt. (Der fordrer ikke, at Eleven skal kunne anbringe Skilletegn.)

3. **Regning.** Prøven skal være baade skriftlig og mundtlig. Eleven maa kunne den lille Tabel med Sikkerhed og have Færdighed i at løse Opgaver i de fire Regningsarter med benævnte og ubenævnte Tal samt kunne anvende disse Regningsarter paa simple Opgaver i Regulatedet. Han maa endvidere have Kendskab til Brøkbegrebet i Almindelighed og kunne addere og subtrahere ensbenævnte Brøker. Han maa ogsaa kende Decimalbetegnelsen og kunne foretage Addition og Subtraktion af Decimalbrøker samt multiplicere saadanne med en hel Multiplikator og dividere dem med en hel Divisor. Hoved-

regning maa han kunne udføre sikkert og hurtigt med mindre Tal.

4. Skrivning. Han maa kunne skrive latinsk Skrift tydeligt og nogenlunde pænt i en Bog med Pén og Blæk, saavel enkelte Bogstaver og Ord som hele Sætninger, der fylder en Linie eller derover. Ligeledes skal han prøves i Afskrift af et kort Stykke efter en Bog.

5. Religion. Eleven maa have lært de vigtigste Fortællinger af hele den bibelske Historie at kende gennem mundtlig Fortælling eller efter en let og kortfattet Bibelhistorie samt kunne nogle faa letfattede Salmer. Der maa kun prøves i det sidste Forberedelsesaars Pensum.

6. Historie. Han maa have læst eller mundtlig faaet meddeelt et eller flere Tidsfølger ordnet Udvalg af Fortællinger om Hovedpersoner og Hovedbegivenheder fra hele Fædrelandshistorien og frit kunne genfortælle deres væsentlige Indhold. Der maa kun prøves i det sidste Forberedelsesaars Pensum.

7. Geografi. Han skal paa Grundlag af Landkortet, med eller uden Hjælp af en lille Lærebog, have vundet et ret fyldigt Kendskab til Danmarks Geografi og ligeledes, om end i mindre Omfang, til Norges og Sveriges. Fremdeles maa han have lært at orientere sig paa en Globus og et Europaskort, saa at han kender Verdensdelene og de store Verdenshave samt har en Oversigt over Europas vigtigste Lande og disses Hovedstæder.

8. Naturhistorie. Han skal gennem Iagttagelsesundervisning have vundet Kendskab til en Del, dog ikke ret mange, Hovedtyper af Dyr- og Planteverdenen, særlig til vore egne Husdyr og vore vigtigste Nytteplanter.

Elevernes Forældre og Værger ligesom ogsaa Elevernes tidligere Lærere har Tilladelse til at overvære den mundtlige Del af Optagelsesprøven.

Til Optagelse i de følgende Klasser kræves i Almindelighed, at Eleven staar paa vedkommende Klasses Standpunkt. Herom faas nærmere Oplysninger ved Henvendelse til Skolen.

Skolebetaling.

Ministeriets Bekendtgørelse af 25. August 1919. § 3.

Skoleafgiftens Størrelse fastsættes paa Grundlag af den afgiftspligtige Indtægt efter følgende Skala — der formindskes noget i Forhold til Bornetallet —:

Af Forsørgere med en afgiftspligtig Indtægt af	Skoleafgift:	
	i Gymnasiet og Real- klasserne for hver Elev	i Mellemkoleklasserne for hver Elev
4,050 til 5,000 inkl. svares	4 Kr. mdl.	3 Kr. mdl.
5,050 - 6,000 —	5 —	4 —
6,050 - 7,000 —	6 —	5 —
7,050 - 8,000 —	7 —	6 —
8,050 - 9,000 —	8 —	7 —
9,050 - 10,000 —	9 —	8 —
10,050 - 11,000 —	10 —	9 —
11,050 - 12,000 —	11 —	10 —
12,050 - 13,000 —	12 —	11 —
13,050 - 14,000 —	13 —	12 —
14,050 - 15,000 —	14 —	13 —
15,050 - 16,000 —	15 —	14 —
16,050 og derover —	16 —	15 —

Understøttelser.

Skolens Stipendier for Studenter her fra Skolen — det gamle Stipendium, det Iversenske, det Lutherske og det Holzkammeske, alle fra før 1864 — er i Behold og valutaømnegnet. De bestyres og bortgives af Konservatoratet (Stiftamtmand, Stiftsprovst, Borgmester). Herom kan faas Oplysning hos Rektor.

Om Skolens øvrige Kapitaler foreligger der endnu ikke nogen Skolen bekendt Afgørelse.

Ministeriet har i indeværende Skoleaar tillagt Skolen en Sum af 2315 Kr. til Understøttelser, Flids- og Opmuntringspræmier.

Desuden ejer Skolen et Hjælpebibliotek, hvorfra trængende og værdige Elever kan faa enkelte Skolebøger til Laans.

Skolens Bestyrelse.

Haderslev Katedralskole er helt igennem en Stats-skole, som drives for Statsmidler og bestyres af Rektor og Lærerkollegiet under Undervisningsministeriets Kontrol.

Skolens Rektor træffes i Almindelighed paa Skolens Kontor hver Skoledag 12—1. I samme Tid kan Statstelefonen, Nr. 721, benyttes.

Ferier og Fridage.

Ifølge Anordning af 20. Juli 1920 gives der følgende Ferier:

Sommerferie 1. Juli til 14. August.

Efteraarsferie 6 Hverdage mellem 2 Søndage i Midten af Oktober.

Juleferie fra 23. December 14 Dage.

Paaskeferie fra Onsdag før til Tirsdag efter Paaske-dagene.

Pinseferie 2 Søndage samt 1. og 2. Pinsedag.

Desuden er Kongens Fødselsdag, Fastelavnsmændag, Lørdag efter Store Bededag, Grundlovsdagen og Valdemarsdagen (Genforeningsdagen) Fridage.

Skoleforsømmelser.

Bortset fra disse Ferier — og enkelte ekstraordinære Fridage — har Skolens Elever ubetinget Mødepligt. Lovlig Forsømmelsesgrund er kun Sygdom. Har en Elev paa Grund af Sygdom forsumt Skolen, maa vedkommende medbringe en skriftlig Meddelelse om Fraværelsen og dens Aarsag. Hvis Hjemmet af ganske særlige Grunde — f. Eks. større Familiefester i den allernærmeste Slægt — ønsker Fritagelse for Skolegang for en Elev — maa Skolens Tilladelse indhentes i Forvejen. **Vi henstiller indtrængende til Hjemmene kun med særlig magtpaaliggende Grunde at anmode om saadan Fritagelse, som skader det regelmæssige Skolearbejde og virker som et uheldigt Eksempel.** Tilladelse til forlænget Ferie eller til Deltagelse i Fødselsdagsfester, Bryllupper og anden Selskabelighed vil i Almindelighed ikke blive givet. Sml. S. 36 ff

Fritagelse for Gymnastik.

Naar en Elev ønskes fritaget helt eller delvis for Gymnastik i mere end en Uge, kræves der Lægeattest. Denne skal udfærdiges paa de af Undervisningsministeriet godkendte Blanketter, som udleveres paa Skolen.

Konfirmationsforberedelsen.

Det vil være bedst, at Eleverne gaar til Præsten i 3. (eller 4.) Mellemlasse, hvor der paa Timeplanen er taget Hensyn til den derved nødvendiggjorte Forsømmelse.

II. Afgangsprøver 1923.

Studentereksamen bestodes af III.G.s 16 Elever saaledes:

a) klassisk-sproglig:

Adelbert Fuglsang Damgaard, Søn af Gaardejer F., Ørsted, med Karakteren mg+, 7,44 Points.

Oskar Børlos Jensen, Søn af Skræddermester J., Haderslev, med mg+, 7,27 Points.

Carl Christian Møller, Søn af Overlærer M., Rødding, med mg÷, 6,29 Points.

Johannes Arnold Schmidt, Søn af Købmand S., Aabenraa, med mg, 6,93 Points.

Louis Schützach, Søn af Fru S., Haderslev, med mg÷, 6,21 Points.

b) matematisk-naturvidenskabelig:

Nathalie Christensen, Datter af Fuldmægtig ved Postvæsnet C., Haderslev, med mg, 6,84 Points.

Svend Dyhr, Søn af Skræddermester D., Haderslev, med mg+, 7,26 Points.

Poul Ulrik Høgdal, Søn af Stationsforstander II., Frederikssund, med mg÷, 6,35 Points.

Ellen Helga Hassing Jensen, Datter af Kontorchef J., Haderslev, med mg×, 7,23 Points.

c) nysproglig:

Johannes Konrad Gjedde, Søn af Gasværksdirektør G., Haderslev, med mg, 6,81 Points.

Anna Maria Greisen, Datter af Enkefru G., Haderslev, med mg, 7,13 Points.

Magdalene Hansen, Datter af Kommunelærer H., Haderslev, med mg+, 7,31 Points.

Svend Julius Johannsen, Søn af Agent J., Haderslev, med mg, 6,86 Points.

Christiane Lehmann, Datter af Rentier L., Tyrstrup, med mg+, 7,42 Points.

Helga Sofie Viuff Mortensen, Datter af Rektor M., Haderslev, med mg÷, 6,56 Points.

Ejnar Refslund Thomsen, Søn af Enkefru T., Haderslev, med mg, 6,82 Points.

Realeksamen bestodes af de to Realklassers 30 Elever med følgende Resultat:

Viggo Ahlmann Andersen, Søn af Bagemester A., Haderslev, med g+, 5,61 Points.

- Astrid Anna Carlsen, Datter af Fuldmægtig C., Haderslev, med mg+, 7,26 Points.
- Christiane Margrethe Dodt, Datter af Groserer D., Haderslev, med mg, 7,09 Points.
- Georg Andreas Birkedal Hansen, Søn af Skræddermester H., Haderslev, med mg, 7,00 Points.
- Gerda Hansen, Datter af Overlærer H., Haderslev, med mg÷, 6,10 Points.
- Ellen Caroline Henningsen, Datter af Urmager H., Haderslev, med mg, 6,80 Points.
- Marie Andkjær Hinrichsen, Datter af Automobilhandler H., Haderslev, med g+, 5,43 Points.
- Inger Johanne Marie Johannsen, Datter af Agent J., Haderslev, med mg+, 7,32 Points.
- Aksel Marius Kildeby, Søn af Højskoleforstander K., Hoptrup, med mg÷, 6,06 Points.
- Elli Christiane Kyster, Datter af Fiskehandler K., Haderslev, med mg, 6,99 Points.
- Nicolai Andreasen Outzen, Søn af Konsul O., Haderslev, med g+, 5,92 Points.
- Anne Sofie Paulsen, Datter af Toldkontrollør P., Haderslev, med mg+, 7,34 Points.
- Marie Kjestine Raun, Datter af Gaardejer R., Aastrup, med mg÷, 6,06 P.
- Magnus Thielsen Christensen, Søn af fhv. Landmand C., Haderslev, med g+, 5,43 Points.
- Jørgen Nissen Hansen, Søn af Købmand H., Haderslev, med mg÷, 6,50 Points.
- Herluf Hinrichsen, Søn af Overpakkemester H., Haderslev, med mg÷, 6,44 Points.
- Holger Hjortkjær, Søn af Stiftsprovst H., Gammel Haderslev, med mg, 7,10 Points.
- Erik Jensen, Søn af Stationsforstander J., Haderslev, med mg÷, 6,41 Points.
- Knud Knudsen, Søn af fhv. Landmand K., Kolding, med mg÷, 6,32 Points.
- Otto Hansen Knudsen, Søn af Skræddermester K., Haderslev, med mg÷, 6,48 Points.
- Poul Eduard Mabler, Søn af Enkefru M., Haderslev, med mg, 6,68 Points.
- Hans Nicolajsen, Søn af Gartner N., Haderslev, med ug÷, 7,50 Points.
- Jakob Marius Petersen, Søn af Købmand P., Over Jenstal, med mg÷, 6,07 Points.

- Jacob Christian Ravn, Søn af Vognmand R., Haderslev, med mg÷, 6,46 Points.
- Mogens Rendal, Søn af Politimester R., Haderslev, med g+, 5,99 Points.
- Holger Riis, Søn af Arbejdsformand R., Haderslev, med mg+, 7,45 Points.
- Hans Smith, Søn af Agent S., Christiansfeld, med mg÷, 6,33 Points.
- Hans Andreas Skourup, Søn af Vognmand S., Haderslev, med mg÷, 6,38 Points.
- Hans Petersen Simonsen, Søn af Gaardejer S., Flovt, med mg÷, 6,38 Points.
- Ernst Holger Wæver, Søn af Automobilhandler W., Haderslev, med mg÷, 6,02 Points.

Mellemskoleeksamen bestodes af 55 af Klassens 58 Elever. 6 udmeldtes efter Eksamen; de øvrige 49 fortsatte i Realklassen eller Gymnasiet i indeværende Skoleaar.

Den fuldstændige Optagelsesprøve til Gymnasiet (for Elever uden Mellemskoleeksamen) bestodes 29., 30. Juni 1923 af Edlef Christensen, Hans Hejselbjerg-Paulsen og Robert Schmidt. De samme tillige med Esther Ammundsen bestod efter Sommerferien Optagelsesprøven i Latin.

Anna Margr. Harriet Frandsen og Ernst Heinrich Prosch har bestaaet Tillægsprøve i Latin for Farmaceuter og Tandlæger, Knud Flagstad Tillægsprøve i Fransk.

III. Eleverne.

Da forrige Aars Indbydelsesskrift udsendtes, var der i den danske Afdeling 365 Elever, i den tyske 31 og i Forberedelsesskolen 168 Elever. Ved det nye Skoleaars Begyndelse (pr. 1. September 1923) var Tallene:

den danske Afdeling	381 Elever
den tyske Afdeling	23 Elever
Forberedelsesskolen	115 Elever

I Skoleaarets Løb er Elever udmeldte, fordi de ikke kunde følge med, efter Konfirmationen, ved Bortrejse eller af andre Grunde; nye Elever — især

tilflyttede — er indmeldte. I Begyndelsen af Juni Maaned 1924 er der i

den danske Afdeling	365 Elever
den tyske Afdeling	19 Elever
Forberedelsesskolen	125 Elever

I den følgende Fortegnelse opføres samtlige nuværende Elever i den danske Hovedskole med Fødselsdag og Fødselsaar samt Faderens (Moderens) Stilling; hvor intet Hjemsted er anført, er dette Haderslev.

III Gymnasieklasse.

k l.

1. Peter E. C. Gadeberg, f. 25. 9. 04 (Mejeribestyrer, Christiansfeld)

n s p.

2. Christian N. Brødersen, f. 23. 4. 05 (Gdr., Skrydstrup)
3. Sonja R. Hirth, f. 18. 5. 06 (Apoteker, Gram)
4. Peter A. Høfring, f. 22. 7. 04 (Landm., Tagkjar)
5. Karen J. Kristensen, f. 28. 9. 05 (Læge, Sulsted)
6. Carl Frederik J. Lund, f. 17. 8. 04 (Dyrlæge, Agerskov)
7. William Brousen Nielsen, f. 28. 3. 06 (Overlærer)
8. Karen M. Strandskov Nøhr, f. 4. 5. 06 (afd. Redaktør)
9. Marie Schaumann, f. 8. 3. 06 (Fabrikant)
10. Andrea Thulstrup, f. 19. 8. 05 (Kreaturhandler)
11. Johannes S. Wildfang, f. 5. 3. 05 (Muremester)

m n.

12. Erik B. Ladegaard, f. 17. 9. 06 (Ingeniør)
13. Johan Ottosen, f. 8. 3. 06 (Lektor)

II Gymnasieklasse.

k l.

1. Thorvald Hildebrandt, f. 28. 9. 05 (afd. Vognfabrikant)
2. Niels Jensen Rasmussen, f. 24. 1. 06 (Landm., Overby)

n s p.

3. Esther Ammundsen, f. 11. 8. 06 (Biskop)
4. Ingeborg D. M. Andersen, f. 5. 4. 06 (afd. Lærer)
5. Alfred A. Andresen, f. 8. 8. 04 (Postbudformand)
6. Oscar C. Dinsen, f. 12. 8. 06 (Postpakmester)
7. A. Elise B. Gabe, f. 14. 3. 07 (Læge, Christiansfeld)
8. Peter O. R. Greisen, f. 1. 8. 06 (afd. Læge)
9. Joachim J. Hesselberg, f. 25. 8. 06 (Gæstg., Sommersted)
10. Godske K. Holm, f. 12. 10. 06 (Lærer)
11. Vilbeke Jorsal, f. 18. 5. 07 (Fonpagter, Grøngroft)
12. Lars P. Nørgaard, f. 20. 8. 05 (Købmand, Gramby)
13. Bunde Refslund Poulsen, f. 2. 5. 06 (Landmd., Bovlund)
14. Kirsten Busk Rasmussen, f. 3. 7. 06 (Cyklehdl., Odense)
15. Kai H. Sarup, f. 31. 12. 06 (Postkontrollør)
16. Richard P. Skov, f. 12. 12. 05 (afd. Bygmester)
17. Anna M. Wind, f. 2. 10. 06 (Købmand)
18. Hans L. J. Wraae, f. 15. 10. 06 (Rentier) -

m n.

19. Niels la Cour Andersen, f. 30. 3. 07 (Dommer, Aabenraa)
20. Hans Dirks, f. 25. 11. 06 (Lærer)
21. Erling F. Hansen, f. 2. 11. 07 (Stationsforst., O. Jerstal)
22. Hans L. S. Johansen, f. 25. 3. 07 (Handelsrejsende)
23. Hans E. Kruse, f. 19. 5. 06 (Skræddermester)
24. J. Georg Kuss, f. 14. 3. 07 (afd. Dyrslæge)
25. Svend Mortensen, f. 13. 9. 07 (Amtsskolekonsulent)
26. Willy C. A. Schødt, f. 29. 11. 05 (Homøop. Læge)
27. L. Christian Sørensen, f. 28. 11. 05 (Kontorch., Aabenraa)

I Gymnasieklasse.

k l.

1. Hans M. Boisen, f. 4. 12. 06 (Stedf. Gdr. Jessen, Styding)
2. Johannes Hansen, f. 29. 8. 07 (afd. Gdr., Højbogaard, Øsby)
3. Hans Jørgensen, f. 15. 8. 07 (Købmand)
4. Hans Løbner Jørgensen, f. 22. 5. 05 (Bogholder, Vejen)
5. Holger Nielsen, f. 18. 11. 08 (Broder til Nr. 7 i III.)
6. Hans Hejselbjerg Paulsen, f. 28. 2. 05 (Gdr., Ø. Lørum)
7. Robert Schmidt, f. 2. 5. 07 (Skomagermester)

n s p.

8. Peter Ammundsen, f. 28. 3. 08 (Broder til Nr. 3 i II.)
9. Karen Andersen, f. 1. 12. 06 (Overpostinspektør)
10. Torben Balthazar-Christensen, f. 22. 12. 07 (Dommer)
11. Jens Beck, f. 10. 6. 08 (Gaardejer, Jels)
12. Kristian Bindeballe, f. 27. 11. 06 (Gaardejer, Jels)
13. Edelaf Christensen, f. 17. 7. 03 (Gaardejer, Galsted)
14. Dagmar Juhl, f. 2. 1. 08 (Gaardejer, Taarning)
15. Børge Larsen, f. 4. 4. 08 (Sagfører)
16. Carsten Meyer Petersen, f. 15. 8. 08 (Læge)
17. Bjarne Nissen, f. 5. 9. 06 (Lærer)
18. Martin Nissen, f. 16. 1. 07 (Gaardejer, Stevelt)
19. Antoni L. Petersen, f. 4. 9. 06 (Gaardejer, Kastvraa)
20. Thyra Sarup, f. 16. 5. 08 (Søster til Nr. 15 i II.)
21. Johannes Hausted Schmidt, f. 21. 3. 06 (Amtsdyrlæge)
22. Elisabeth Speth, f. 24. 8. 08 (Grosserer)
23. Tove Eeg Sørensen, f. 1. 9. 08 (Førstelærer, Hoptrup)
24. Astrid Tolderlund-Hansen, f. 1. 6. 08 (Sognepr., Fjelstrup)

m n.

25. Else Dyhr, f. 3. 12. 08 (Skræddermester)
26. Adalbert Holm, f. 1. 4. 08 (Broder til Nr. 10 i II.)
27. Oluf Høyer, f. 12. 7. 07 (Forpagter, Gram)
28. Edith Kjeldgaard, f. 12. 7. 08 (Tømmerhandler)
29. Hans Knudsen, f. 18. 6. 08 (Dyrlæge, Rødding)
30. Marie D. Lei, f. 4. 7. 06 (Gaardejer, Fredsted)
31. Hans C. Madsen, f. 28. 5. 07 (Slagter, Gram)
32. Gunnar Petersen, f. 29. 11. 06 (Tømmerhandler, Vejen)
33. Peter A. Petersen, f. 19. 8. 08 (Lærer)

Realklasse a.

1. Georg Lund Andersen, f. 7. 12. 07 (Bagenmester)
2. Gunvor A. Blichfeld, f. 19. 10. 07 (pens. Postinspektør)
3. Thora Calø, f. 2. 10. 08 (Kreditforeningsdirektør)
4. Ida J. Christensen, f. 19. 5. 08 (Installatør)

5. Andrea Dirks, f. 2. 4. 08 (Søster til Nr. 20 i II.)
6. Aage W. Hansen, f. 30. 5. 08 (Husejer, Fjelstrup)
7. Gudrun Jensen, f. 12. 12. 07 (Stationsforstander)
8. Hans M. Jensen, f. 13. 4. 08 (Afd. Smedemester)
9. Kai Kjeldgaard, f. 2. 1. 07 (Broder til Nr. 28 i I.)
10. Jes H. Kleeberg, f. 29. 9. 07 (Afd. Slagtermester)
11. Johannes Nielsen, f. 11. 7. 08 (Stedf. Købm. Mathiasen)
12. Edith Orbesen, f. 9. 3. 07 (Gæstgiver)

Realklasse b.

1. Kathrine E. Andresen, f. 10. 2. 08 (Fotograf)
2. Käte J. Bossen, f. 1. 1. 08 (Mejeribestyrer, Frøslev)
3. Louise K. Hansen, f. 25. 11. 07 (Førstelærer, Jels)
4. Christian M. Have, f. 26. 11. 07 (Landmand, Hørvegaard)
5. Martin Hede, f. 24. 11. 06 (pens. Postbud, Vojens)
6. Signe Hjortkjær, f. 24. 6. 07 (Stiftsprovst)
7. Anton G. K. Hundevadt, f. 2. 2. 08 (Købmand)
8. Christian Jensen, f. 24. 12. 07 (Købmand)
9. Ruth M. M. Jensen, f. 3. 3. 07 (Magistratssekretær)
10. Kidsten M. Kiil, f. 5. 3. 08 (Kaptajn, Vonsbæk)
11. Peter J. Knudsen, f. 21. 5. 08 (Stedf. Vogum, J. Hansen)
12. Gunder Lei, f. 6. 10. 07 (Gaardejer, Ndr. Aastrup)
13. Marie M. Mathiesen, f. 28. 7. 07 (Gaardejer, Hoptrup)
14. Ingeborg Nissen, f. 11. 4. 07 (Mejeriejer)
15. Jens Peter Schmidt, f. 24. 6. 08 (Købmand)
16. Helene K. Schultz, f. 28. 10. 07 (Rentier)
17. Ellen Smith, f. 1. 8. 06 (Sognepræst, Øsby)
18. Søren Søndegaard, f. 29. 11. 05 (Købmand, Flensborg)
19. Hans Sørensen, f. 3. 5. 08 (Grosserer)

4 Mikl. a.

1. Kirsten Buhl, f. 24. 11. 09 (Forpagter, Stendetgaard)
2. Leo Darling, f. 12. 5. 10 (Lærer)
3. Jacob Efsen, f. 22. 8. 07 (Gaardejer, Halk)
4. Ingrid Gjede, f. 20. 6. 09 (Lærer)
5. Inge F. Hansen, f. 18. 4. 10 (Søster til Nr. 21 i II.)
6. Käthe M. Hansen, f. 7. 8. 08 (Lærer)
7. Alfred Jensen, f. 3. 12. 07 (Købm., Hjerndrup)
8. Astrid Jensen, f. 30. 3. 09 (Søster til Nr. 8 i Rb.)
9. Thorvald P. Jensen, f. 25. 5. 08 (Guldsmed, Vojens)
10. B. Katharine Jepsen, f. 4. 10. 08 (Enkefrue)
11. Jep Jepsen, f. 8. 1. 08 (Kasserer)
12. Jens Jessen, f. 17. 10. 07 (Rentier, Hoptrup)
13. Ernestine A. Jørgensen, f. 15. 6. 09 (Søster til Nr. 3 i I.)
14. Svend B. Kjeldgaard, f. 19. 11. 09 (Broder til Nr. 28 i I. og til Nr. 9 i Ra.)
15. Anna B. Nicolajsen, f. 21. 2. 09 (Gartner)
16. Harry From Nielsen, f. 13. 8. 09 (Cigarhandler)
17. Bodil Strandskov Nøhr, f. 16. 12. 08 (Søst. til Nr. 8 i III.)
18. Johan Petersen, f. 4. 1. 08 (Landmand, Hoptrup)
19. Hartvig Poulsen, f. 3. 8. 08 (Købmand)
20. Inger Kristine Prægholm, f. 23. 1. 09 (Mølleb., Vonsbæk)
21. Anna Schaubmann, f. 2. 9. 08 (Søster til Nr. 9 i III.)
22. Emmy M. Sørensen, f. 28. 6. 09 (Købmand)
23. Niels Thomsen, f. 13. 5. 09 (Direktør)

4 Mkl. b.

1. Ragnhild Anker Jensen, f. 6. 9. 09 (Lektor)
2. Antoni Arens, f. 12. 9. 08 (Skomager, Kastvraa)
3. Kirsten Sparré Avnsted, f. 31. 5. 09 (Postm., Sommerst.)
4. H. Mathilde Beng, f. 8. 11. 09 (Musiker)
5. Welle B. Dall, f. 3. 5. 08 (Gaardejer, Skyttesminde)
6. Christian H. Duus, f. 20. 4. 08 (Chauffør)
7. Kathrine Fredsted, f. 5. 2. 09 (Gaardejer, Rougstrup)
8. Soffy M. Gelinck, f. 7. 9. 09 (Skotøjsbandler)
9. Hanny K. M. Holm, f. 18. 3. 09 (Rentier)
10. Johannes Jensen, f. 6. 10. 09 (Stationsforstander)
11. Kurt E. Jensen, f. 2. 11. 07 (Købmand, Vojens)
12. Hans P. Mathiesen, f. 21. 12. 08 (Smed, Maugstrup)
13. Hans Neumann, f. 2. 11. 08 (Landmand, Sdr. Vildstrup)
14. Mette Marie Petersen, f. 7. 3. 10 (Købmand)
15. Christine Raun, f. 6. 9. 09 (Landm., Hejsager)
16. Carla E. J. Schodt, f. 16. 6. 09 (Søster til Nr. 26 i II.)
17. Karen Margrethe Svensson, f. 28. 11. 08 (Redaktor)
18. Jenny Westergaard, f. 27. 2. 09 (Skomagerm., Bramdrup)
19. Anton M. Østergaard, f. 15. 3. 08 (Stedf. Postbud Pryhs, Vonsbæk)

4 Mkl. c.

1. Richard O. Andersen, f. 18. 12. 08 (Læge, O. Jerstal)
2. Inger Maria Beck, f. 21. 2. 09 (Indræmmissionær)
3. Hans Magnus Bondesen, f. 8. 2. 08 (Skovarb., Pamhule)
4. Karl P. Boesen, f. 7. 7. 08 (Landm., Rangstrup)
5. Jørgen F. Christensen, f. 24. 5. 07 (Landmand, Abkjær)
6. Vagn Aa. Gram, f. 11. 11. 08 (Fabrikant, Vojens)
7. Anna Marie Hansen, f. 1. 6. 09 (Lærer, Kjelstrup)
8. Elisabeth D. K. Hornum, f. 17. 1. 09 (Grosserer)
9. Ellen Juhl, f. 10. 5. 08 (Kusk)
10. Laina Kruse, f. 23. 2. 08 (Gæstgiver, Galsted)
11. Ellen Larsen, f. 4. 8. 08 (Søster til Nr. 15 i I.)
12. Maren Lei, f. 22. 1. 08 (Søster til Nr. 30 i I.)
13. Jørgen Lindhardt, f. 22. 11. 09 (Amtslandinspektør)
14. Jacob Peter Mortensen, f. 19. 11. 09 (Smeden, Mastrup)
15. Niels J. Møller, f. 19. 4. 08 (Sognepræst, Vonsbæk)
16. Alfred R. Tommesen, f. 26. 1. 08 (Møller, Mastrup)
17. Otto Chr. P. Westphal, f. 20. 5. 08 (Malerm., Vedsted)

3 Mkl. a.

1. Inger Schack Andersen, f. 26. 5. 10 (Bankdirektør)
2. Harriet Bang, f. 11. 5. 10 (Overnætssagfører)
3. Betty Davidsen, f. 30. 4. 10 (Grundbogfører)
4. Vedel Tave Egebaek, f. 9. 8. 10 (Seminarielærer)
5. Annegen Hansen, f. 20. 11. 09 (Søster til Nr. 2 i I.)
6. Kaj Henningsen, f. 3. 5. 09 (Inspektør)
7. Mads Henningsen, f. 4. 2. 09 (Inspektør)
8. Aage Iversen, f. 7. 12. 09 (Købmand)
9. Anna El. Iversen, f. 3. 1. 10 (Gymnastiklærer)
10. Eduard A. Juhl, f. 25. 6. 09 (Vognmand)
11. Marie K. Kyster, f. 25. 6. 10 (Fiskehandler)
12. Niels Jensen Lund, f. 22. 4. 10 (Enkefrue)
13. Christian Madsen, f. 21. 10. 10 (Malerm., Øsby)
14. Nis Madsen, f. 8. 8. 10 (Lagerist, Vojens)

15. Hans Meyer Petersen, f. 13. 2. 10 (Broder til Nr. 16 i I.)
16. Karl Mielke, f. 13. 3. 10 (Hjulmager, Mølby)
17. Peter Nahrstedt, f. 18. 6. 09 (Skræddermester)
18. Sigrud Nielsen, f. 28. 1. 10 (Søster til Nr. 7 i III. og til Nr. 5 i I.)
19. Poul H. Outzen, f. 6. 6. 08 (Konsul)
20. Nis N. Overbeck, f. 16. 3. 09 (Slagtermester)
21. Peter Petesen, f. 22. 1. 10 (Lokomotivfører)
22. Sofie Refshauge, f. 21. 3. 10 (Maskinmester)
23. Hans Jørg. Reichardt, f. 2. 3. 10 (Bagermester)
24. Else Schaumann, f. 6. 11. 09 (Søster til Nr. 9 i III. og til Nr. 21 i 4a.)
25. Christian Schmidt, f. 12. 9. 10 (Bagermester, Vojens)
26. Erika Schmidt, f. 14. 11. 08 (Musikhandler)
27. Kunt Schramm, f. 15. 1. 10 (Banekasserer)
28. Valdemar Jørg. Schröder, f. 8. 11. 09 (Postkontrollør)
29. Holger Skourup, f. 4. 9. 09 (Vognmand)
30. Knud Smith, f. 18. 2. 10 (Broder til Nr. 17 i Rb.)
31. Margrethe Smith, f. 23. 5. 10 (Amtsassessor)
32. Anne El. Tønsleff, f. 2. 11. 10 (Frue, Ovenkærer)
33. Hans Vollstedt, f. 31. 8. 09 (Slagtermester)
34. Peter Østergaard, f. 9. 2. 10 (Gaardejer, Vonsbæk)

3 Mkl. b.

1. Inger Andersen, f. 24. 10. 09 (Søster til Nr. 9 i I.)
2. Poul Andersen, f. 22. 6. 08 (Broder til Nr. 1.)
3. Hans Poul Bekke, f. 27. 2. 10 (Bygningstekniker)
4. Bodil Marie Berthelsen, f. 23. 4. 10 (Ølhandler)
5. Hans M. Bojsen, f. 4. 11. 10 (Enkefrue, Vojens)
6. Steffen Carlsen, f. 18. 7. 09 (Prokurist)
7. Christian J. Christensen, f. 2. 9. 10. (Købmand)
8. Kresten Dall, f. 4. 6. 10 (Murermester, Bjerndrup)
9. Bent F. Dehlholm, f. 7. 4. 10 (Driftsbestyrer)
10. Frode Diemer, f. 3. 7. 09 (Adjunkt)
11. Lauritz Chr. R. Greisen, f. 9. 10. 09 (Broder til Nr. 8 i II.)
12. Tyge Hatanlov, f. 20. 7. 10 (Stiftamtmand)
13. Erna Th. Hagedorn, f. 16. 12. 10 (Cyklehandler)
14. Christine Hansen, f. 20. 6. 10 (Søster til Nr. 3 i Rb.)
15. Oscar Haue, f. 20. 6. 10 (Købmand, Vandling)
16. Ferdinand N. Have, f. 28. 3. 09 (Postkontrollør)
17. Johan Chr. Henningsen, f. 1. 9. 08 (Urmager)
18. Holger Hildebrandt, f. 18. 9. 09 (Broder til Nr. 1 i II.)
19. Ove Hørlyck, f. 24. 7. 10 (Sognepræst, Sdr. Vilstrup)
20. Andreas L. T. Jacobsen, f. 3. 11. 08 (Driftsassistent)
21. Anton Jacobsen, f. 21. 4. 09 (afd. Landmand)
22. Hans Christian Jensen, f. 12. 1. 10 (Stedf. Gaardejer Iver Hansen, Aarø)
23. Poul C. Klahsen, f. 1. 3. 10 (Stedf. Forretningsf. Brun)
24. Friedrich W. Kuss, f. 8. 11. 10 (Broder til Nr 24 i II.)
25. A. Elisabeth Matthiesen, f. 3. 9. 10 (Hospitalspræst)
26. D. C. Marichen Møller, f. 22. 12. 09 (Overportør)
27. Carl Christian Nielsen, f. 31. 7. 10 (Boghandler)
28. Frederik Reinholdt, f. 15. 12. 09 (Lærer, Knud)
29. Andreas Skytt, f. 15. 3. 09 (Rentier)
30. Johannes Chr. Speth, f. 20. 11. 09 (Br. til Nr. 22 i I.)
31. Carl Sørensen, f. 28. 7. 09 (Landmand)

32. Svend Vognsen, f. 29. 5. 09 (afd. Landmand, Hoptrup)
33. Genda H. Wind, f. 23. 7. 10 (Maskinhandler)
34. Karen Marie Wind, f. 11. 7. 10 (Søster til Nr. 17 i II.)
35. Inger Marie Wolf, f. 2. 3. 10 (Gaardejer, Hoptrup)
36. Ingeborg Wæver, f. 16. 9. 09 (Avtomobilhandler)

2 Mkl. a.

1. Edith Bang, f. 28. 9. 11 (Søster til Nr. 2 i 3a.)
2. Peter J. Bodum, f. 25. 7. 10 (Togfører)
3. Anna Callo, f. 26. 10. 10 (Søster til Nr. 3 i Ra.)
4. Aage Christensen, f. 11. 1. 11 (Postassistent)
5. Holger Christensen, f. 15. 4. 11 (Installatør)
6. Magnus Chr. Christensen, f. 8. 12. 10 (Stationsforstander, Vonsbæk)
7. Haris Damgaard, f. 21. 6. 11 (Købmand)
8. Alma Eggert, f. 5. 4. 11 (Stedf. Sognepræst Nielsen, Vedsted)
9. Marie Eggert, f. 9. 3. 10 (Søster til Nr. 8)
10. Augustof Ludv. Fisker, f. 22. 12. 09 (Landm., Skrydstrup)
11. Sven From, f. 5. 7. 10 (Landmand, Fjelstrup)
12. Paul-Erik Gjerløv, f. 29. 6. 09 (Overbetjent)
13. Bent K. Gram, f. 16. 5. 10 (Broder til Nr. 6 i 4c.)
14. Antonie Grunddal, f. 1. 6. 11 (Landmand, Vonsmose)
15. Hans Hansen, f. 11. 11. 09 (Postbud)
16. Holger Hansen, f. 8. 7. 10 (Broder til Nr. 6 i Ra.)
17. Ejler H. Helsinghoff, f. 6. 10. 10 (Danselærer)
18. Max Jensen, f. 9. 9. 10 (Malermester, Vojens)
19. Hans Chr. Juhl, f. 17. 6. 10 (Branddirektør)
20. Carl Kellmann, f. 5. 4. 11 (Stationsmester, Hammelev)
21. Anna Elis. Kølbaek-Hansen, f. 31. 12. 10 (Førstelærer, Sdr. Vilstrup)
22. Knud Lindhard, f. 10. 1. 11 (Broder til Nr. 13 i 4c.)
23. Max Mortensen, f. 30. 7. 11 (Broder til Nr. 25 i II.)
24. Nicolaj Møller, f. 27. 11. 09 (Mejeribestyrer, Moltrup)
25. Edvard Nahmstedt, f. 1. 3. 11 (Broder til Nr. 17 i 3a.)
26. Asta From Nielsen, f. 9. 3. 11 (Søster til Nr. 16 i 4a.)
27. Thomas Nissen, f. 28. 3. 11 (Postbud)
28. Maren Schmidt, f. 8. 1. 11 (Købmand, Sommersted)
29. Hans Skøtt, f. 9. 11. 10 (Gaardejer, Rougstrup)
30. Anne K. Steffensen, f. 15. 8. 11 (Arb., Vedsted Landbohøj.)
31. Gustav Tønderlund-Hansen, f. 2. 2. 11 (Broder til Nr. 24 i I.)
32. Marie Elisabeth Voss, f. 1. 3. 11 (Købmand)

2 Mkl. b.

1. Genda Elis. Alsing, f. 16. 8. 10 (Ingeniør, Randers)
2. Erik Ascanius, f. 12. 10. 10 (Lektor)
3. Carl Fr. Carstensen, f. 2. 8. 11 (Konditor)
4. Olaf Christensen, f. 2. 2. 10 (Arbejdsmand)
5. Anne Diemer, f. 17. 10. 10 (Broder til Nr. 10 i 3b.)
6. Toni Fehrendorff, f. 4. 3. 11 (Konditor)
7. Anna Elis. Fogt, f. 29. 9. 11 (Pedel)
8. Albert Frost, f. 6. 5. 11 (Amtssekretær)
9. Edgar Gjede, f. 27. 12. 10 (Broder til Nr. 4 i 4a.)
10. Christian Hansen, f. 20. 10. 10 (Broder til Nr. 7 i 4c.)
11. Ivar N. Hansen, f. 4. 12. 10 (Bankkasserer)
12. Magnus Hansen, f. 20. 7. 10 (Gaardejer, Hjeandrup)
13. Nis Hesselberg, f. 9. 3. 10 (Broder til Nr. 9 i II.)

14. Elniede Hoegh, f. 4. 4. 11 (Skomagermester)
15. Heinrich Hoast, f. 26. 3. 10 (Musiker)
16. Erik Jessen, f. 25. 4. 11 (Landmand, Kroghøj, Hoptrup)
17. Krestian N. Kjer, f. 4. 12. 08 (Mejeribest., Sdr. Vilstrup)
18. Hans Lauesen, f. 18. 8. 10 (Forpagter, Ejsbøl)
19. Gerda Lorenzen, f. 31. 8. 10 (Prokurist)
20. Poul Mathiesen, f. 4. 7. 11 (Skræddermester)
21. Johannes Meyer, f. 18. 5. 11 (Boghandler)
22. Henrik Minke, f. 26. 3. 09 (Gaardejer, Sdr. Braendrup)
23. Fritz G. T. Møller, f. 22. 2. 11 (Broder til Nr. 15 i 4c.)
24. Olga Mørck, f. 28. 4. 11 (Rentier)
25. Mads Morup, f. 16. 2. 11 (Bankbud)
26. Hans Chr. Nicolaisen, f. 17. 9. 10 (Skræddermester)
27. Niels Petersen, f. 6. 11. 10 (Landmand, Moltrup)
28. Lauritz Banderins, f. 29. 8. 10 (Købmand, Vojens)
29. Rasmus Rasmussen, f. 2. 9. 10 (Vandling)
30. Anna Ravn, f. 9. 6. 11 (Arbejdsmand)
31. Erik Ravn, f. 18. 6. 10 (Gaardejer, Lundng)
32. Nis Rudebeck, f. 6. 12. 09 (Sadelmager, O. Jerstal)
33. Henriette Schmidt, f. 19. 10. 10 (Skomagermester)
34. Bjørn Svensson, f. 9. 10. 10 (Broder til Nr. 17 i 4b)

1 Mkl. a.

1. Jørgen N. Adolphsen, f. 11. 9. 11 (Smødkermester)
2. Sigrid Anker Jensen, f. 14. 3. 12 (Søster til Nr. 1 i 4b.)
3. Johanne M. Braren, f. 1. 8. 11 (Sognepræst, Aastrup)
4. Helga Th. Calmø, f. 5. 7. 12 (Søster til Nr. 3 i Ra. og til Nr. 3 i 2a.)
5. Hans Christian Carstensen, f. 27. 11. 11 (Malermester)
6. H. Oscar Christensen, f. 2. 5. 12 (Broder til Nr. 7 i 3b.)
7. Gunnar N. Dall, f. 9. 11. 10 (Broder til Nr. 5 i 4b.)
8. Gudrun Diemer, f. 21. 1. 12 (Søster til Nr. 10 i 3b. og til Nr. 5 i 2b.)
9. Niels Jakob Eggent, f. 8. 8. 12 (Broder til Nr. 8 og 9 i 2a.)
10. Albert Frilund, f. 3. 9. 11 (Landmand, Aarøsundvej)
11. Julius P. Hansen, f. 18. 8. 11 (Broder til Nr. 6 i 4a.)
12. Dorteia E. A. Hinrichsen, f. 20. 10. 12 (Avtomobilhandler)
13. A. Johanne E. T. Jacobsen, f. 20. 8. 11 (Søster til Nr. 20 i 3b.)
14. Niels Johnsen, f. 6. 11. 11 (Købmand, Maugstrup)
15. Peter N. Juhl, f. 17. 6. 10 (Broder til Nr. 19 i 2a.)
16. Kaj G. Kaaber, f. 14. 9. 11 (Godsekspeditor)
17. Bodil M. Kiil, f. 27. 12. 11 (Søster til Nr. 10 i Rb.)
18. Raff U. Fr. Kryck, f. 16. 4. 10 (Enkefru Boysen)
19. Ejvind R. Kølback-Hansen, f. 5. 1. 12 (Broder til Nr. 21 i 2a.)
20. Karen B. Lauritzen, f. 12. 8. 12 (Lærer)
21. Hans Boisen Lei, f. 12. 8. 12 (Broder til Nr. 12 i Rb.)
22. Ruth Lindhard, f. 28. 9. 12 (Søster til Nr. 13 i 4c. og til Nr. 22 i 2a.)
23. Elma Ludvigsen, f. 29. 6. 12 (Købmand)
24. Marie K. Madsen, f. 4. 7. 09 (Handelsmand, Mastrup)
25. Christian H. Michaelsen, f. 6. 11. 11 (Kulgrosserer)
26. Mathias Nissen, f. 23. 7. 12 (Gaardejer, Kjelstrup)
27. Helga Olsen, f. 3. 4. 12 (Blikkenslager)
28. Inger Paulsen, f. 29. 9. 10 (Toldkontrollør)
29. Ketty M. K. Pedersen, f. 8. 3. 12 (Officiant)
30. Peter Petersen, f. 14. 2. 12 (Broder til Nr. 27 i 2b.)

31. Erik Rørdal, f. 14. 12. 12 (Politimester)
32. Dorthæa M. Schultz, f. 14. 2. 12 (Søster til Nr. 16 i Rb.)
33. Carl H. Speth, f. 2. 8. 11 (Broder til Nr. 22 i I. og til Nr. 30 i 3b.)

1 Mkl. b.

1. Kirsten Bang, f. 6. 6. 12 (Baneassistent)
2. Mogens Sch. Barfod, f. 24. 10. 11 (Sognepræst, Moltrup)
3. Karl Lauritz Bekke, f. 14. 12. 11 (Broder til Nr. 3 i 3b.)
4. Thomas E. Bojsen, f. 3. 4. 12 (Broder til Nr. 5 i 3b.)
5. Jens Dirks, f. 30. 3. 10 (Broder til Nr. 20 i II. og til Nr. 5 i Ra.)
6. Johanne Dirks, f. 3. 1. 13 (Førstelærer, Vojens)
7. Anna Fredsted, f. 28. 8. 11 (Søster til Nr. 7 i 4b.)
8. Erik Hamlev, f. 7. 10. 10 (Sognepræst, Hammelev)
9. Agnete F. Hansen, f. 25. 2. 12 (Søster til Nr. 21 i II. og til Nr. 5 i 4a.)
10. Gnethe Hansen, f. 14. 5. 12 (Øjenlæge)
11. Holger Hansen, f. 3. 6. 11 (Hotelvært)
12. Peter Th. Hansen, f. 3. 4. 12 (Broder til Nr. 11)
13. Walter Hundevadt, f. 10. 1. 12 (Broder til Nr. 7 i Rb.)
14. Helga Ivensen, f. 8. 3. 12 (Enkefrue)
15. Broder Christian Knudsen, f. 5. 1. 12 (Landm., Mastrup)
16. Johannes Kyster, f. 4. 8. 11 (Broder til Nr. 11 i 3a.)
17. Agnete M. Lauesen, f. 15. 4. 12 (Søster til Nr. 18 i 2b.)
18. Helga Lei, f. 23. 6. 12 (Søster til Nr. 30 i I. og til Nr. 12 i 4c.)
19. Carla Lorenzen, f. 21. 10. 11 (Søster til Nr. 19 i 2b.)
20. Karl Max Mikkelsen, f. 8. 9. 11 (Købmand)
21. B. Eigil Hofgaard Nielsen, f. 21. 12. 09 (Agent)
22. Manie El. Nissen, f. 20. 12. 10 (Forpagter)
23. Christine E. Orbesen, f. 23. 2. 11 (Søster til Nr. 12 i Ra.)
24. Carl Overbeck, f. 6. 9. 11 (Postbud)
25. Paul Petersen, f. 29. 11. 11 (Repræsentant)
26. Jørgen Pors, f. 2. 8. 11 (Landmand, Sverdrup)
27. Peter Reifshauge, f. 20. 10. 11 (Broder til Nr. 22 i 3a.)
28. Heinrich Schacht, f. 3. 6. 12 (Lærer)
29. Valborg Schmidt, f. 16. 5. 11 (Søster til Nr. 15 i Rb.)
30. Mads W. Sohl, f. 16. 5. 11 (Landmand, Ringtved)
31. Johanne Thielst, f. 11. 9. 10 (Købmand)
32. Elisabeth Thorsen, f. 2. 10. 11 (Købmand)
33. Kristian Thuesen, f. 15. 1. 13 (Møllejer, Moltrup)

IV. Lærerne.

Under 21. Juli 1923 udnævnte Kongen Lektor H. H. C. B. H a m m e r til Lektor ved Aarhus Katedralskole og under samme Dato Lektor V. S. L a u r i t s e n til Rektor ved Herning højere Almenskole, begge Dele fra 1. August at regne.

De to Herrer har arbejdet med Samvittighedsfuldhed her ved Skolen i de vanskelige Overgangsår, hvorfor vi har al Grund til at bringe

dem Skolens Tak og ønske dem Held og Tilfredshed i deres nye Virksomheder.

Det viste sig forbundet med Vanskelighed at faa de ledige Embeder besat. Indtil Efteraarsferien besørgedes Vikariatet af Docent Frøken Stemann, Fru Rektor Lauritsen, stud. mag. Fr. Schmidt og Skolens Lærere. Fra Efteraarsferien overtog fhv. Rektor Olsen og cand. mag. Østergaard det samlede Vikariat. Skolen er alle de nævnte Tak skyldig for god og villig Hjælp i dens vanskelige Stilling.

Under 7. Januar 1924 konstituerede Undervisningsministeriet cand. mag. Niels Karl Østergaard som Adjunkt ved Haderslev Katedralskole fra 1. Januar 1924 at regne.

Under 30. Januar 1924 konstituerede samme Ministerium mag. art. Edwin Frederik Baron Dirckinck-Holmfeld som Adjunkt ved Skolen fra 1. Februar d. A. at regne.

V. Undervisningen.

Fordelingen af Fag og Timer har været følgende:

Rektor Dr. Karl Mortensen: Dansk I n;	
Tysk III n; Latin I n	12 Timer
Lektor Ottosen: Naturfag III k + n, II k + n;	
Naturhistorie 4 b, 3 b, 2 a; Geografi Ra, 2 b,	
1 a; Religion 4 a, 4 b, 4 c, 3 a, 3 b; Sang med	
hele Skolen	30 Timer
Lektor Ascanius: Fransk III, II, I n, Ra; Hi-	
storie III, I k + m. Ra, 4 c, 3 a, 3 b.	34 Timer
Lektor Reincke: Fransk I k + m, R b; Hi-	
storie II, I n, R b; Tysk III k + m, II n, II m,	
R b, 4 a, 4 b	33 Timer
Lektor Dr. Andersen: Engelsk III n, II k + m,	
II n, Ra, 4 b, 4 c, 3 a, 2 b	34 Timer
Lektor Anker Jensen: Dansk III. Ra, 4 b, 3 b,	
2 a, 2 b	27 Timer
Lektor Dr. Moth: Latin II k, I k; Græsk III k.	
II k; Oldtidskundskab II k	24 Timer
Lektor Willesen: Matematik III k + n, II m,	
I m, I k, I n, 4 a, 3 a, 1 a.	35 Timer
Adjunkt Maltbæk: Naturfag III m, II m, I m,	
I n; Naturhistorie Ra, 2 b, 1 a, 1 b; Geografi	
3 a, 1 b; Gymnastik III + II, 4 a + b + c, 3 a.	
1 Time med ikke syngende	35 Timer

Adjunkt Frk. Dr. Petersen: Matematik III m, II k + n, 2 b; Fysik og Kemi III m, I m, 2 b, 2 a, 1 a	31 Timer
Adjunkt Diemer: Dansk II, 4 c, 3 a, 1 b; Histo- rie 2 a, 2 b, 1 a, 1 b; 2 Timer Sanginspektion; 6 Timer Dansk i den tyske Afdeling.....	36 Timer
Adjunkt M. Jensen: Fysik og Kemi II m, R b, 1 b; Matematik R b, 4 b, 4 c.....	30 Timer
Adjunkt Bredkjær: Tysk I m, 4 c, 3 b, 2 b; Dansk I k + m, R b, 4 a, 1 a.....	31 Timer
Adjunkt Langkilde: Naturfag I k; Natur- historie R b, 4 a, 4 c, 3 a; Geografi R b, 4 a, 4 b, 4 c, 3 b, 2 a; Fysik 4 a, 4 b, 3 a, 3 b.....	30 Timer
Adjunkt Østergaard: Engelsk I k + m, I n, R b, 4 a, 3 b, 2 a; Historie 4 a, 4 b.....	28 Timer
Adjunkt Dirckinck-Holmfeld: Latin III k, III n, II n, 4 a + c, 4 b; Græsk I k; Oldtids- kundskab III m + n, II m + n, I n, I m.....	30 Timer
Lærerinde Frk. Christensen: Tysk R a, 1 a; Gymnastik med Pigerne	35 Timer
Lærer Kalsbøll: Matematik R a, 3 b, 2 a; Fysik R a, 4 c; Skrivning 3 b; Tegning i hele Skolen	35 Timer
Lærerinde Fru Nielsen: Tysk 3 a, 2 a, 1 b; Skrivning 1 a, 1 b; Haandarbejde med Pigerne	31 Timer
Gymnastiklærer Iversen: Skrivning 4 a, 4 b, 4 c, 3 a, 2 a, 2 b; Gymnastik med Drengene, 2 Timer med ikke syngende.....	34 Timer
Seminarieforstander Skat-Rørdam: Religion i Gymnasiet.....	4 Timer
Lærerinde Fru Abel: Regning 1 b; Religion 2 a, 2 b, 1 a, 1 b	12 Timer

Lektor Ottosen har skriftlig Inspektion og Tilsyn med Inventar, Lektor Ascanius ydre og Adjunkt Diemer indre Inspektion; Inspektørice er Frk. Christensen. Lektor Reincke er Skolens Regnskabsfører og Kasserer. Lektor Anker Jensen er Skolens Bibliotekar.

Lovsang hver Skoledag Kl. 9 under Ledelse af Lektor Ottosen eller Frk. Inger Ottosen. I Almindelighed har Lektor Ottosen indledet Skolens Arbejde med en Andagt Mandag Morgen og afsluttet Ugen paa samme Maade Lørdag Eftermiddag. —

Hvor mange Timer der har været tillagt de forskellige Fag, ses af følgende Oversigt:

Fag	III G			II G			I G			R		4 M			3 M		2 M		1 M		Læretimer ugentlig
	kl	ns	mn	kl	ns	mn	kl	ns	mn	a	b	a	b	c	a	b	a	b	a	b	
Religion	1	(1)	(1)	1	(1)	(1)	1	1	(1)			1	1	1	2	2	2	2	2	2	19
Dansk	4	(4)	(4)	4	(4)	(3)	4	4	(4)	4	4	5	5	5	4	4	4+1	4+1	5	5	67
Engelsk		5		2	5	(2)	2	5	(2)	4	4	4	4	4+1	4	4	5	5			58
Tysk	2	4	(2)		4			4		3	3	3	3	3	3	3	3	3	6	6	54
Fransk	4	(4)	(4)	4	(4)	(4)	4	4	(4)	5	5										22
Latin	5	3		5	4		6	4				4	4	(4)							35
Græsk	6			6			6														18
Oldtidskundskab		1	(1)	1	1	(1)	1	1	(1)												5
Historie	4	(4)	(4)	3	(3)	(3)	3	3	(3)	2	2	2	2	2	3	3	2	2	3	3	39
Geografi										2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	22
Naturhistorie										2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	22
Naturfag i Gymn.	2	(2)	2	2	(2)	3	2	2	3												16
Fysik og Kemi			6			6			6	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	40
Matematik og Regning	2	(2)	6	2	(2)	6	2	2	6	6	6	7	7	7	6	6	5	5	4	4	89
Skrivning												1	1	1	1	1	1	1	2	2	11
Tegning												1	1	1	1	1	2	2	2	2	13
Kvindeligt Haandarbejde												1	1	1	2	2	2	2	2	2	15
Sang	1	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	1	(1)	2	(2)	2	(2)*	7
Gymnastik, Dreng	4	(4)	(4)	(4)	(4)	(4)	4	(4)	(4)	(4)	4	4	(4)	(4)	4	4	3	(3)	3	(3)**	30
Gymnastik, Piger	3	(3)	(3)	(3)	(3)	(3)	3	(3)	(3)	(3)		3	(3)	(3)	5	3	3	(3)	3	(3)	24

*) + 1 ugentlig Time for hele Skolen. **) + 2 Timer med ikke syngende Dreng.

For de latinlæsende af 4 M er taget en ugentlig Time fra Dansk, Matematik, Skrivning, Tegning.

VI. Oversigt over det i Skoleaaret 1923—24 udførte Arbejde.

Religion.

I **Mellemskolen** benyttes Hertz' Bibelhistorie, Lofths Lærebog og Ottosens Salmer og Lovsange.

1 M. a. og b. Bibelhist. S. 1—31, 81—91; Lærebog S. 6—20.

2 M. a. og b. Bibelhist. S. 24—57, 91—118; Lærebog S. 20—33.

3 M. a. og b. Bibelhist. og Lærebog ud; Salmer; Læsning i det nye Testamente.

4 M. a., b. og c. Apostlenes Gerninger, Stykker af Evangeliet og Breve.

I **Gymnasiet** i Foredrag og Samtaler I Kirkens Historie 16.—18. Aarh. (In Kirkens Hist. i Oldtid og Middelalder), II Danmarks Kirkehistorie i 19. Aarh. Oversigt over Missionshistorien, III. Kirkehistoriske Skikkelser fra Oldtid og Middelalder.

Dansk.

I **Mellemskolen** benyttes Clausen og Hansens Læsebog I—III, som Grammatik Bæk 50 Paragraffer, Falbe-Hansen og Keller Svenske Læsestykker samt enkelte Litteraturhæfter.

1 M. a. og b. Det meste af Læsebog I, Grammatik, Digte udenad, Genfortælling og Diktat.

2 M. a. og b. Læsebog II, omtr. 145 S., 5 Digte udenad, Grammatik, skr. Genfortælling, oplæst for Klassen Scener af Holberg og Hostrup samt andre Litteraturprøver.

3 M. a. og b. Læsebog III, omtr. 70 S., Svensk omtr. 20 S., Grammatik, Digte udenad, Hertz' Sparekassen. Genfortælling og fri Stil.

4 M. a., b. og c. Læsebog III (Udvalg), omtr. 50 S. Svensk, Grammatik, fri Stil og Genfortælling. Litteraturværker: a. Blicher: Røverstuen, Hertz: Sparekassen. b. Røverstuen, Heiberg: Nej — Ja. c. Sparekassen.

I **Realklasserne** benyttes Clausen og Hansens Læsebog for Realklassen, Anker Jensens Sprog-lære og enkelte Litteraturhæfter.

Ra. Læsebogen (Udvalg), Grammatik, Stil, Holberg: Jeppe paa Bjærget, Blicher: Præsten i Vejlbj.

Rb. som Ra., men af Litteratur Ibsen: Kongsemnerne, Hertz: Svend Dyrings Hus.

I **Gymnasiet** benyttes Karl Mortensens Litteraturhistorie og Litteraturudvalg, Bertelsen: Oldn. Læsebog og Sproghistorie, Agerskov og Nørregaard: Svensk Læsebog samt Enkeltudgaver af Litteraturværker.

I. Runeindskrifter, Oldtid og Middelalder efter Litteraturudvalg 1. og 4. H., særlig Runer, Eddadigtning, Sagaer og Folkeviser. Hertz: Svend Dyrings Hus. Litteraturprøver fra nyere Tid i Tilslutning til det læste (Grundtvig: Optrin, Gjellerup: Brynhild, Ibsen: Hærmændene m. m.). Svensk omtr. 100 Normalsider efter Læsebogen. Dispositionsøvelser og Hjemmestile.

II. Litteraturhistorie til og med Oehlenschläger med tilsvarende Stykker af Litteraturudvalg. Grundtvig: Sigurd og Brynhild samt det meste af Gjellerup: Brynhild. Oehlenschläger: Hakon Jarl hin Rige. Oldnordisk S. 8—18. Hjemmestil hver tredje Uge.

III. Afsluttet Læsningen af Litteraturhistorie, Litteraturlæsning og Sproghistorie. Chr. Winther: Hjortens Flugt, Ibsen: Kongsemnerne, Pontoppidan: Skyer. Repetition af Eksamenspensum. 11 Hjemmestile.

Tysk.

I **Mellemskolen** benyttes Reincke: Begynderbog, Læsebog for Mellemskolen, Grammatik, Stiløvelser og Taleøvelser B.

1 M. a. og b. Begynderbogen (Udvalg), Diktat, Sange og Digte.

2 M. a. og b. Læsebogen omtr. 40 S. med tilsvarende Stiløvelse og Grammatik.

3 M. a. og b. Læsebogen omtr. 50 S. Stiløvelser og Grammatik.

4 M. a., b. og c. Læsebog omtr. 50 S. Stiløvelser, Taleøvelser, Grammatik. Ekstemporalt eller højt læst: Ottilie Wildermuth: Der Einsiedler im Walde, Der Sandhub; Storm: Die Regenrude.

I **Realklasserne** benyttes Reincke: Læsetykker, Grammatik og Stiløvelser og til friere Læsning Fortællinger af Gerstäcker og O. Wildermuth.

I **Gymnasiet** benyttes Reincke: Grammatik, Stil-

øvelser 1—2, Taleøvelser A, Eksamensopgaver samt forskellige Udvalg og Litteraturudgaver.

I n s p r. Skouboe: Tyske Noveller, Schiller: Wilhelm Tell I.—IV. Akt.

I n s p r. Skouboe: Tyske Noveller, Schiller: Wilhelm Tell IV.—V. Akt, Goethe: Iphigenie, Østergaard: Tyske Digte S. 31—53, 107—118. Maa-
nedlæsning Willbrandt: Der Lotsenkommandeur, W. Jensen: Magister Timotheus, Droste-Hülshof: Die Judenbuche. Desuden Partier af Quenzels Litteratungesch.

I I m. Reincke: Læsestykker for Realklassen (Udvalg af Prosa og Vers), praktiske Øvelser i Grammatik og Sprogfærdighed.

I I I n s p. Schiller: Wallensteins Lager, Die Piccolimini I.—II. Akt og Udvalg af Resten, Lessing: Nathan der Weise III. Akt, Heinemann: Die deutsche Dichtung (Goethe og Schiller). Repetition af Eksamenspensum. Mundtlig Stil til hver Time; som Hjemmestil og i Klassen: Eksamensopgaver.

I I I k + m. Kaper: 5 Noveller læst ud, Wilhelm Tell V. Akt. Hjemmelæsning: Th. Storm: Das Fest auf Hadenslevhus, A. Willbrandt: Der Lotsenkommandeur.

Engelsk:

I **Mellemskolen** benyttes Andersen og Panduro: Engelsk Begynderbog, Engelsk i Mellemskolen med tilsvarende Stiløvelser samt Engelsk i 4. Mellemskoleklasse. Skolens Grammofer er benyttet til Indøvelse af engelske Sange.

I **Realklasserne** benyttes Andersen og Panduro: Engelsk i Realklassen samt Ad. Hansen: Engelske Stiløvelser for Realklassen.

I **Gymnasiet** er læst følgende:

I n s p. Andersen og Panduro: Engelsk i Realkl. og I G., Helveg-Møller: Modern Prose; Ad. Hansen: Stiløvelser Stk. 1—110.

I k + m. 100 S. af Andersen og Panduro.

I I n. O. Jespersen: The England and America Reader, Stigaard: The Dickens Reader, Østergberg: English Poems (75 S.), Ad. Hansen: Stiløvelser skriftlig og mundtlig.

II k + m. Andersen: Rebecca Sharp and the Crawleys. Mundtlige Stiløvelser.

III n sp. Østerberg: English Poems (sidste Halvdel), English Essays (omtr. 50 S.), Wells: Kipps (200 S.), Shakespeare: The Merchant of Venice. Repetition af Eksamenspensum. Skr. og mundtl. Stiløvelser.

Fransk.

Her benyttes Nielsen og Hoffmann: Fransk Begynderbog, Jung: Læsebog, N. C. Nielsen: Grammatik samt Litteraturudgaver.

R a. og R b., I k + m: Begynderbogen.

I n s p. Begynderbogen, Læsebogen: S. 1—35.

II. Læsebogen S. 35 og ud, Mérimée: Colomba S. 1—120.

III. Holbeck: Hist. Læsestykker, Boven og Høpfner: Noveller. Som Hjemmelæsning Erckmann-Chatrian: Histoire d'un Conscrit.

Latin.

4 M a., 4 M b. og 4 M c. Mikkelsen: Læsebog 1. Afd., 2. Afd. Stk. 1—36.

I k. Smaaafteæll. i Mikkelsens Bog, Cæsars Gallerkrig III, IV, V, Udvalg af Ovids Metamorphoser. V. Nielsens Grammatik.

I n s p. Glosor og Grammatik efter Mikkelsens Bog, Cæsars Gallerkrig I.

II k. Cæsars Gallerkrig V, 1—4, 25—31, Cortsen: Læsebog for Gymn. II S. 1—52. Carmina selecta (Udvalg), Livius XXII, cap. 2—8. Kursorisk Petrarca Epistolæ de rebus familiaribus. Syntaks efter Mædviig.

II n s p. Cæsars Gallerkrig I, 1—35, Cicero: pro Roscio 6—40, Ovid: Pyramus og Thisbe. Begynderbogens Formlære, Verners Syntaks.

III k. Udvalg af Livius, Horats Ode og Epistler, Gertz' Versioner. Repetition af Eksamenspensum.

III n s p. Gertz' Middelalderforf. 11—25, 27—31, 44—51, Digte af Catul. Repetition af Eksamenspensum.

Græsk.

I k. Hudes Begynderbog.

II k. Hude: II S. 36—40, Udvalg af Iliaden og af Herodot, Platons Apologi.

III k. Iliaden XXII, 1—428, Hude: II 41—56, Platons Apologi og Kriton, Udvalg af Xenophons Apomn. og Petersens Antologi.

Repetition af Eksamenpensum.

Oldtidskundskab.

Sechers Mytologi og Kunsthistorie, Luckenbach.

I nsp. og I m. Udvalg af Iliaden, Herodots Kong Kroisos; I nsp. tillige Sofokles' Kong Ødipus.

II nsp. og II m. Herodots Kong Kroisos, Sofokles' Antigone, Kong Ødipus.

II k. Værker af Sofokles, Euripides, Aristofanes, Homer og Platon.

III nsp. og III m. Platons Apologi og Kriton. Repetition af Eksamenpensum.

Historie.

I **Mellemskolen** benyttes Schmidts Lærebog I—II.

1 M. a. og b. Lærebog I forfra til Norden i den hedenske Tid.

2 M. a. og b. Lærebog I ud.

3 M. a. og b. Lærebog II forfra til den franske Revolution.

4 M. a., b. og c. Lærebog II ud.

I **Realklasserne** benyttes Munchs mindre Lærebog i Samfundskundskab og Thejlls Historie efter 1848, Ra. Frankrig, Tyskland, England, Rusland fra 1870 til Verdenskrigen, R b. hele Thejlls Bog.

I **Gymnasiet** benyttes Munchs Verdenshistorie og Samfundskundskab, Ottosens Nordens Historie.

I. Oldtid og Middelalder.

II. Verdenshist. 1500—1789, Nordens Historie forfra til 1772.

III. Nordens Historie 1770 og ud, Verdenshistorie fra 1648 ud. Samfundskundskab (Udg. 1923) S. 1—114.

Geografi.

Her benyttes C. C. Christensens Geografi for Mellemkolen I—II.

1 M. a. og b. Lærebog I til Alperne.

2 M. a. og b. I ud og Afsnit af II.

3 M. a. og b. Afsnit af II.

4 M. a., b. og c. II: fra Amerika Bogen ud.

Ra. og Rb. C. C. Christensen: Østersø- og Vesterhavslande.

Naturhistorie.

Her benyttes Balslev og Andersens Zoologi for Mellemkolen I—II, Balslev og Simonsens Botanik for Mellemkolen 1.—4. Hæfte samt Simonsens Lille Flora.

1 M. a. og b. Pattedyr, Botanik 1. H.

2. M. a. og b. Fugle, Krybdyr, Padder; Botanik 2. H., Flora.

3 M. a. og b. Fiske, Insekter; Botanik 3 H., Flora.

4 M. a., b. og c. Bogen ud; Botanik 4. H., Flora.

Ra. og Rb. har læst Balslev og Andersens Zoologi for Realklassen og Balslev og Simonsens Botanik for Realkl. (med enkelte Forbigaaelser).

Naturfag i Gymnasiet.

I m. Vahl: Geografi for Gymnasiets matem. Linie (Mineralogi, Dynamisk Geologi, Petrografi, Hist. Geologi, Havet, Klima og Plantebælter).

II m. Vahl: Klima og Plantebælter, Danmarks Geologi, Kroghs Fysiologi, Simonsens Biologi (omtr. Halvdelen).

III m. Krogh, Simonsen (Bøgernes sidste Halvdel). Eksamensrepetition.

Ik. Stockmarrs Biologi til S. 21, Andersen og Vahl S. 35—130.

I nsp. Andersen og Vahl: Mineralogi, dynamisk Geologi, Petrografi, historisk Geologi, Klima og Plantebælter. C. C. Christensens Østersø- og Vesterhavslande: De britiske Øers Natur.

II k + n. Vahl: Mineralogien og Bjærgarterne. Kroghs Fysiologi.

III k + n. Krogh's Fysiologi ud. Vahl: Klima og Plantebælter, Erhvervskulturens Hovedformer.

Regning og Matematik.

I **Mellemskolen** benyttes Pihl og Rings Regnebog I—III, Jul. Petersens Geometri for Mellemskolen, Pihl-Hansen og Rasmussens Geometriske Øvelser.

1 M. a. og b. Regnebog I. (ny Udg.), Geometriske Øvelser I.

2 M. a. og b. Regnebog II, Geometr. Øvelser I, Plangeometri S. 22—36.

3 M. a. og b. Regnebog I, II og III (Udv.), Geometri S. 41—67.

4 M. a., b. og c. Se Eksamensopgivelser.

Ra. og Rb. Friis Petersen og Jessens Regnebog for Realklassen, Jessens Algebra, Jul. Petersens Plangeometri for Realklassen og Gymnasiet (enkelte Afsnit).

I **Gymnasiet** benytter k + n T. Bonnensens Matematik for de sproglige Gymnasier, m Jul. Petersens Geometri, Aritmetik og Algebra, Trigonometri, Tillæg dertil Analytisk Plangeometri, Differential- og Integralregning, samt C. Juels Stereometri.

Naturlære og Kemi.

I Mellemskolen benyttes Th. Sundorph: Fysik for Mellemskolen I—II og Kemi for Mellemskolen.

1—3 M. Fysik I og Kemien.

4 M. Fysik II.

Ra. og Rb. Sundorphs Fysik for Realklassen II og III.

Im. Sundorphs Varmelære, Lyslære S. 1—40, Elektricitet og Magnetisme. S. 1—20, Barmwaters Astronomi S. 1—26. 9 fysiske Øvelser. Jul. Petersens Kemi for Gymn. S. 5—62.

II m. Sundorph: Lyslære, Elektricitet og Magnetisme S. 49—115. Barmwater S. 96—144, Kemi S. 63—121.

III m. Sundorph: Mek. Fysik S. 64—86, Elektricitet og Magnetisme S. 68—141, Barmwater II, Kemi S. 121—169.

Tegning.

I Mellemkolen Plantegninger efter farvelagte Papmodeller, derefter Perspektivtegning efter forskellige Genstande.

Skrivning.

I Mellemkolen er benyttet Praktisk Haandskriftsbog i 12 Hæfter af Overintendant Jørgensen. I 1. M. er desuden øvet Taktskrivning.

Sang.

Hovedvægten er lagt paa at lære Eleverne en Mængde danske Melodier og Tekster. Udtale, Stemmeføring og Vejtrækning har været særlig Genstand for Undervisning. Flerstemmig Sang med hele Skolen.

Gymnastik.

Drengenes Undervisning foregaar efter »Haandbog i Gymnastik«, Pigernes efter Sigrid Nutzhorn og K. A. Knudsens »Legemsøvelser for Pigeskolen«. Foraar, Sommer og Efteraar Øvelser af forskellig Art og Boldspil paa Byens eller Kasernens Boldplads.

Enkelte af de større Drenge har haft Røvelser paa Dammen, og en Del af Drengene fra Mellemkolen har deltaget i Svømmeundervisning om Eftermiddagen.

Til Gymnastik skal Eleverne foruden Gymnastiksko have særlig Gymnastikdragt efter Anvisning.

Kvindeligt Haandarbejde.

1—4 M. Seleforklæde og hæklet Blonde, Grydelapper, Benklæder med hæklet Blonde, Natkjole.

Til **Studentereksamen** opgives:

Dansk.

Litteraturhistorie: fra Holberg (med Forbigaaelser), Hovedværker: Maskerade, Skt. Hans Aften-Spil, Kongsemnerne, Skyer.

Litteraturudvalg: II, 24—25, 29—32; IV, 73—83 87—88, 102—103, 108—126; V, 1—3, 6—8, 23—25, 40, 41—43, 46—48, 62, 63—64, 69—70, 72—73, 73—74, 78—83, 86—88, 90—92, 101—106, 108—111, 117—118, 118—135; VI, 15—16, 16—18, 29—31, 53—55, 56—62,

74—75, 75—76, 78—81, 82—83. Desuden Drachmann: Ude og hjemme og et Brudstykke af Pontoppidan: Lykke-Per.

Svensk: S. 5—11, 52—73, 130—131, 142—143, 144—145, 150—151.

Oldnordisk: S. 1—2, 6—11, 38—42.

Sproghistorie: Guldhornet, Snoldelev, Jællinge I og II, Hedeby, Dannevirke, S. 26—27, 29—31, 34—36, 38 (L. 26)—39, 43 (L. 29)—44, 78—80, 83—84 (L. 32), 86—89, 92—93, 104—105, 109—111, 112—116.

Engelsk.

III n s p. Merchant of Venice IV—V; Engl. Poems S. 110—123, 132—137; Dickens Reader 14—34; Vanity Fair 26—46; Essays II 34—53; Historical Reader 134—149, 176—186.

Tysk.

III n s p. Nathan d. W. III; Faust I: Zueignung, Vorspiel, Prolog, Vor dem Thor, Auerbachs Keller, Trüber Tag, Feld—ud; Piccolomini II, Lied von der Glocke.

Til Samtale: H. Böhlau: Ratsmädel- und Altweimarische Geschichten (Engelhorn) S. 1—39.

III k + m. Til Samtale: W. Jensen: Magister Timotheus, Schiller: W. Tell I.

Latin.

III k. Cæsar de bello Gallico I, Cicerero (Udvalg v. Cortsen) pro Roscio, Cato Major cap. 1—10, Ovid Pyramus og Thisbe, Deucalion og Pyrrha, Horats Oder II, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 20, III, 1, Breve, 1, 2, 6, 7.

III n s p. Cæsar Gallerkrig II, Cicerero in Catilinam III, pro Roscio cap. 6—10, Gertz: Middelalderlatin S. 11—25, 27—31, 44—51.

Græsk.

III k. Iliaden I, VI, 73—529, IX, Antologien: Kalinos, Tyrtaios 1, 2 (1—34), 3, Mimmermos 1—4, Solon 1, 4, Theognis 1—6, Hudes Elementarvog II, S. 1—14, Herodot cap. 1—7(5), 8—32(13), 32 (25—49), Platon, Apologien og Kriton.

Oldtidskundskab.

III m + n. Iliaden I, V, 1—366, VI, 237—529, Kong Odipus, Herodot: Kong Kroisos XIII—XVI, Apologien

og Kriton. Luckenbach Fig. 96, 122, 131, 133, 136, 146, 148, 154, 158, 166.

Historie.

Munch IV: (fra 1789—ud), Ottosen: Nordens Historie (fra 1770, S. 164—322), Samfundskundskab (Udg. 1922) S. 1—113, Munch III fra 1648—1789.

Naturfag.

III m. Mineralogi, Geologi og alm. Geografi.

III k + n. Astronomi, Geografi.

Matematik.

III m. Aritm. og Algebra Stk. 10—13, Plangeometri og Stereometri Stk. 5—7, analytisk Plangeometri: ret Linie og Cirkel, Infinitesimalregning.

III k + n. Aritm. og Algebra Stk. 1, 2, 7, 8, Geometri Stk. 1, 2, 6.

Fysik.

III m. Af mek. Fysik: Kraft, Masse, Energi, Krumlinede Bevægelser (Kastebevægelse, Cirkel- og Pendulbevægelse), alm. Tiltrækning. Astronomi: Solen og Planeterne — Bevægelse og Beskaffenhed. Optik: Straaler af forskellig Brydbarhed, deres Undersøgelse og Virkninger, Spektralanalyse. Elektricitetslære: Frembringelse af elektr. Strøm, saavel Jævnstrøm som Vekselstrøm, Ohms Lov samt Maaling af de deri indgaaende Størrelser.

Til **Realeksamen** opgives:

Dansk.

R a. Jeppe paa Bjarget, Præsten i Vejlbj, Læsebogen S. 30—46, 76—80, 100—137, 180—183, 202—216, 220—229.

R b. Svend Dyrings Hus, Kongsemnerne, Læsebogen S. 7—40, 76—88, 100—107, 127—137, 144—154, 180—183, 185—194, 194—202.

Engelsk.

Ra. Læsebogen S. 1—18, 23—38, 41—89.

Rb. Læsebogen S. 1—77.

Tysk.

Ra. Læsebogen S. 3—75, 138—141.

Rb. Læsebogen S. 3—43, 58—104.

Fransk.

Ra. Læsebogen S. 55—77, 79—108.

Rb. Læsebogen S. 55—65, 75—110.

Geometri.

Ra. Jul. Petersens Bog §§ 1—8, 11a, 12, 20—22, 25—28, 35—38, 44—45, 47, 52—59.

Rb. Samme Bog §§ 1—24, 52—59.

Til **Mellemskoleeksamen** opgives:

Dansk.

4 M. a. Sparekassen, Røverstuen S. 9—19, 22—60. Læsebog III, S. 19—26, 40—42, 44—47, 49—52, 54—57, 63—67, 125—127, 258—264, 13—19, 76—98, 114—118, 236—242, 251—258, 271—275; Svensk S. 7—11, 18—39, 99—101, 128—132.

4 M. b. Nej — Ja; Røverstuen S. 9—19, 22—29, 31—60; Læsebogen S. 3—4, 19—26, 44—57, 63—67, 105—110, 125—127, 157—158, 258—263, 288; 26—40, 118—124, 146—157, 264—275; Svensk S. 14—20, 28—39, 56—62.

4 M. c. Sparekassen; Læsebog S. 3—4, 19—26, 40—44, 47—57, 63—67, 105—110, 200—204, 282, 288—189; 13—18, 26—34, 57—63, 99—105, 111—114, 137—146, 188—200, 204—213, 271—275; Svensk S. 5—6, 14—20, 39—54, 120—122, 134.

Engelsk.

4 M. a. Læsebog Stk. 1—29, 32—46, 55—59.

4 M. b. og c. Læsebogen S. 1—4, 13—43, 55—73.

Tysk.

4 M. a., b. og c. Læsebogen S. 132—162, 187—200, 218—229.

VII. Skolens Understøttelser og Præmier.

For indeværende Skoleaar har Undervisningsministeriet stillet en Sum paa 2315 Kr. til Raadighed som Oplægsstipendier — der først udbetales efter bestaaet Studentereksamen og Indskrivning ved Universitetet eller anden højere Læreanstalt —, Hjælp til Livsophold samt Flids- og Opmuntringspræmier:

Efter Skoleraadets Beslutning uddeltes disse Stipendier saaledes Dagen før Juleferien:

Oplægsstipendier: Af III: P. Høfring 150 Kr., J. Wildfang 150 Kr., E. Ladegaard 100

Kr. Af II: Niels Rasmussen 155 Kr., H. Wraae 150 Kr.

Udbetalingsstipendier: Af III: P. Høf-ring, J. Wildfang hver 125 Kr. Af II: N. Ras-mussen, H. Wraae, Ingeborg Andersen, R. Skov, G. Kuss hver 100 Kr., H. Dirks, O. Dine-sen, Erl. Hansen, H. Johansen hver 50 Kr. Af I: R. Schmidt 100 Kr., Løbner Jørgensen, Marie Lei, Edl. Christensen hver 50 Kr. Af R.: H. M. Jensen 40 Kr. Af 4 M.: H. Bondesen 30 Kr., Antoni Arens 40 Kr.

Flids- og Opmuntringspræmier (danske Bøger) tildeltes: Af III: Chr. Brodersen, Sonja Hirth. Af II: Sv. Mortensen, Anna Wind, P. Greisen. Af I: Tove Eeg Sørensen, Bjarne Nissen, Peter Petersen, Holger Nielsen. Af R.: Johs. Nielsen, Chr. Have, Kirsten Kiil. Af 4 M.: Anna Nicolajsen, Carla Schødt, Niels Møller. Af 3 M.: Margrethe Schmidt, Erna Hagedorn. Af 2 M.: Maren Schmidt, Chr. Kjer. Af 1 M.: Poul Mathie-sen, Kaaber, J. Pors.

I den tyske Afdelling udbetaltes 40 Kr. til Raun af I, 30 Kr. til Wienberg af I og 30 Kr. til Joh. Lin-den af U II. Flids- og Opmuntringspræmier (tyske Bøger) tildeltes: W. Schütze, Dora Schmidt og Christine Vollstedt.

Alliance Francaise i København tillagde paa Skolens Indstilling Andrea Thulstrup af III som Dygtighedspræmie i Fransk et smukt kunst-historisk Værk.

VIII. Bibliotek og Samlinger.

Baade Biblioteket og de forskellige fagvidenska-belige Samlinger er blevet systematisk forøget ved Indkøb for de givne Bevillinger. Der er bl. a. blevet opstillet et Radiomodtager-Apparat til Undervisnings-brug, indkøbt Præparater fra Konservator Hansen i Herning og Boniteringsprøver fra Havbunden fra Dansk biologisk Station.

Fra Statens Lysbilledsamling i Aalborg har Sko-len modtaget en Række Billeder, mest af geografisk Art.

Større eller mindre Boggaver er skænket af Skolens Rektor, Lektor Ottosen, Adjunkterne Maltbæk og Breckjær samt af Bibliotekaren og Student Svend Johannsen; — af Kammerherre Stemann, Redaktør Svensson, Biblioteksassistent Frk. Obel; — af Professor M. Cl. Gertz i København, Lektor H. Hammer i Aarhus og Stiftsprovst Lützhøft i Odense. Endvidere af følgende Institutioner: Haderslev Raadstuearkiv, Undervisningsministeriet, Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland, Danmarks geologiske Undersøgelse, Ordruppersamfundet og »Norden«. Endelig bør nævnes Indbydelsesskrifter og andre Skrifter fra forskellige Skoler (deriblandt Askov Højskole) og fra Boghandlere og Forlæggere.

Den naturhistoriske Samling har modtaget Gaver fra Eleverne F. Kuss, T. Nissen, H. C. Carstensen, M. Barfod, J. Dirks, O. Christensen, A. Skytt, J. Christensen, H. Skøtt, Sv. Kjeldgaard, Karen Christensen, P. Mahler, N. P. Petersen, Maren Lei, J. Schmidt, K. Kellmann og Hartvig Poulsen.

Til en Oldsagssamling skænkedes der af forskellige Elever 20 Numre, deriblandt flere gode Stykker fra Joh. Ottosen af III G.

Denne svage Begyndelse fik en uventet og kærkommen Forøgelse, da Biblioteksassistent Frk. Obel bestemte sig til at overlade Skolen en af hendes afdøde Fader tilvejebragt righoldig og værdifuld Samling Oldsager paa flere Hundrede Numre fra ældre og yngre Stenalder samt enkelte Stykker fra Bronzealderen. Samlingen vil nu blive anbragt i Skabe ved Indgangen til Festsalen — til Nytte og Belæring og til Glæde for unge og gamle, som færdes paa Skolen.

For samtlige Gaver og for den Interesse, som derved er vist os, udtaler vi Skolens varmeste Tak, og vi retter en særlig Tak til Frk. Obel, fordi hun saa pietetsfuld har bevaret Faderens Samling og nu skænker den til en Ungdomsskole i det genvundne Land.

IX. Fra det forløbne Skoleaar.

Skolen og dens Arbejde er blevet inspiceret af Undervisningsinspektør Dr. Bertelsen og hans faglige Medhjælpere Lektor Pihl og Lektor Stockmarr samt af Seminarielærer Bråaæ-Hansen for Gymnastikkens Vedkommende og Haandgjerningsinspektrice Frk. Blom. Konservator Poul Jørgensen har tilset den fysiske Samling.

Mandag 10. September 1923 besøgte Kontorchef Barfod fra Undervisningsministeriet Skolen, mønstrede Nybygningerne og Skolens samlede Indretning og overværede enkelte Undervisningstimer.

I samme Maaned glædede Museumsdirektør Dr. Mackeprang os med et Besøg. I November hospiterede Adjunkt Alf Boen Uges Tid her, særlig for at overvære Undervisningen i Dansk.

I Oktober holdtes der i Skolens Festsal et vellykket Gymnasiastmøde for Haderslev Stift, og i December talte Pastor Bjørck smukt og fængslende til Elever og Lærere.

I Januar talte cand. theol. Halvdan Lange som Udsending fra »Blaa Kors« til Gymnasiets og Realklassens Elever om Ædruelighedsspørgsmaalet.

Ved vore offentlige Foredrag i Skolens Festsal holdt Rektor West fra Tønder for fuldt Hus Foredrag med Lysbilleder om og fra Alsace-Lorraine.

I November holdt Adjunkt Johs. Bredkjær to Foredrag om dansk Lyrik efter 1870, særlig i Forhold til det nationale, og Lektor Dr. Andersen holdt et Foredrag med Lysbilleder om det moderne England.

Før og efter Jul blev der holdt en bibelhistorisk Foredragsrække med Emne Paulus og Paulusbrevene i det nye Testamente. Talerne var Biskop Dr. Ammundsen, Sognepræst Mathiesen, Pastor Max Mathiesen og Stiftsprovst Hjortkjær.

Afstemningsdagen og Dybbøldagen faldt i Aar paa Fridage, saa der ikke kunde afholdes nogen større

Skolefest. Derimod mindedes vi 60 Aars-Dagene for vor sidste Kamp for Sønderjylland, ved at Rektor før Morgensangen talte til den samlede Skole paa Mærkedagene, sidst i Anledning af Kampen ved Helgoland.

Ved Juletid indsamledes der blandt Elever og Lærere en Sum til det danske Skolearbejde i Flensborg, og i Marts afholdtes en vellykket Sangprøve og Elevkoncert under Ledelse af Lektor Ottosen til Fortæl for Elever i den danske Skole i Flensborg.

Det er ikke lykkedes os i Aar at faa en Skoleudflugt i Stand paa Grund af det ustadige Vejr. Dog var det store Flertal af Skolens Elever til Stede ved Kongerevuen ved Christiansfeld i September.

Højdepunktet af Festlighed paa Skolen naaedes med Børnekomedie og Aftenunderholdning i Begyndelsen af Marts. Elever af Forberedelsesskolen under Instruksion af Frk. Ottosen og Fru Abel opførte Richardts: »Nissefrieriet« og en Versdramatisering af »Svinedrengen«, sang og dansede — alt smagfuldt, kvikt og yndefuldt og under stor Begejstring to Gange for overfyldt Hus. Overskuddet gik til en Skolescene (som vi har anskaffet sammen med Statsseminariet) og til Holberg-Jubilæets Mindelegat.

I Januar holdt Mrs. Heep en fortrinlig engelsk Recitationsaften, og i April henrev Operasanger Chr. Ottosen unge og gamle ved i en Skoletime at foredrage Sange af Weyse, Heise og Gade.

Vi har al Grund til at udtale Skolens hjertelige Tak til de mange i og uden for Skolens Kreds, som saaledes i Skoleaarets Løb har hædret og glædet os.

X. Forberedelsesskolen.

Frk. Inger Ottosen er Inspektrice og har det daglige Tilsyn med denne Afdeling. Gymnastiklærer Iversen har Inspektion paa Pladsen. Foruden de faste Lærerinder Frk. Ottosen, Fru Abel, Fru Nissen,

Frk. Moth, Fru Greisen har enkelte af Katedralskolens Lærere haft Timer i Forskolen.

Næste Skoleaar omfatter denne Afdeling tre Klasser — 4 F. og 5 F., a og b.

XI. Den tyske Afdeling.

Ved Paasketid dimitteredes fra Over-Prima:

1. Erichsen, Peter Nansen, f. 28. 9. 05, Søn af Købmand Lorenz Erichsen, Haderslev.
2. Møller, Johannes, f. 6. 2. 05, Søn af Urmager Christian Møller, Haderslev.
3. Raun, Hans, f. 26. 7. 05, Søn af Rentier Peter Raun, Haderslev.
4. Schütze, Walter Leopold, f. 8. 3. 05, Søn af Privatier Wilh. Schütze, Haderslev.

I Maj—Juni dimitteres:

1. Kragh, Peter Knudsen, f. 17. 11. 05, Søn af Gaardejer Iver K., Hovst.
2. Meyer, Helmer, f. 5. 8. 06, Søn af Læge Dr. Peter M., Haderslev.
3. Wienberg, Stephan Martin Philipp, f. 15. 12. 04, Søn af Missionssekretær Christian W., Breklum.

Samtidig afslutter Eleverne i Unter-Sekunda med Oprykningsprøven til O. II. Af dem gaar 2 ind i det danske Gymnasium. Samtlige Elever fra denne tyske Afdeling, der har været drevet for den danske Stats Regning siden Sommeren 1920, har derefter opnaaet Afslutning efter tyske Skoleregler.

Fra Skoleaarets Udganger denne Afdeling altsaa afviklet. Vi bringer Lektor Dr. Hauschildt, Lektor Haake, Adjunkt Dr. Achelis og Frk. Jaspersen Skolens Tak.

XII. Et Par Ord om Forsømmelser og Forsinkelser.

Hvor stort Afbræk Sygdom, Toggang og Præstegang kan volde en Skoles Undervisning, vil nogle tørre Tal fra vor Skoles Klasseprotokoller og Sygemeldinger kunne sige et Par meget talende Ord om.

Om vi f. Eks. tager Tiden 12. Februar—13. Maj, har

dør (saa godt som altid paa Grund af Sygdom) været fraværende:

Februar	(15 Dage):	381 ^r Elever
Marts	(23 Dage):	778 Elever
April	(15 Dage):	381 Elever
Maj	(11 Dage):	184 Elever,

ialt paa 65 Dage: 1724 fraværende, d. v. s. i Gennemsnit 27 Mand daglig af c. 375 Elever = godt 7 % af det samlede Elevertal.

I Marts er det daglige Gennemsnitstal 34, i Maj kun det halve. Naar man saa desuden betænker, at (væsentligst i 3. og 4. M.) 59 Elever i et halvt Aar 2 Gange ugentlig forsømmer Undervisningen i 2 Timer for at gaa til Præsten, kan man let regne ud, hvad det betyder f. Eks. i Marts med Gennemsnittallet 34.

Desuden har vi i dette Skoleaar haft 88 Elever, som kommer hertil med Amtsbanetog. Mens Statsbanen næsten altid naar frem i rette Tid, kommer Smaabanetogene med Undtagelse af en enkelt Linie næsten som Regel for sent, ja ofte meget for sent frem.

Hvad Tøgforsinkelserne angaar, som nøje bogføres, vil et lille — rent vilkaarligt valgt — Udsnit vise, hvad de betyder for Skolen.

Vi tager en af Gymnaskieklasserne 16.—30. Nov. Bedømt efter et gennemgaaende meget elskværdigt Skoleaar har 5 Elever i vedk. Klasse i Løbet af 13 Dage paa Grund af for sen Ankomst med Amtsbanetog for sømt ialt 799 Min. = 16 Skoletimer (a 50 Min.) = 3 Timer for hver paa 13 Dage!

Naar en Elev saaledes skal komme for sent, næsten daglig, Uge efter Uge, saa gaar der noget i Stykker — saa regner vi endda slet ikke med den Forstyrrelse, Elevernes Ankomst til 3—4 forskellige Tider i Løbet af første Time volder i Klassen.

For en af de 5 nævnte Elever var den daglige Forsinkelse i Minutter: 12 — 10 — 15 — 12 — 5 — 5 — 23 — 18 — 11 — 5 — 5 — 5 — 20 = 146 Min. i 13 Dage = 3 Undervisningstimer.

For en anden af de 5 er Tallene 10.—29. Nov. endnu mørkere: 23 — 33 — 25 — 9 — 13 — 10 — 28 — 45 — 15 — 25 — 25 — 32 — 20 = 303 Min. paa 16 efter hinanden følgende Skoledage, hvad der svarer til 2½

Skoletime ugøntlig, altsaa omtrent $\frac{1}{2}$ Time daglig! Desuden mistede denne Elev 4 Timer om Ugen ved Præstegang. Kommer der saa lidt Sygdom til, saa forstaar enhver, at det maa knibe for vedkommende.

Om Pladsen tillod det, burde endnu mere af Skolens Statistik paa dette Omraade have været fremdraget, men ovenstaaende er dog nok til at vise, hvor store Vanskeligheder Sygdom, Toggang og Konfirmation kan volde en Skole.

Sygdommen og Præstegangen kommer vi jo ikke udenom; men mon Toggangen ikke kunde blive lidt mere i Overensstemmelse med Skolens og Elevernes Tarv? (Møddelt af Adj. Diemer).

XIII. Oversigt over Haderslev Katedralskoles Indtægter og Udgifter for Finansaaret 1922—23.

Indtægter:

	Kr. Ø.
Skoleafgift for Katedralskolens danske Afdeling	10,770.00
Skoleafgift for Katedralskolens tyske Afdeling	789.00
Skoleafgift for Katedralskolens Forberedelsesskole	13,260.00
Tilskud til Skolens Drift	227,600.00
Statens Tilskud til Byggearbejder	57,798.35
Fradrag for Lønfraskud	958.11
„ „ Tjenestebolig	1,166.40
Statens Ejendomme	4,687.62
Pensionsfradrag	2,513.25
Fradrag for Naturalier	34.29
Fradrag ad Finansl. § 23	216.46
Forskellige Indtægter	36.24
Kassebeholdning 31./3. 1923	8,456.29
	Kr. 328,286.01

Udgifter:

	Kr. Øre
Lønninger	133,772 07
Honorarer	3,748.04
Timelønninger	22,280.45
Bibliotek og videnskabelige Apparater	2,115.25
Inventar	1,981.94
Kontorhold	1,867.24
Smaaudgifter	167.77
Forældremøder	82.40
Repræsentation	600.00
Vedligeholdelse	3,298.76
Tjenesteboliger	264.88
Rengøring	6,883.44
Brændsel og Belysning	8,242 82
Ekstrahonorar til Pedellen	420.00
Skatter og Afgifter	1,924 55
Statens Ejendomme	4,332.83
Regnskabsføringen	2,008.00
Elevbogsamlingen	89.13
Stipendier	1,487.80
Svømmeundervisning	138.05
Fritidssport	200.00
Ekskursioner	43 75
Byggearbejder	57,786 00
Tilskud til Forberedelsesskolen	20,974.90
Særlige Udgifter til den tyske Afdeling	27,260.94
Kassebeholdning 31 /3. 1924	26,314 98
	Kr. 328,286.01

XIV. Skema for Afgang- og Aarsprøverne.

Skriftlige Aarsprøver.

Mandag den 16. Juni.

I Gymnastiksalen:

- 8—12. II k. Latin.
II m. Matematik I.
- 8—11. II n. Tysk I.
- 1—4. II n. Tysk II.

Tirsdag den 17. Juni.

I Gymnastiksalene.

- 8—12. I m. Matematik I.
- 8—11. I n. Tysk.
3 M. Matematik.
2 M. Dansk Stil.
- 12—3. 3 M. Genfortælling.
2 M. Regning.

I Klasseværelserne.

- 8—9. 1 M. Diktat.
- 10—12. 1 M. Genfortælling.

Onsdag den 18. Juni.

I Gymnastiksalene

- 8—12. II. Dansk Stil.
I m. Matematik II.
- 8—11. I n. Engelsk.
3 M. Regning.
- 12—3. 3 M. Dansk Stil.

Torsdag den 19. Juni.

I Gymnastiksalene.

- 8—12. II m. Matematik II.
I. Dansk Stil.
- 8—11. II n. Engelsk I.
I M. Regning.
- 1—4. II n. Engelsk II.

Mundtlig Eksamen.

Fredag den 6. Juni.

Kl. 8. **III.** Historie. Asc. Rck.

Tirsdag den 10. Juni.

Kl. 8. **II m.** Naturfag. Ma. Ott. (24)
R b. Matematik. M. J. Kl. (20)
4 a. Dansk. Br. D. (17)
4 b. Engelsk. A. Ø. (19)
„ 12. **II k. + n.** Naturfag. Ott. Ma. (24)
„ 4. **R a.** Matematik. Kl. M. J. (20)
4 c. Dansk. D. Br. (17)

Onsdag den 11. Juni.

Kl. 8. **III m.** Matematik. H. P. Mis.
II n. Latin. D. H. M. (17)
„ 9. **III k. + n.** Matematik. W. Mis.
„ 12. **II kl.** Latin. M. D. H. (17)

Torsdag den 12. Juni.

Kl. 8. **II m.** Fysik og Kemi. M. J. H. P. (F.)
Rb. Geografi. Lgk. Sim. (2)
4 b. Historie. Ø. Asc. (17)
„ 1. **R a.** Geografi. Ott. Sim. (2)

Fredag den 13. Juni.

Kl. 8. **III m.** Naturfag. Ma. Sim. (24)
II m + n. Oldtidskundskab. D. H. M. (17)
„ 9. **III k. + n.** Naturfag. Ott. Sim. (24)
„ 1. **4 a.** Naturhistorie. Lgk. Sim. (27)
„ 4. **II k.** Græsk. M. D. H. (19)

Lørdag den 14. Juni.

Kl. 8. **R a.** Engelsk. A. Ø. (17)
4 a. Naturhistorie. Lgk. Sim. (24)
3 b. Historie. Asc. D. (19)
„ 10. **4 c.** Naturhistorie. Lgk. Sim. (25)
„ 4. **R b.** Engelsk. Ø. A. (17)
4 b. Naturhistorie. Ott. Sim. (24)
3 a. Historie. Asc. D. (19)

Mandag den 16. Juni.

- Kl. 8. **R a.** Tysk. C. C. Rck. (20)
4 a. Engelsk. Ø. A. (17)
3 a. Geografi. Ma. Lgk. (2)
„ 12. **R b.** Tysk. Rck. C. C. (20)
„ 1. **4 c.** Engelsk. A. Ø. (17)
„ 4. 3 b. Geografi. Ma. Lgk. (2)

Tirsdag den 17. Juni.

- Kl. 8. **III k.** Latin. D. H. M. (20)
III n. Engelsk. A. Østrb.
III m. Fysik og Kemi. H. P. M. J. (F.)
II n. Tysk. Rck. Rektor. (17)
4 b. Dansk. A. J. Bre. (16)
„ 1. II m. Tysk. Rck. Rektor. (17)

Onsdag den 18. Juni.

- Kl. 8. **III n.** Tysk. Rektor. Ka.
R b. Dansk. Br. A. J. (17)
4 a. Historie. Ø. Asc. (19)
„ 1. **III k + m.** Tysk. Rck. Ka.
4 c. Historie. Asc. Ø. (19)
„ 4. **R a.** Dansk. A. J. Br. (17)

Torsdag den 19. Juni.

- Kl. 8. **III.** Dansk. A. J. Bohn.
Rb. Historie. Rck. Asc. (17)
4 b. Fysik. Lgk. Kl. (F.)
3 a. Engelsk. A. Ø. (16)
2 a. Tysk. Tysk. N. Br. (19)
„ 4. **R a.** Historie. Asc. Rck. (17)
3 b. Engelsk. Ø. A. (16)
2 b. Tysk. Br. N. (19)

Fredag den 20. Juni.

- Kl. 8. II n. Dansk. D. A. J. (20)
I n. Engelsk. Ø. A. (19)
I k. Græsk. D. H. M. (17)
I m. Matematik. W. H. P. (F.)
4 a. Geografi. Lgk. Ott. (2)
3 b. Tysk. Br. N. (22)
„ 12. II k + m. Dansk. D. A. J. (20)
4 c. Geografi. Lgk. Ott. (2)
„ 4. 3 a. Tysk. N. Br. (17)

Lørdag den 21. Juni.

- Kl. 8. **III m + n.** Oldtidskundskab. D. H. Rektor.
II n. Engelsk. A. Ø. (17)
I m. Fysik. H. P. M. J. (F.)
R a. Fransk. Asc. Rck. (19)
4 b. Geografi. Lgk. Ott. (2)
3 a. Matematik. W. Kl. (16)
2 b. Dansk. A. J. C. C. (22)
1 a. Dansk. Br. D. (21)
- „ 12. **R b.** Fransk. Rck. Asc. (19)
- „ 1. **III k.** Græsk. M. D. H.
- „ 4. **II k + m.** Engelsk. A. Ø. (17)
3 b. Matematik. Kl. W. (16)
2 a. Dansk. A. J. C. C. (19)
1 b. Dansk. D. Br. (20)

Mandag den 23. Juni.

- Kl. 8. **III.** Fransk. Asc. Black.
II m. Matematik. W. H. P. (19)
I n. Tysk. Br. Ø. (17)
R a. Naturhistorie. Ma. Lgk. (24)
4 a + c. Latin. D. H. A. J. (16)
2 a. Historie. D. M. (21)
1 b. Tysk. N. C. C. (22)
- „ 12. **II k + n.** Matematik. H. P. W. (19)
R b. Naturhistorie. Lgk. Ma. (27)
4 b. Latin. D. H. A. J. (16)
- „ 4. 2 b. Historie. D. M. (16)
1 a. Tysk. C. C. N. (17)

Tirsdag den 24. Juni.

- Kl. 8. **II.** Fransk. Asc. Rck. (20)
I kl. Latin. M. D. H. (19)
4 a. Fysik. Lgk. Kl. (F.)
3 b. Dansk. A. J. Rektor. (17)
2 b. Naturhistorie. Ma. Ott. (24)
1 a. Regning. W. Ab. (16)
- „ 12. **4 c.** Fysik. Kl. Lgk. (F.)
3 a. Dansk. D. Rektor. (20)
2 a. Naturhistorie. Ott. Ma. (24)
1 b. Regning. Ab. W. (16)

Onsdag den 25. Juni.

- Kl. 8. **III n.** Latin. D. H. Rektor.
II. Historie. Rck. Asc. (19)
I m. Naturfag. Ma. Ott. (24)
R b. Fysik. M. J. Kl. (F.)
„ 12. I k + n. Naturfag. Ma. Lgk. (24)
„ 1. **R a.** Fysik. Kl. M. J. (F.)

Studentereksamen afholdes i Festsalen.

Naturhistorie og Naturfag i Naturfagsværelserne.

Geografi i Geografiklassen.

Fysik og Kemi i Fysiksalen.

Tallet bag efter Fag, Lærer og Censor betegner Klasseværelse.

De tilforordnede Censorer er Lektorerne *Black, Bredsdorff, Misfeldt, Simonsen*, Adjunkt *Bohn* samt Borgmester *Dr. Kaper*.

Torsdag den 26. Juni, Kl. 4: Skoleraadmøde.

Fredag den 27. Juni, Kl. 12: **Slutningsmøde** i Festsalen, hvor Eksamensudfald og Omflytning bekendtgøres.

Lørdag den 28. Juni, Kl. 9—3: **Skriftlig Opfølgelsesprøve**. Eleverne medbringer Kladdepapir, Blyant, Penneskraft og Penne.

Mandag den 30. Juni, Kl. 8: **Mundtlig Opfølgelsesprøve** for de Elever, som ikke er blevet afvist efter skriftlig Prøve. De hidtil benyttede Lærebøger og Læsebøger skal medbringes.

Det nye Skoleaar begynder Fredag den 15. August, Kl. 1. (Enkelte Elever prøves efter Aftale fra Kl. 8 denne Dag.)

Til at overvære de mundtlige Prøver — baade ved Afgangseksaminer og Aarsprøver — samt Slutningsmødet indbydes Elevernes Forældre og Værger samt enhver, der har Interesse for Skolen og dens Gerning.

Haderslev Katedralskole, i Juni 1924.

Karl Mortensen.

Indholdsfortegnelse.

Lektor Dr. Moth: Oversættelser . . .	pag. I—XIV
Lektor Fr. Ascanius: Om Hjemstavns- Adelen i Sønderjylland	„ XVII
Rektor Dr. Mortensen: Skoletaler . . .	„ XXXIII
I. Skolens Indretning	Side 1
II. Afgangsprøver 1923	„ 7
III. Eleverne	„ 9
IV. Lærerne	„ 17
V. Undervisningen	„ 18
VI. Oversigt over Aarsarbejdet 1923/24	„ 21
VII. Skolens Understøttelser	„ 31
VIII. Bibliotek og Samlinger	„ 32
IX. Fra det forløbne Skoleaar	„ 34
X. Forberedelsesskolen	„ 35
XI. Den tyske Afdeling	„ 36
XII. Et Par Ord om Forsømmelser og Forsinkelser	„ 36
XIII. Uddrag af Skolens Regnskab . . .	„ 39
XIV. Skema for Afgangs- og Aars- prøverne	„ 40